

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOWENSTWO.

WYDÁWÁN

O D

KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ

KONSISTORE.

OSMÝ ROČNJ BĚH.

Swazek prwnj.

W PRAZE 1835.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, řjzenjm W. Špinky.

22.57

Vera Religio in unius constat veri Dei servitio.

S. Fulgentius ad Donatum.

a) 8.13/40

UK Olomouc

2650343823

Ž E L Y
W E R N Ý C H Č E C H Ů
P O
W P Á N U Z E S N U L Ě M
C I S A Ř I a K R Á L I
F R A N T I Š K U I.

DNE 2. BŘEZNA 1835.

W P R A Z E , 1835.

W kněžecj arcibiskupské knihtiskárně.

Multis ille bonis flebilis occidit,
Nulli flebilior quam tibi Czechia!

I.

Giž ta, které gsme se často obáwali, nastala chwjle;
Národy swé dobrý giž opustil Otec.
Národy swé giž opustil Otec! tak zazněla zpráva
Od Podunagska; hořem zalkala země Čechů:
František usnul Otec! Bleskem té zpráwy welebný
Hrad Swatowáclawský zastonal ohromený.
Poswátným hradem odražený se po chrámech ozývá
Hlas: Náš nábožný František usnul Otec!
S řjše radau wysokau každá lká wláda kraginská:
Pán nikoli, však nám František usnul Otec!
Obtažené smutkem saudné swěděj tribunály:
Saudce pozákonný, František usnul Otec!
Černě palác oděný taužj we tichosti holestné:
Práw našich ochránce, František usnul Otec!
Tránu i vlasti stráž si udatné wogsko nařjká:
Sláwa a heslo naše, František usnul Otec!

Zasvěcená uměním úpí těmi nářečky mládež :

 Světlo a slunce naše, František usnul Otec !

Průmyslný měšťan ve své rukodělně zpomíná :

 Obchodu obživitel, František usnul Otec !

Poklidné rolník ve chalaupee obýwage kwílí :

 Mjru milowný ach ! František usnul Otec !

Po městech, dědinách, ve celého-to národu srdech

 Zuj želu téhož ohlas : František usnul Otec ! —

Posvátný nehledje na trůn, diadému ni na blesk,

 Poslednj Genu též ustlala lůžko nemoc.

Ránu tuto mnohokrát nám nádra probůsti hrozěj

 Sám od nás posawád Hospodin odwracowal,

Wjdage proů tolikých milionů srdce planauti,

 A s pokorau k nebesům prosby wysjlati zaň.

Ljbezná byla Pánu nebes lidu láska ku králi,

 Láska, gakau gediné dítky se k otcí winau.

Potřikráte pročež powolal smrti angela nazpět,

 Když pohasjnati giž králowu swjci se gal ;

Tak že nowau zase sjlu nahyw, své národy geště

 Gednjm nawštiwenjm král-otec obradowal.

Sám se také potěšil, wida gak geho wůle si wázj

 A gakowau k němu lid důwěru stále chowá.

Až se zatjm přidaná mu dokončila lhůta poslednj,

 Geště geden rok a den k šesteru sedmiletj,

Od doby té, co ugal zděděného se žezla a trůnu :

 Král králů tehdáž swého miláčka wolal.

Tak posléz ani lék hledaný we tworstwa celého

 Rjši, ni oslawených wýzpyty léčitelůw,

Péče ni twá, chotí neylepšj, Karoljno, a matko,

 Ačkoliw otec gsi nám snažně ošetirowala,

Prosby ni lidstwa wřelé odwrátit wůli nemohly

 Neskonalého, wěkůw od wěku nstawenau.

Cjtě to sám, laučil se swými se národy dobrý

 Král, tyto otcowské odkazy gím poručiw :

Do hrobu беру s sebau, we slasti a strasti do konce
Mého žitj chowanau, lásku a wjru waši.
Nezrušené ge také synu mému milému choweyte :
Žehnám wás, děti mé : Zdráwi a bud'te blazi !
Na wěčnosti za wás přede trůnem Neskonalého
Gá se pokorně budu modliti, — bud'te blazi !
Ty však, můj dědici přemilý, lidu swému buď Otcem ;
Tak tobě lid pewnau lásku za lásku podá. —
To prawiw, otcowský král náš tiše w Pánu pozesnul.
Páně posel se čela sňal gemu břjmě korun,
A wzaw bohumilau duši odnesl tam za tu výši
Hvězdowitau, w gasné sjdlo blahoslawených. —
Giž gemu tam gdau wstřjc Wáclaw, Jan, Wogtěch a Iwan,
A před trůn Ho wedau Neskonalého Boha.
Krásněgšj tam, nad zemskau, korunau neuwadlé
Čtnosti se zaskwjwá František ozdobený.

Karel Winařický,
farář w Kowáni.

II.

Zmlkly pjsně Čechů na Wltawě,
 Zahaleny w černau záclonu,
 Zmlkly pjsně Čechů na Morawě,
 Čechů na Wáhu a na Hronu.
 Gakžby české pjsně mohly zníti ?
 Rozkoš slušj-li pro bledau lje ?
 Žel náš nenj možná déle krýti —
 Ach, Františka krále nenj wje !

Nás se těžce dotkla ruka Páně !
 Milliony k nebi wzdechagj,
 Milliony srdecj w gedné ráně
 Mdlobau náhle k zemi klesagj
 My ho všickni gen co otce znali,
 Šarlatem se nechtěl ljbíti ;
 Bysme geg co djtky milowali :
 Tjm swé tělo gen chtěl zdobiti

A zda gsme to wěrně nečinili ?

Tak se s pýchau tážem každého,

Zda gsme si my láskau nekrásili

Čelo otce vlasti dobrého ?

I we hromu wálek všebořjjejch,

I w swatého mjru tichosti,

W českých srdech pro něg wždy hořjjejch

Láska se wždy pnula k wysosti.

Pnula se a pnauti bude wěčně

I tan w ony rágské kraginy ;

Co zde w českých srdech psáno, wděčně

Swětu powj české děginy :

Neypozněgšjmu i potomkowi

Bleskem skwjť se bude gehu wěk —

Wšecku chwátu pište málo slowy :

„Otec králowský byl František !“

Dr. Jos. K. Chmelenský.

III.

① běda! *Nebe Austrie* se mračnem kalj,
 A strach a hrůza k nám se od *Dunagska* walj;
 Ewropa s úžasem tu powěst přigjmá,
 Weškerý okres země nj se zaujmá,
 A ze všech úst gest slyšet hořké žalostěj.
 Ó *běda — běda — Františka wjc nenj!*
 Swých zemj *otec dobrý, Nestor* mezi králi,
Ewropy smjřitel, a práwa přjtel stálý,
Muš swatý! a *wšech ctnostj wzor, všech dobrých šjt,*
 Proň bude *člowěčenstwo* hořké slzy ljt,
 Ach! *odešel k swým otcům,* smrti w náruč padl,
Strom Ewropeyské Sláwy z nenadánj swadl.
 Ha! *Tobě wěrný, dobrý, národe náš Český!*
 To zwěstowaly *žiwlu bog a hrom a blesky,**)
 Že *Tobě* w brzkém čase brozj *strašná přjhoda.*
 Ay! *Otce zhaubná smrt!* gegž želj *swět i přjroda!*
 František snášel s námi zlé i dobré časy,
 W neaurodách a bjkách slyšel naše hlasy,

*) Básnjk tu narážj na hromem wyhořelau wěž Plzenskau.
 Abrž také, když zho Března s přesmtnau zprávou o úmrtj
 cjsaře a krále Františka cjs. král. rychlj přigjžděl ku
 Praze, o 6¹/₄ weter z nenadálé wichřice hrom udeřil do
 wěže kráľowského korunownjho kostela sw. Wjta, a gednu
 korauwíčku srazil, a hned druhau ranau do hromowodu
 w kráľowském zámku proti proboštwj.

Skrz *tři a čtyřiceti let* On pro nás hđel,
 W *swém srdci český národ* zachovaný měl,
 On w pokogi a wálkách na nás pamatoval,
 Pro dobré *Čechův drahých* rád wše obětował.
 Gjm *náboženstwj swaté* kwetlo *wje a wje*,
 Nám *prostopášnost* swěta neškodila nic :
 On *po dwakrát Eucropu* paut a wazeb zbawil,
 Po dwakrát *Mjru swěta nawrácenj* slawil.
 A wšecky *mjru plody* množily se zas,
 A Gjm gen nawrátil se vlasti *zlatý čas* ;
 Tu *průmysl a wědy* utěšeně kwetly,
 A Muzy mužům wážným wonné wěnce pletly ;
 Tu uměu *hrdé chrámy* množily se wšudy,
 A wywráceny wášně, rozkotány hludy ;
 Tu *drawau řeku* pantal *welikánský most*,
 Tam po *šelesných drahách obchod* walně rost,
 Zde přibýwalo *silnic*, tam zas *průlewů*,
 A *wšecobecná tjseň* našla *úlewů* ;
 A co *skrz stoletj* se w *škázů gístau* bralo,
 Františkem zas *wzkřjšenj a wzrůstu* nalezalo.
 On *mateřské* se našj ugal mocně *řeči*,
 O *swelebenj* gegj *otcowskau* měl *pěči*,
 On *lásku k gazyku a vlasti* wytrh ze mdloby,
Národnost českau wyswobodil *od wšj poroby*.
 Proto rozléhey se *po wšj vlasti pláč a úpěnj* !
 Kdos *Čechem*, hledey útěchu gen w *Bohu*, w *modlenj* !
 Gen w *modlenj* a w *Bohu* poulewjš hoři,
 Gen tak gest možno *swého Otce* w *hrobě* etjt,
 Gen tak se *Geho* zásluh hodna učinit.
 Co on zde pozůstawił *žádný čas* nezmatj.
Duch Geho bude wládnaut také w *Geho Nástupnjku*,
 Cos *dlužen Otci* — wzdáwey *Ferdinandu Panownjku* ;

Neb w rodu Habsburkském *tentýž duch* věčně přebývá ;
Gen tau myšlenkau *zkormaucené srdce okřívá :*
Že nad *Rakauským domem* plyne *Božj požehdání,*
Že *samo Nebe chrání Františkův Rod bez přestání,*
Geg dotknauti se nedopustje zkáže žádné,
Že *tentýž duch i Františkovým Nástupjkem* vládně.

Dr. a prof. Wogtěch Sedláček.

IV.

Bea coeli Rex Augustum,
Bea Patrem Patriae !
Compotemque Regem justum
Fac coelestis gloriae,
Audi preces, quas ad bustum
Gentes fundunt Austriae,
Bea coeli Rex Franciscum,
Bea Patrem Patriae !

Te, coelorum summum Regem,
Mente Caesar cernua,
Pietate Tuam legem
Coluit ingenua,
Creditumque Sibi gregem
Cura fovit strenua ;
Bea coeli Rex Franciscum,
Bea Patrem Patriae !

Omnis terra jam flagravat
Flammis late hosticis,
Caedibusque exundavit
Cruentata tetricis ;
Martem noster Rex fugavit
Summi ope Vindicis ;
Bea coeli Rex Franciscum,
Bea Patrem Patriae !

Is restinxit belli facem
Fastu jactam impio,
Is reduxit terris pacem
Nisu vere patrio ;
Da aeternam Deus pacem
Regi vere patrio ;
Bea coeli Bex Franciscum,
Bea Patrem Patriae !

Serva Deus Ferdinandum,
Tanti Patris Filium !
Serva Regem venerandum,
Noxum Patrem gentium,
Exteris fac aemulandum
Regem, decus Austrum !
Serva Deus Ferdinandum,
Serva Regem patrium !

Prof. Wenc. Al. Svoboda.

V.

Bůh Františka Krále ctného

Ku své slávě powoley!

Proshy národu českého

Nad hrobem neoslýchey,

Mjsto wjnu královského

Korunu Mu hwězdnuu dey,

Bůh Františka Krále ctného

Ku své slávě powoley!

Tobě, Pánu všemocnému,

Byl On sluhau skraušeným,

Zákonu wzdy wěren Twému

Duchem byl neljčeným,

Šjtem pewným lidu Swému,

Zemju sobě swěřeným;

Františkowi Králi ctnému

Odplať trůnem nadhwězdným!

Lidstwu kowal bog okowů,

Garmo všem uložil plál,

Swět, bogiště plné rowů,

Praudy krwe wůkol wlál;

Než slawného Krále slowu

Ukogen zas poolkřál;

Wěčné blaho Františkowu

Za ctnost dey Mu nebes Král!

Boge krutost On Swan statau,
On zapudil wšecku strast,
On giž dráhný čas odňatau
Swětu wrátil mjrnu slast.
Wěčný bud' Mu mjr odplatau,
Sjdlem Mu nebeská vlast,
Františkowi bud' odplatau
Tam nadhwězdná nebes vlast!

Žehney Syna Otce etného
Ferdinanda Hospodin!
Nám za Otce miléného
Budiž Otcem slawný Syn;
Kráľ, ochrana lidu Swého,
Zkwjtey sláwanu přiodjn;
Žehney Krále nám nowého
Ferdinanda Hospodin!

Prof. Wenc. Al. Swoboda.

I. POGEDNANJ.

1. O určitedlnosti a swobodě wůle lidské.

Od

Vincencia Zahradnjka, faráře w Křešicjch.

Kněz, pastýř dušj, za gednu z hlawnjch powin-
nostj sobě uloženo má šlechtěnj a vzděláwánj wůle
lidské, to gest, tak má strogiti a wěsti wůli swě-
řených sobě dušj, by, zlého utjkagjc, ke ctnosti
toliko se schylovala. Za kteraužto přjčinau úplně
znáti má wše rozené vlastnosti wůle lidské, a
gakby se k nj neyplatněgi přistupowati mohlo.
Wědomoť ale gest, že mezi učenými o negedné
hlawnj stránce wůle lidské rozdjlný, obapol se
potýkagjcj smysl panuge, a že z různice této
negedna těžkost pocházj. Tak u přjkladu gedni
na tom zůstáwagj, že wůle w otrocké gest službě
smyslu a zdánj člowěka, a ti se nazýwagj deter-
ministy; na druhé straně gsau ginj, genž na ur-
čowánj wůle žádného zřenj nemagjcje, toho gsau
domněnj, že wůle lidská pluě, žáduau wýměňau

neobmezené má swobody, tak že člověk i při neydokonalejšj známosti, že u příkladu krádež gest hřjch, hřjch i páchateli záhubný, předceť wůli swau ku krádeži přiložiti může. Někteřj swobodnost wůle lidské prawj býti welikau nedokonalostj, kteréžby se člověk s neywětšj piln ostj zbawowati měl; ginj ale tomu na odpor boěj, natom stogjce, že swobodná wůle swrchowanau gest dokonalostj člověka, kteráž ho samému Bohu podobna činj, a s neywyššj snažnostj ostrjhána býti má. Gať gsem o této věci mnoho četl, a mnoho přemýšlel, tjm ale celé nabyl gistoty, že swobodnost wůle našj, rozdjlně-li se rozumj a wykládá, giž za dokonalost, giž za nedokonalost mjti se může, a že žádný zdrowý determinista swobodné wůle zapjratí nemůže, gakož i na druhé straně žádný zdrowý swobodné wůle hágitel tomu odporen býti nemůže, že wůle gest pod správau hlavy, a tjm, což si člověk w smyslu swém představuge, určena býwá. O obém tom, gmeno-witě o určitedlnosti a swobodnosti wůle lidské tuto rozprávěti budu, a sice tak, by hlawnj důležité prawdy, z gednoho i z druhého plynaucj, gasně každému do očí swjtily.

I.

Djm-li, že wůle lidská gest určitedlná, nic giného nemjnm, než gegj držemné, stále a pevné s mysliwau neb s poznáwacj mocj spogenj. Gestit pak wůle člověka se smyslem anebo se

známostmi gehu tak spogena, že nic dokonce neobjrá, a na ničem se neustanowuge, což drjwe poněkud aspoň w přemyslu a u wědomj gehu nebylo. Gižt pak ta prawda, že wůle člowěka rozumem, smyslem anebo předstawenjmi hlavy gehu se řjďj, gest gedna z těch, kteréž se očitými důwody prowěsti dagj.

Co medle gest wůle člowěka? Ta duše moc, kteráž něco objrá, wywoluge a ukládá, anebo předsewzetj a úmyslů gest půwodem. Z toho se widj, že smysl a wůle gsau gako gediný spolu slitý kus kowu, tjm toliko rozdjlẽm, že rozum předcházj, wůle pak následuge. Gako práwnj saudce newypowjďá hned nálezu, nobrž drjwe obě nesworné strany poslauchá, a promluwenj gich wážj: tak wůle nikamo se neklonj, nic newolj, a na ničem se neustanowuge, pokud djlo hlavy dokonáno nenj. Wůle nic nenj giného, než wětew, z myšlenj wyrostlá, nic giného, než resultát čili wýstřelek toho, což hlawa powážila. Pro tu přjčinu lidé magj obyčeg ptáti se, proč bychom práwě ten, ne pak giný skutek byli před sebe wzali, anebo co wůli naši k tomu přiwedlo, že z počtu rozdjlňch, možných činů práwě tento obrala a wywolila. Tauž přjčínau se činowé člowěka, kterýchž drjwe powážiti nemohl, nepokládagj za skutek wůle gehu, a o každẽm u wědomj a w rozmyslu nebylẽm činu se we školách řjkáwá, že gest čin člowěka, gelikož gest žiwočich, ne

ale čin lidský, čin živočicha rozumem nadaného,
actio hominis non humana.

Gistým, bezpečným zkušením to můžeme vyhledati, že každému wolenému, předsewzatému neb w úmysl pogatému činu člověka něgaké djlo hlavy gest základem. Může-liť kdo na wůli swé uložiti dobré, kteréhož nezná, a w smyslu swém sobě ani předstawiti nemůže? Může-li kdo wůli swau přikloniti k hrjchu, nemysl-li, že z hrjchu toho bude mji rozkoš neb užitek?

Nechť člověk wůli swau na dobrém postavuge anebo, na zlém, w každé té přjpadnosti wůle geho něgakým wědomjm anebo domněnjm byla určena. Běře-li před sebe dobré: myslj, že to gest mrawočestno, a buď pro tuto poznalau mrawočestnost, anebo pro znamenanj při tom swůg zisk, anebo pro obé to spolu dobrého činu onoho objrá. Weďe-li tomu na odpor wůli swau k činu, zákonem ctnosti zapowězenému: tedy mrawné zloby činu toho nepoznává, anebo poznává-li zlosti geho, alespoň to si w smyslu swém předobrazuge, že mrawozlobným činem swé osobnj dobré rozmnožj.

Zdali kdo z nás slepě a beze wšj úwahy wůli swau k něčemu přikládati smj? Zdali hoduj člověk něco w úmysl běře, pokud se o to s rozumem swým neporadil? Zdali se mnohý až přjliš nerozmejšlj, by se wůle geho na něčem zlém a škodném neustawila? Tak nápodobně lidé, když wůle gegich něco neprawého a škodného wzala před sebe, nenařjkagj na wůli, nobrž na nerozum

a nemandrost swau, prawjce: „Což wjm nynj, dŕjweŕ gsem wědětj měl; kdybych se tu wěc, kterauž nynj poznávám, dŕjwe byl znáti naučil: wůle má by se ginák byla zachowala.“ Co těmi a takowými řečmi lidé na gewo dāwagj? Nic owšem giného, než to, že wůle dāna gest w moc hlawy; že rozum, buď gaký buď, bludný neb oswjcený, wůdcem gest wůle; že každý člověk wolj právě tak, gak myslj. Kdyby člověk wůli swau postawiti mohl i na tom, což bedliwě powāziw, zlo, neprawo a i sobě samému swrchowaně škodliwio býti nalezl: tedy by wůle geho byla zlořečená mohutnost, při neylepsj známosti a při úplném rozumu hrozně blázniti.

Ježs Kristus tu zlau wůli, kteráž geg na kŕjž přibila, přičjtal nerozumu, řka: „Otče, odpusť gim; newědj, co činj.“ Poněwadž pak týž božský spasitel národu lidského wěděl, že wůle lidj wždy gest právě takowá, gakýž gest rozum a smysl gegich: protož sám ráčil býti učitelem maudrosti wěčné, a zvláštj w cjkwi swé zŕjdl staw, kterýžby swaté prawdy náboženské lidem w smysl uwozowal. Nestogj-li wůle naprosto pod panstwjm hlawy, a může-li i při neywyssjm oswjcenj, i při neydokonalejšjm rozumu, genž se ničjm omráčiti a zmýliti nedá, k zlému se nakloniti: čemu medle giž mládež cwičjme a wedom? Čemu lidem hlásáme slovo Božj? Čemu chybugjech napomináme? Čemu lidem zločinné wůle i bolestnými a trwánliwými tresty zdrawěgšj a lepšj smysl se

wštěpuge? Že na ctnost některých lidj naprosto spoléháme; že věřjme gegich slowu a přisljbenj; že dáváme mjsto mrawočestnému charakteru čili wůli, k činěnj dobrého stále a trwánliwě nawážené: přjčinau toho gest, že o gegich uměnj dobrého a giných ke ctnosti wzbuzugjcjch wědomostech nic nepochybugeme. Plakati by musela rodina lidská z náramně nešťastného osudu swého, kdyby wůle i tenkráté zlé woliti mohla, když rozum, ničjm nezastjnněný, o powinnosti prawý saud wynášj, a člowěk při konánj powinnosti swé vlastnj swůg užitek a rozkoš swau spatřuge.

Nebuď mi tu činěn odpor, že mnohý hrozný zločinec a nešlechetnjk welmi mnoho má domyslu a uměnj, a že i neyrozumněgšj člowěk někdy padá, i neymaudřegšj hřešjwá. Neb weliký zločinec snad všecko zná, těch ale swatých prawd, kteréž wůli od zlého táhnau, k sličnosti gi klonjce, špatnau má swědomost anebo žádnu; snad má rozum ke všemu ginému, k činěnj dobra ale snad gest prawým hlupcem a nedoučeným sprostákem. Co se tkne ale prawého mudrce a nábožného člowěka, w hřjchy ubjhagjcjho, opět i opět buď znamenáno, že w některau dobu slunce rozumu býwá zatmjno, že u wědomj našem dobré myšlenj bludným a zlým někdy prikwačeno a přemoženo býwá, že w některém okamženj člowěk práwě a spasitedlně wěřiti přestáwá, a že práwě w tom obecna mdloba a křehkost lidská záležj. W některau chwjlj všechna maudrost a nábožnost w duši člowěka gest

poražena a rozdrcena, odešla-li ale nešťastná chvilje tato, tedy maudrost a nábožnost we vůli gehu opět spasitedlné aučinky prowozuge.

Nebud' mi tolikéž namjtáno, že člowěk nemusj vždy vůli swau sprawowati tjm, což se práwě w silném swětle a s welikau žiwostj skrze hlawu gehu kaulj, nobrž že mu možná gest, předsewzetj swoge podlé žádostj a strádánj srdce swého strogiti. Nezapjrámt', že to práwě gsau horké wášně a náruživosti, gimiž někdy spasitedlnj pomyslowé zaclonění a na něgaký čas z duše wyražení býwagj. Cinjm ale otázku: Gak se medle žádosti w srdci zarozugj? Ne-li djlem moci mysliwé? Zdali něčeho žádati můžeme, čehož neznáme? Ignoti nulla cupido. Rowně tak k žádostem srdce, chceme-li ge wymýtiti, žádného přjstupu nemáme, leč skrze hlawu, giná myšlenj w ni wprawugje.

Aniž posléze kdo rei, že učenjm o určitedlnosti wůle wše učenj o přičjtánj winy a zásluhy, učenj o trestu a odplatě poraženo býwá, že při vůli, ku hlawě anebo k myšlenjm přiwázané, každý zločinec spjše za nešťastnjka, politowánj hodného, nežli za zločince pokládati se musj, a žeby se každý hrěšnjt tjm očišťowati mohl, že ho hlawa gehu k hrěchu přitáhla, on že ale za hlawu swau nemůže. Nebo práwě tjm, že wůle naše předstawenjmi smyslu našeho ustanowena býwá, práwě tjm se o wnitřnj ceně předsewzetj a činů lidských náležitě sauditi učjme, winu a zásluhu

lépe poznáváme, a spolu také nahlížjme, pročby lidé buď odměňováni anebo trestáni býti měli. Hlava ovšem tak spravuge vůli, gako se stjn na slunečných hodinách sluncem spravuge: zdali ale i vůle nepůsobj w hlavu? Zdali to nenj postaweno w moci člověka, by prospěšné uměnj, by maudrost nebeskau, by swaté náboženstwj wkládal w hlavu swau, a spasitedlným wědomostem swým žiwosti, gádra a sjly dodáwal? Zdali wseliké wěrenj a newěrenj z weliké částky na vůli člověka nezáležj? Apoštol Pawel Tessalonicenským napsal: „Prosímť wás, bratrj, abyse se nedali wyrážeti z mysli swé, a kormautiti řečj, gakoby nastáwal den Kristůw. Stágte, a držtež se wydaného učenj, gemaž gste se naučili buď skrze řeč, anebo skrze list nás.“ (II. Thes. 2, 1. 15.) Takby byl swatý Pawel nikoli psáti nesměl, kdyby člověk dokonce za hlavu swau nemohl, a nikoli w stawu nebyl, leč prawdu leč blud w ni wprawowati. Gelikož člověk z nepřemožitedlné newědomosti něco zlého páchá: skutek geho owšemť gest sám o sobě zlý a neprawý, ale žádné winy vlastně s sebau nenese. I zemšťj zákonowé naši, a wůbec zákonowé každé prozřetedlné wrečnosti lidské žádného za prawého zločince nemagj, kterýž ze zdawých smyslů wysel, a w nešťastném blázněnj swém něčeho se dopustil, což samo o sobě čili zewnitřnj powahau swau gest zloděgno. Ježjs Kristus sám tu prawdu wystawil, že neumělost člověka a geho nezbedný nerozum vlastně nehřešj, a žádné winy na něg neuwozage, an

židovským pyšným mudrlantům pověděl: „Kdybyste slepi byli, hřichu byste neměli; nyní ale wy sami pravjte: Widjme, a protož hřich váš zůstává.“ (Jan 9, 41.) Zločinec w tom okamženj, w kterémž se zločinu dopauštj, gednát owšem dle smyslu swého, a nemůž ginák gednatj, než podlé hlavy swé, [nicméně proto trestán býwá, že se drjwe w lepějm smyslu neustawil, že prawého učenj se cizil, a k mysli ho nepřipauštl, že nebogowal sám s sebau, a vzniklých w hlavě zlých a záhubných myslenj dobrými nepřemáhal; trestán býwá, že sice z nemocné hlavy zlého se dočinil, ale nemocj tauto sám byl winen; trestán býwá proto, aby se na budaucj čas nemocná hlawa geho uzdrawila, a bolestný trest ku poznánj bezpráwnosti ho přiwedl, wůbec pak w takowém smyslu ho pewně ustanowil, při kterémž člověk na wuli swé žádného zločinu neukládá. Kdo má mnoho přistwořeného domyslu, pečliwě byl wychowán a náboženstwj wyučen; kdo poznává dobro, an k tomu žádné pílnosti přičjnutí nepotřebuge; komu gedowatost hřichu a blaho ctnosti samo o sobě bige do očí; kdo w takowých gest postawen příležitostech, w kterýchž při páchánj zlého i neymenějšho vlastnjho zisku newidj: ten patřj k lidem, od Boha obdařeným; ten se sice z ctnosti swé srdečně radowati může, ale ne sobě, nobrž milosti Božj gi přičjtati má. Při wázenj winy a zásluhy wůbec, gakož známo gest, nehledjme tak na to, což člověk dělá, ale ga-

kým úmyslem neb gakuu wůlj, gakým předsewze-
tjm gedná; abychom ale ctnost neb zlobu, winu
neb zásluhu wůle geho práwě ustanowili a wy-
měřili, pečliwě skaumáme, gak byl z mladosti swé
cwičen a weden, w gakých žiw byl přjpadno-
stech, pilně-li se uěj náboženstw, a u wjře-li se
cwičej, statečně-li se pokušenjm bránj, prawého-li
ducha w sobě štěpuge a wzdláwá, a gak se na-
máhá, aby byl maudrým, aby prawidla maudrosti
wždy měl w čerstwé paměti, a aby těmito pra-
widly každé na mysl přicházegjcz zlé myšlenj hned
potlačeno bylo.

Co pak giž z toho, že wůle člowěka my-
šlenjmi geho určena, řjzena a wedena býwá, ná-
sleduge? Wypadát z této zřegmé, od žádného
w pochybnost nepotažené prawdy mnoho důleži-
tého: gát ale, bych řeči neprodužowal, toliko
něco toho zde dotýkám. Nacházj se owšem mno-
ho hřjchů a neprawostj na zemi: tomu se ale
nikoli diwiti nesmjme, poněwadž se na zemi
až posawáde i hrozně mnoho hlauposti a bludů
nacházj. Budaut ubozj lidé mjti lepšj wůli, až
budau mjti lepšj rozum, lepšj známosti. Kdy-
by wůle lidská nebyla podrobena panstw a
wládě umu; kdyby mohla i neyoswjceněgšjmu
smyslu i tehdaž čeliti na odpor, když ho žádná
náružiwest nekormautj, a ze swětla geho neod-
mrštuge; kdyby wůle naše přirozenjm swým byla
dokonce rozpustilau, a ničjmt se wázati nedala:
museli bychom ode wšj naděge pustiti, že sami
budeme lepšj, a že i pokolenj lidské w mrawné

dokonalosti a we gdaucym z nj blahu prospěge. Děkugme Bohu, že wůle naše dobrau býti musj, w umu-li našem žádné temnosti, žádné wady, žádného neduhu nenj, a gediný-li Kristus wěrau w duši našj panuge. Přistaupiti se může k wůli člo-wěka, a protož i neyodbogněgšj, i neyhoršj wůle se oblomiti a předělati dá, hlawa-li se wšj mož-nau měrau předělává.

Welemnohoť sice gest prostředků k náprawě a k mravnému vzdělánj lidj, wsickniť ale w tom gednom se zbjhagj, by se lidé učili zdravě a gá-drně mysliti, a aby prawidla maudrosti, obzwláštně té, kteráž se slowem náboženstwj mnj, w mysl gegich zřetedlně a zagjnuwě wkládána byla. Tau přjčinau welebný gest staw pěstauň a učitelů mlá-deže, důstognoť gest powolánj těch, kterjž sklá-dánjm knih pole maudrosti a prospěšného uměnj platně vzděláwagj: žádný ale staw, žádný auřad nenj tak poctiwý, tak důležitý, prospěšný, ano-brž potřebný gako ten, w kterémž nás kněžj a duchownjch prozřetedlnost božská postavila. Každý kněz, poznává-li úplně a gasně prawý záměr powolánj swého, welmi musj progat býti wznešenostj a swatostj gehu, a nemůž býti než na ney-weyš horliwým konatelem powinnostj swých. S úplným, gistým, žiwým a srdce pronikagjcym poznánjm náboženstwj všechna ctnost, a se ctnostj wšecko dobré k lidem přigde, náboženstwj ale nám duchownjm gest swěřeno; náš duchownj au-řad ležj w tom, bychom negen sami wěřili, nobrž

i weškeren lid k gádrnému poznánj a ochotnému drženj wjry wedli.

Nám duchownjm wůle wšech lidj, genž se nás necizj, a opravdowj učeďnjci naši gsau, gako w ruce dána gest. Chceme-li ale wůli swěrenjch a důwěrně se nám oddáwagjejch lidj nakloniti ke všemu dobrému: tedy při všem wyučowánj našem na dwogj wěc zřetel nás buď obrácen. Předně powinnosti, kteréž wystawugeme, negen wyswět-lugme, ale i důwody, z rozumu wzatými, ge obkládeyme, tjm samým zřetelně ukazugje, že bez snažného plněnj těch od nás předložených po-winnostj, u příkladu: bez čistoty těla, bez střed-mosti w požjwánj pokrmu a nápoje, bez milo-srdenstwj, bez poslušenstwj k wrchnostem, obecné blaho státi nemůž. Potom pak na kázanjch, we škole a při každém giném wučowánj ukazugme, že z plněnj každé powinnosti i také plniteli samé-mu zvláštnj rozkoš a užitek pocházj, a že wůbec každý člowěk blaha swého nikde najti nemůž, leč gedno na cestě prawého šlechetenstwj. Neb wůle člowěka buď to objrá, což dobro neb obec-nému blahu prospěšno býti saudj, anebo to, což sice zákonem ctnosti zapowěďno neb obecnému dobrému škodno gest, o čemž ale smyslj, že tjm osobnjho něgakého zisku dosáhne. Gestliže tedy člowěk w obecné blaho i vlastnj swé blaho we-tkáno spatřuge, a cele-li gest ugistěn, že bez vlastnj neywětšj škody zákonům ctnosti odbog-

ným býti nemůže: tedy vůle geho nemá dwogj před sebau cesty, by nastaupila tu neb onu, nobrž ke ctnosti se obrátiti musj.

II.

Mohl by ale někdo celý tento prwnj djl pogednánj mého tjm zvrátiti odporem, že vůle lidská gest swobodna, že ale právě pro tuto swobodu wywoliti sobě může i při neylepšj známosti to neyhoršj. Tau přjčinau potřebno gest, bych nynj o swobodnosti lidské vůle rozprávěl.

Přede všjm giným oznámiti musjm, že w učenj o swobodné vůli člowěka zwláštnj nezřetelnost, zmotrchanost a pletenina wešla, a sice ne proto, žeby se učenj toto důkladně wyšetřiti nedalo, nobrž winau učených, gegichžto rozgjmánjm se logické bystroty, zwlášťe pak u výkladu a stanowenj každé důležitěgšj věci potřebné zřetelnosti nedostává. Negeden z nich učenj o swobodné vůli gakausi metafysickau pawučinau obtáhl, a nemocným rozumovánj způsobem z lehké věci učinil těžkau, a z gasné zatmělau. Tak u přjkladu we Fichtowě filosofickém mrawoučenj tato slowa o swobodné vůli se nacházegj: „Willensbestimmungen durch Freyheit kann man allerdings annehmen, da die Freyheit des Willens absolut unter keiner Bedingung steht, ausser der der Denkmöglichkeit, und da sie sich von dem Einflusse des Triebes ausdrücklich losgerissen hat. Die Freyheit, die auch als praktisches Gesetz erwiesen

wurde, bezieht sich auf die Weltbestimmungen, und fordert, dieselben zu erhalten, und zur Vollendung zu bringen.“ (System der Sittenlehre von J. G. Fichte. Jena und Leipzig 1798. S. 86. 88.)

Dle Wiessnerowa spisu (Handbuch der Definitionen. Leipzig 1824. 1. Theil S. 238 — 243) negeden učený swobodau wůle rozumj tu čłowěka možnost, dle kteréž chtjti a obrati může šlechtné skutky, by se třebas žádosti srdce tomu na odpor stawěly. Owšemť se swobodnostwjw wůle rozuměti může gegj ke šlechtným úmyslům a předsewzetjm statnost a panstwj nad žádostmi a náružiwostmi srdce, gakož pak i sám njže wjc o tom mluwiti budu: ale však na ge-wě ležj, že wůle čłowěka i také ginau má swobodu, swobodu, powolowati žádostem srdce, welenj m ctnosti ale čeliti na odpor.

Dle smyslu mého katolická cjrkew sama ustanowila, coby se swobodnostj wůle lidské rozuměti mělo, a tomuto gegjmu výkladu swobodné wůle i proto odporni býti nemáme, poněwadž na něm článek wjry, že čłowěk swobodnau má wůli, gest postawen. Gižť pak dle učenj zborné cjrkew, kteréž w pjsmě swatém, w spisech swatých Otců a w knihách slowůtných učitelů zřetedlně wypo-wědjno gest, swobodná wůle čłowěka záležj w tom, že negen dobré, nobrž i zlé chtjti, woliti neb w umjněnj swoge wzjti může.

Pjsmo swaté na negednomť mjstě swětle dj, že čłowěk dobré i zlé, odplatu i trest má před

sebau, a že má na vůli to i ono, že to i ono zamýšleti, a leč trest leč odplatu k sobě přitáhnouti může. „Volám dnes za svědka nebe i zemi, že gsem život a smrt předložil tobě, zlořečenstw j a požehnanj: wywol sobě život.“ (V. Mogž, 30, 19.) A opět čteme w knize Eklestastikus: „Neřjkey: Pán gest přjčina wýstupku mého, on mne takowého stwořil. On na počátku učinil člověka, a zanechal ho při swobodné vůli gehu, řka: Budeš-li chtjti, zachowáš přikázanj a wjru. Předložil tobě oheň i wodu; k čemu chceš, wztáhnouti můžeš raku swau. Před lidmi gest život i smrt, a cožkoli sobě kdo obljbj, dáno bude gemu.“ (Ecl. 15, 11—19.) Podobným způsobem i swatj Otcowé podstatu a vlastnj powahu swobodné vůle wykládagj. „Angeli sponte ceciderunt, quoniam æquali libramento possunt in virtutem ac vitium vergere. Creaturæ rationales constant natura sui juris ac libera, quæ in utramvis partem propendere possit, ad eligendum bonum vel malum.“ (Basilus lib. de Sp. S. c. 16. — Con. Eun. 3. p. 81.) Tak i Cyril Alexandrinský napsal: „Liberæ est electionis in hominibus, et in eorum potestate situm, in hanc aut illam partem deflectere, sive in dextram, sive in sinistram, vitium dico vel virtutem.“ (Lib. 4. in Joan. pag. 394.) A wysoce učený Jesuita Petavius, odwoláwage se na Pařjžské theoloŷy, dj: „Eadem fidei constantia est tenendum, homini inesse liberum arbitrium, quo potest bene vel male

agere.” (De opificio sex dierum lib. 3. cap. 2. N. 6.)

Zdravý rozum tomuto katolickému učenj o swobodné wůli člowěka nic odporen nenj, poněwadž zgewné gest, že lidé wůli swau opravdu buď k dobrému anebo ke zlému přikládaj, a tjm samým i chtěnj dobrého a zlého magj w moci swé. Takowé swobody wůle lidské i sami tak řečenj deterministé nezapjraj. I oni zagisté uěj, že člowěk může zamýšleti a bráti před sebe leč zlé, leč dobré, dokládajce spolu, že, zůstává-li wůlj swau na gednom nebo na druhém, wždy prawá toho přjčina w myšlenjch gehu hledati se musj tak, že kdo nynj dle náwrhu swé hlavy objrá zlé, i dobré by woliti mohl, kdyby smysl gehu byl giný.

Kdyby člowěk tak gako nerozumnj žiwočichowé následowati musel wrozených pudů a náchylnostj swých: tedy by neměl swobodné wůle, gakoby gj tolikéž neměl, kdyby wždy gediné to chtjti a woliti musel, což rozumem swým čestné býti poznává. Že se pak wůle gehu i po tom táhnauti může, což se ne se zákonem ctnosti, nobrž gen s žádostmi gehu srownává, přjčinau toho gsau rozdjlná předstawenj smyslu gehu, gmenowitě předstawenj, že něco gest rozkošno a gemu samému užitečno, a potom předstawenj, že to samé zákonu ctnosti gest protiwno. Že swobodná wůle opravdu w předstawenjch dwogjho, obapol sobě odporného, způsobu kořeny

swé má, widěti se může z toho, že wůle člowěka tjm swobodněgi k hrjchu se klonj, čjm silněgi předstawenj vlastnjho zisku s předstawenj po-
winnosti w hlawě geho boguge. A na druhé straně wůle naše tjm swobodněgi k dobrému se nachyluge, čjm wjce předstawenj dluhu a po-
winnosti předstawenj vlastnjho zisku u wědomj našem zemdleno a přemáháno býwá. Když mezi myšlenjmi našimi žádného odporu a boge nenj, to gest, poznáwáme-li, že to, což nám samým rozkošno a užitečno gest, spolu také prawo gest a náležito: wůle naše nucena gest, na prawém a náležitém zůstati, a ku předsewzetj nepravého a nenáležitého žádné swobodnosti nemá, leč bychom swobodau gegj něco naprosto giného rozuměti chtěli.

Z toho se widj, že určitedlnost wůle lidské, w prwnjm djlu tohoto rozgjmánj wyswětlená, swobody gegj negen nikoli nepotážj, nobrž zřetedlně ukazuge, gakby wůle naše swobodnau býti, a buď dobré buď zlé objrati mohla. Swobodnát gest wůle naše, a negen k dobrému, ale i k zlému se obrátiti může proto, poněwadž dána gest w moc hlawy; hlawa ale všeligakých smyslů a předstawenj mjiťti může, gakž mlawj Vulgata naše: „Deus reliquit hominem in manu consilii sui.” (Eccl. 15.) Ze panstwj hlawy nad wůlj swobodenstwj gegjho nerušj, nobrž možnost swobody gegj w plněgšjm swětlem ukazuge, na tom se negeden z theologů a myslitelů se mnau sgednává. Tak u přjkladu

učený mnich swatého Augustina, Didakus Stunika, dj: „Arbitrium versatur circa illas res, quæ non nisi ratione fiunt, ob eamque rem homo liber esse dicitur, quod ratione præditus est, quia valet ad utramque partem de bono et malo disputare. Nisi furtum aliquo pacto bonum esse existimaret, nunquam illud faceret. Quoniam igitur ratio duo quasi bona voluntati proponit: voluntas libera est.” (De vera relig. Lib. 2, c. 4.) Totěž doličuge wýborný Mendelssohn, řka: „Wůle duše našj nemůž něco giněho bráti před sebe, leč gedno to, k čemu se w smyslu důwodowé a pohnůtky nacházegj. Mnohý se sice strachuge, žeby při učenj tomtó swobodnosti wůle a přičjtánj winy a zásluhy státi nemohlo: ale strach gehó na marném smyšlenj čili na chimerách se zakládá, genž toliko z toho pocházegj, že se podstata neb bytnost swobodné wůle nezřetědně wyměřuge a wykládá.” (Abhandlung über die Wahrscheinlichkeit.)

Nenj-li giž o tom žádné pochybnosti, že wůle naše negen dobré, nobrž i zlé woliti může, a že práwě w tom swoboda gegj záležj: nebud' o tom pochybowáno, že swoboda wůle prawau gest nedokonalostj, neb raděgi obecnuu nemocj lidskau, z těch samých přjčin od Boha dopuštěnau, za kterýmiž prozřetělnost gehó i smrťedlnost naši a podobné wěci dopauštj. Bůh gest také bytnostj, na wysost swobodnau, a gehó swoboda owšem k ostatnjm nesmjrným dokonalostem gehó náležj: zdalíž ale gehó swoboda gest takowau, gako swo-

boda lidské vůle našj? Zdali i geho vůle na něčem zlé mž zůstati může, tak gako vůle naše? Pokud tedy swoboda lidské vůle i hrjchu gest schopna, potud nikoli nebud' gmjna za dokonalost, tak gako i bludná domněnj naše, zatmjewánj rozumu a bog swětla s temnostj w hlavě našj, z čehož swoboda hrěšenj vlastně pocházj, za žádnu dokonalost mžti se nemůže.

Proč nicméně Bretschneider, Kant, Witting, Reinhard, Lenošek a muozj ginj swobodnu vůli za dokonalost, a sice za nevyššj dokonalost člověka pokládaj? Oni swobodné vůli ten rozum dáwaj, w kterémž i božská vůle gest swobodnu; dle smyslu gegich swobodná vůle gest ta, kteráž nic zlého a hrjsného neobjrá, kteráž nestogj pod krutým ghem tělesenstw a giných nárůžiwostj, kteráž gedno rozumem se spravuge, a welenjm geho za dosti činj. Gát nikoli nezapjram, že swobodnost vůle, w dotčeném smyslu powážená, prawau gest dokonalostj, anobř dokládám, že každý gest powinen, wj možnu snažnostj na tom pracowati, by žádosti swoge zcela měl w moci své, a aby vůle geho, nic na srdce nehledjc, toliko rozkazy umu wykonávala. Neb má-li člověk prawau toho powědomost, coby mu činiti náleželo, a naučil-li se wládnu srdcem swým tak, že mu w čestné úmysly geho žádné překážky newkládá: tedy gest na wrchu všeho šlechtenstw, a nic nad to výše od něho se žádati nemůže.

Ačkoli však gisto gest, že každý člověk

kráľowskau onu swobodu djtek Božjch za neydražšj poklad mjtí, a s neywětšj horliwostj sobě přiwlastňowati má; ačkoli i o tom žádné pochybnosti nenj, že někteřj lidé této swobody w skutku dosahugj, a s pomocj Božj každý gj účasten býti může: nieméně přewzácně toto swobodestwj wůle prwnjm toliko lidem přistwořeno bylo, a toliko až ku pádu gegich trwalo. Prwotnj rodičowé naši hřjchem swým půwodnj té přeutěšené swobody wůle poněkud potratili, poněwadž wůle gegich, dřjwe gen k dobrému nakloněná, napotom i k zlému se nachýlila, anebo swobody dostala, rozumu na odpor nezřjzeným žádostem srdce se poddáwati. Všickni pak gegich potomkowé onu hřjchem zniklau mdlobu a nestatečnost wůle gakožto žalostné dědictwj s sebau na swět přinášegj, to gest, giž při početj gegich gim do duše wstjpena býwá ta swobodnost wůle, kteráž negenctnosti, nobrž i hřjchu a neprawosti slaužití může. Zamjtať sice cjrkew katolická lutheranské, zasmušilé učenj, žeby wůle lidská pádem prwnjch rodičů zauplna se porušila, tak žeby „žádný žiwý člowěk od Adamowa pádu nalezen nebyl, kterýžby přiřkazanj Božj dokonale zachowáwati mohl.“ (Komenského praxis pietatis I. djl kap. 42.) Nieméně podobnau wěrau zawrhuge smysl těch, kteřjž se domnjwagj, že lidská wůle po pádu Adamowě k zlému se nenakloňuje, žádostem na odpor wždy toliko dobré objrá, a nápadně tau nadána gest swobodau, kteráž se při Bohu nacházj.

Každý člowěk se swatým Pawlem wolati mu-

sj: „Cjtjm w tělesenstwěj swém gíný zákon, odporugjej zákonu ducha mého, a činjej mne otrokem hrjcha. Gá bjdný čłowěk, kdo mne wyswobodj od tělesenstwěj mého, půwodu bjdy mé?“ (Řjm. 7, 24. 25.) I neymaudřegšj a w prawé wjře neypewněgi ustanowený čłowěk předcet gest gen čłowěkem, kterýž se zapomenauti, a tomu neylepšjmu, což se znáti naučil, na odpor gednati může. Dawid byl gistě muž wýtečného náboženstwěj a neobyčejného oswjcenj, ale předce nebyl prost té přirozené křehkosti a wady, té swobodnosti, kteráž i neymaudřegšjho w nešťastnau chwjli zatměnj rozumu geho k hrjchu přiwésti může, gehož se drjwe z té duše hrozil. Dawid, zočiw manželku Uriášowu, ana se kaupá, přemožen byl mocným pokušenjm myšlenj swých, pozualé swaté prawdy w duši geho byly zatemněny a wšj sjly zbaweny, a wůle geho, w zbauřenj smyslu, k cizoložstwěj přitažená, swobodnau se býti ukázala. Wědomj naše z přirozenj swého té gest vlastnosti, že se w něm každau chwjli toliko některj pomyslowé nacházegj. Každý z nás množstwěj dobrých wěcj znáti může, však ale wšecky mu pogednau před očima nestogj; nobrž toliko w gistém pořádku, gedna za druhau, mu na pamět přicházegj, anebo hlawu geho probjhagj. Pomyslowé naši tu tolikéž přirozenau vlastnost magj, že ti, genž právě neywětšjho blesku dostáwagj, ostatnjch zatemňugj, a gako ke dnu anebo k prohlubni vědomj násilně tisknau. Z toho tedy, že někdo celau dušj spa-

sitedlnau prawdu něgakau wěřj, nikoli nepocházj, že podlé té prawdy i také gednati bude. Muž přigjti okamženj, w kterémž na tuto prawdu tak mysliti nebude, gakoby gj nikdy nebyl poznal, a gakoby gj w duši gehu ani nebylo.

Každý tedy člověk, dokud gest člověkem, wůli podržuge, kteráž sice někdy, spanilým smyslem gsauc určena, k etnosti se chýlj, někdy ale zablesknutjm bludných zdánj podtržena, a k předsewzetj hřjchu přiwedena býwá.

Z tohož ale nikoli nenásleduge, žeby se člověk hřjchu uchowati nemohl, a hřešj-li, žeby se dokonce w mysli své upokogiti mohl, a trestán býti nesměl. Tomu na odpor z toho, že swobodnau má wůli, kteráž leč prawdau leč bludem určena býti může, to následuge, že se bez přestánj spasitedlným prawdám učiti, a prawidla maudrosti, prawidla náboženstwj tak w sobě utwřzowati a obžiwowati má, by mu w nižádném pokušenj u wědomj zasloněna a z mysli wyražena býti nemohla. K tomu nás zbuzuge swatý biskup Diadochus, an dj: „*Liberi arbitrii potestas est voluntas animæ rationalis, quæ prompte movetur, quo velit. Cui quidem tunc suadebimus, ut ad bonum tantum prompta sit, cum memoriâ mali bonis cogitationibus consumpserimus.*” (De perfect. Spirit. cap. 5.) Budeme-li dokonale „wykrmeni slowy wjry a prawého učenj;” (I. Tim. 4, 6.) „budeme-li státi, magjce podpísaná bedra swá prawdau; wezmeme-li štjť wjry proti ohniwým šjpům pokusitele; ozbro-

gjmeli se mečem ducha, genž gest slowo Božj": (Efes. 6, 14—18.) tedy k neywětšj swé zásluze a gisté, hogné odplatě z nešťastné oné swobody, hřjchem Adamowým zděděné, přenešení budeme w přebłaženau swobodu djtek Božjch, w onu swobodu wůle, kterauž mjnil božský učitel náš, an řekl: „Gestliže zůstanete w řeči mé: budete práwě uředlnjci mogi, a poznáte prawdu, prawda pak wás wyswobodj. Každý, kdož činj hřjch, služebnjk gest hřjcha." (Jan 8, 31—34.)

2. O žiwotě duchownjm.

Od

Josefa Černého,

býwalého administrátora u Karmelitánek.

Připomenutj.

Ačkoli téměř wšecky bohoslownj nauky a wědomosti za našeho wěku prospěšně se wzdláwagj, obgasňugj a rozšiřugj, nieméně uměnj ascetické wjce než půl stoletj ladem ležj, ledwa že některé semjnkó semo tamo gest rozhozeno. Neb kromě Mjchala Sailera, Sambuky, nemnoho půwodnjch wzdláwatelů Ascetiky čjtáme. Nedo-statek tento nahljžegjce mnozj bohomyslnj muži, a uwažugjce při tom, gak škodliwě toto zanedbá-

wánj Ascetiky působj na wedenj pastýrského au-
řadu, zvláště pak na zpovědnictw a sprawovánj
dušj, na wyššjm stupni křesťanské dokonalosti sto-
gjejch, počali gsau w těchto poslednjch létech ně-
které wybornějšj, staré ascetické spisy, nowým
wsak rauchem přikrášlené, wydáwati, chtějce aspoň
takto potřebě nynějšjho wěku přispěti a mezeru
tuto vyplniti.

W gazyku českém nemáme sice tak hognau
zásobu starých kněh ascetických, nieměně některé
wytečnějšj, a pro lid obecný užitečné spisy máme
i my w češtinu přeložené; ležj ale na wětšjm djle
w knihownách opowržené, a čekagj příjzniwějšjch
časů k swému wydánj. Tjmtó nedostatkem powzbuzen
předewzal gsem sobě následugjcj, posud welmi
málo známé ascetické pagednánj, z Augšpurských
duchownjch konferencj, r. 1831. wyňaté, přeložiti.
Gsaut tu owšem toliko prwnj základy Ascetiky po-
loženy, a co se tu předkládá, gest gen krátce
nastjnněno; wsak poněwadž wšecko w přirozeném
pořádku gest sestaweno, učenjm pjsma swatého a
katolické cjrkwě upodstatněno, a mimo to wšeho
mysticismu a neologismu prosto a čisto: daufám,
že aspoň některým p. p. čtenářům w hod přigde,
an dle této saustawy nábytek swého vlastnjho
wědomj, čtenj a zkušenj spořádati, a w swé pa-
měti bytelněgi upewniti moci budau. Snad se tjm-
to začátkem někdo z učených p. p. vlastenců k
wzdělánj gednotliwé neb speciálnj ascetiky powzbudj
a naši literaturu gj obdařj. —

P ř e h l e d.

Že pastýř duchownj swěřené sobě stádce k wnitřnjmu neb duchownjmu žiwotu slowem i skutkem wésti má, dokazuje giž gméno geho. Má-li ale této powinnosti zadost učiniti, potřebj mu wěděti, w čem žiwot duchownj podstatně záleží; kterak totiž smysl, cjtj a gedná čłowěk, w němž žiwot ten milostj Boží gest wzešel? On musj opravdowan bohomyślnost od liché a klamně twárnosti gegj uměti rozeznati; následowně znáti musj wšecky poklésky a zablauzenj, která se w tauženj po dokonalosti naskytugj, a wěděti, z gakých pramenů obyčegně vyplýwagj, a gakými prostředky jim wstřjc wkročiti dlužno. Na tyto otázky w přjtomném pagednánj w krátkosti se odpowjdá.

A.

W čem záleží žiwot duchownj?

1.

Čłowěk přigal od swého Stwořitele dwogj přirozenost, tělesnau a duchownj. Gakož tělo swé zákony a žádosti má, tak též i duch. Oddává-li se čłowěk naprosto gen tělesnosti swé, býwá geho žiwot *pauze tělesný*. Nasleduge-li pak zákonu ducha, žiw gest duchowně.

2.

Čłowěk wyšel z rukau swého Stwořitele newinný, swatý, sprawedliwý. (Kaz. VII, 30.) Dokawád w newinnosti trwal, nebylo w žádostech

geho ani sporu, ani rozdwogenj. Duch gehu wládl poklidně, tělesnost byla mu podrobena. W tomto blaženém stawu swé newinnosti měl gen *gediné poznúnj — poznúnj dobrého*. Geho wúle směřowala rovně gen k gednomu cjli, totiž k poslušenstwj swému Stwořiteli. Činiti dobře, a Bohu se zaljbiti, byla gediná žádost gehu. Dokawád člowěk newinný, swatý a sprawedliwý byl, žiw byl *dle ducha*, — duchowně, w auplném mjru gak s Bohem, tak i s sebau samým, i s přjrodau, požjwage swaté swobody, utěšenosti a radosti ducha.

3.

Adam byl pokušen, a tjm zgitřila se w něm žádost tělesná proti rozkazu zákona swatého. Geho wúle naklonila se w témž pokušenj k upokogenj žádosti tělesné na odpor zákonu wznešeněgšjmu. — On zhřešil. — W té samé hodině, w kteréž zhřešil, nastal také gehu saud; w té hodině wypadl Adam z důstognosti swé, z prwotnj swatosti a sprawedlnosti; odpadl od Boha, pramene swětla, žiwota a blaženosti. Geho duch klesl w poddanost těla, učiněn gsa gehu otrokem. Gak mile tělesnost swjtězila a přewahy nabyla nad duchem, gaký mohl býti gehu žiwot, než tělesný, w němž totiž žádostem těla otročil.

4.

„Gako skrze gednoho člowěka hřjch na tento swět wšel, a skrze hřjch smrt, a tak na wšecky lidi smrt přišla, proto že w něm wšickni hřešili.“ Řjm.

V, 12. Tjm tedy způsobem gsau všiekni lidé hřj-
šnji, a pro hřjch smrti (duchownj i tělesné) za-
prodáni. Staw prwnjho čłowěka po pádu gest
tedy staw přirozený všech synů lidských. Sami
ze sebe nemohau mjti giného žiwota, než gaky
Adamůw žiwot byl po pádu.

Tento nám nynj přirozený žiwota způsob wy-
pisuge apoštol Pawel w listu swém k Řjm. 7,
14 — 24. „Wjmeť zagisté, že zákon gest du-
chownj (ctných úmyslů a citů žádá), ale gá gsem
tělesný, prodaný pod hřjchem. Nebo co činjm,
neschwalugi, nebo nečinjm toho dobrého, co chci,
ale činjm to zlé, kteréž potom mám w nenávisti.
Gestližeť pak což *nechci*, to činjm, tedy powolugi
zákonu, že gest dobrý. Nynj pak ne *gá* to či-
njm, ale kterýž přebývá we mně hřjch. Wjm
totiž, že we mně, to gest w těle mém nic dobrého
nepřebývá, nebo vůle gest při mně, ale činěnj
dobrého nenalezám. Nebo nečinjm toho dobrého,
kteréž chci, ale činjm to zlé, kteréhož nechci.
Pakli čehož nechci, to činjm: tedy giž ne *gá* činjm
to, ale hřjch, kterýž přebývá we mně. Nalezám
tedy takový při sobě zákon, když chci činiti do-
bré, že se mne přidržj zlé. Nebo se kochám w
zákoně Božjm, podlé wnitřnjho čłowěka: ale wi-
djm giný zákon w audech swých, odporugjcj zá-
konu mysli mé, gjmagjcj mne w zákonu hřjcha,
genž gest w audech mých. Nešťastný *gá* čłowěk,
kdo mne wyswobodj z těla smrti této?“ Tak
wzdychne zagisté gedenkaždý, kdokoli prwounj

welebnosti a nyněgšjho snjženj sobě powědom gest; kdo wznešené powolánj swé, a k dosaženj geho swau mdlobu poznáwá, gelikož w snaženj swém po swobodě, chtěge zákonem ducha se řjdití, ustawičně shledáwá, kterak přewahugjcj tělesnostj se všech stran sewřen a gako opaután gest, a nikterak okowy tyto rozkotati a z téhož hanebného těžkého gha wyprostítí se nemůže. Při všem usilowánj nedowedeme to dále, než že s apoštolem zwolati musjme: Nešťastný gá člověk, kdo mne wyswobodj z těla smrti této?

5.

K žiwotu duchownjmu newyhnutedlně se pohledáwá, by duch prwnj swé swobody opět dosáhl; nebo swoboden musj býti duch nás, má-li dle přirozenosti swé aučinkowati. Následowně musj se s člověkem takowá změna státi, aby prwotnj pořádek opět nawrácen byl, aby totiž njzké náklonnosti wyššjch, tělesenstwj ducha, duch pak Boha poslušným se stal. Právě w tomto pokořenj se Bohu, anebo což gedno gest, w srownánj geho s wůlj Božj záležj prawá swoboda našeho ducha. Podrobenjm se wyššjmu nestáwá se člověk otrokem, nobrž pokořenjm se tomu, což nižšj, méně důstogné gest, než on. Protož dj Kristus: „Každý, kdo činj hřjch, gest otrok hřjcha.“ Jan 8, 38. Kdož pak činj wůli Božj, opravdowé swobody požjwá, nebo zachowáwá swau důstognost, prawost, uslechtilost.

6.

Takowá pak proměna, kterauž se člověku prawá swoboda nawracuge, a tělesnost podrobuge duchu, může se gediné skrze milost Božj w Kristu Ježjši státi. I to doswědčuge apoštol w listu k Řjm. 7, 24. Když sobě byl na bjdu swau potaužil, řka: Kdo mne wyswobodj z těla této smrti? odpowjdá s weseljm: „*Milost Božj skrze Ježjše Krista Pána našeho.*“ W listě k Titowi pjše: III, 3 – 7. *Bylit gsme zagisté i my někdy nesmyslnj, newěřjcj, blaudjcj, slaužjce žádostem a rozkošem rozličným, w zlosti a zřáwisti bydljce, nenřáwisti hođni, wespolek se wadjce. Ale když se okázala добрta a wljdnost Spasitele našeho Boha, ne ze skutků sprawedlnosti, kteréž bychom byli my činili, ale podlé pauiého milosrdenstwj swého spaseny nás učinil skrze obmytj druhého narozenj, obnowenj Duchu swatého, kteréhož wylil na nás hogně, skrze Ježjše Krista Spasitele našeho, abychom osprawedlněni gsauce milostj geho, byli dědicowé podlé naděge žiwota wěčného.*“

7.

Člowěk, oswobozený skrze milost Božj, nenj giž poddán zákonu w audech geho panugjcjmu, nobrž milosti. Tato wládne nynj nad njm, gako prwé hřjch w něm wládl; pakli se gen člověk působenj gegjmu neprotiwj, a spolu s nj se přičinj; neb milost Božj nepanuge nad wůlj našj takowým násiljm, gakýmž dřjwe hřjch wládnul; ale

ponauká geg toliko a zwe, posilugjc geg k zwjtězenj nad žádostmi a k ostrjhanj sprawedlnosti. „Neb,“ dj apoštol k Řjm. VIII, 2 — 6. „zákon ducha obžiwugjcj w Kristu Ježši wyprostil mne od zákona hřjchu a smrti. Nebo seč nemohl býti zákon (Mogžjšuw), w čem byl mdlý skrze tělo, to učinil Bůh, poslaw Syna swého w podobenstwj těla hřjcha, a pro hřjch potupil hřjch na těle, aby sprawedlnost, kterauž zákon od nás mjtí chtěl, vyplněna byla skrze nás, kterj nechodjme podlé těla, ale podlé ducha. Ti zagisté, kterj gsau podlé těla žiwi, oblibugj to, co gest těla; ale ti, kterj gsau žiwi podlé ducha, oblibugj to, což gest ducha. Tělesný pak smysl gest smrt; smysl ale duchownj gest život a pokog.“ S wyproštenjm ducha z otroctwj těla počnú se nowý život — *život duchownj*.

8.

Půwod ducha obžiwugjcj gest *milost Božj*. Wyrozumjwámť pak tauto milostj působenj Ducha swatého, kterýž se buď *swětlem*, *láskau* neb *mocj* nazýwá; *swětlem*, an mysl a rozum k poznánj prawdy oswěcuge; *láskau*, gelikož cit a srdce člowěka rozněcuge k milowánj wěcj nebeských; *mocj* neb *silau* se nazýwá, poněwadž mdlau a wrtkawau wůli člowěka posiluge, opravuge a pozdwihuge. Gako obžiwuge duše člowěka zewnitřnjho, tak obžiwuge milost člowěka wnitřnjho, wzbuzugjc a napravugjc weškerau činnost geho, — bez ugmy však swobody geho. Bez této

obžiwugjcj moci nenj možno duchowně žiwn býti; neboť gen ti, kterj duchem Božjm wedeni býwagj, gsau synowé Božj. Řjm. VIII, 14.

9.

Tento pak obžiwugjcj půwod (Duch sw.) působj a obžiwuge w nás *základnj moc* duchownjho žiwota — *wjru*, by nás k lásce wzbuzowala a w naděgi oblažowala. *Wjru* tedy Duchem swatým wzbuzenau prowázegj co nerozdjlné družky *naděge* a *láska*; neb tentýž duch, kterýž *wjru* wzbuzuge, ožiwuge w nás i naděgi a rozněcuge lásku. Wjra nemůže býti nikdý osamělá bez naděge a lásky; sic by nebyla žiwá, aniž Duchem sw. způsobena, nobrž bylaby toliko plod přirozeného rozumu lidského. Následowně přináležj wjra, naděge a láska w gednotu, a w tomto sgednocenj zakládá se duchownj život člověka.

a) *Wjrau* držj se člověk Boha, věčné *pravdy*, kteraůž we všech zgewenjch geho uznává a w uctiwosti má. Cenu a mocnost wjry popisuge apoštol w listu k Židům kap. 11., nazýwage' gi *podstatau* věcj naděgných, a *důwodem* neomylným newiditelných. A sw. Jan dj: Toť gest wjtězstwj, kterěž přemáhá swět, *wjra* naše.

b) Naděge držj se Boha, co věčné lásky, obgjmagjc wšecká zasljbenj Božj w Kristu.

O nj psáno gest: Naděge nezahanbuge (neklame); neboť (máme záwdawek,) láska Božj rozlita gest w srdcejch našich skrze Ducha swatého. Řjm. V, 5.

A opět: Každý, kdo má tuto naděgi w něm, poswęcuge sebe, gakož i on swatý gest. 1. Jan 3, 3.

c) *Láska* obgjmá Boha srdečnau radostj, gakožto neskončenau *swatost*, gako swrchowané *dobro*, a práwě proto co wěčnau *krásu*.

Láska dj: Prikázanj geho negsau těžká. 1. Jan 5, 3. A s Pawlem: W tom we všem přemáháme (wjtězjme) s pomocj toho, kterýž nás zamilowal. Řjm. VII, 37.

10.

Pokudž wjra, naděge a láska darowé gsau Bohem nám udělenj, božskau působj mocj k auplnému obnowenj, poswěcenj a oblaženj člověka. Protož se také w pjsmě sw. wjře, tak gako lásce přepodiwnj aučinkowé připisugj. Gak dalece se wjra, naděge a láska k Bohu wzťahugj, Boha obgjmagj, přenásegj člověka z pozemského w božský žiwel, tak že ne giž sobě samému, aniž swětu, no-brž Bohu žiw gest.

Za tau přjčinau prawj Apoštol: „Obcowánj naše gest w nebesjch.” Filip. III, 20. A opět: Powstali-li gste s Kristem, hledejte, co swrchu gest, kde Kristus sedj na prawici Božj. O věci, kteréž swrchu gsau, pečugte, ne o ty, kteréž gsau na zemi. Nebo s Kristem zemřeli gste, a žiwot wáš skryt gest s Kristem w Bohu. Když pak se ukáže Kristus, žiwot wáš, tedy i wy ukážete se s njm w sláwě.” Kolos. III, 1—4.

11.

Gewj se tedy žiwot duchownj wjrau, naděgǵj a laskau, a skrze ně spogen býwá s Bohem, pramenem žiwota. Žiwot pak ten nemá se toliko shledáwati u pastýřů duchownjch, nobrž wesměs u wšech křesťanů. Nebo Apostol dj: Kteřjkoli podlé žádostj těla žiwi gsau, Bohu se ljbiti nemohau; wy pak negste w těle, nobrž w duchu, gestli wšak duch Božj přebýwá we wás. Pakli kdo ducha Kristowa nemá, tent nenj geho. K Rjm. VIII, 8—9.

12.

Tento duchownj žiwot obgewuge se we swém rozwjgenj w nesčjslných způsobech a stupnjch. Někteřj gsau dle smýšlenj duchownjho děti, někteřj mládenci, někteřj mužj. Od prwnj nedospělosti až k auplné dokonalosti daleká gest cesta. Za tauto přjčinau nemáme nikdý w žiwotě duchownjm na témž stupni zůstáwati, nobrž máme wždy výše a výše postupowati; ustawičně prospjwati milostj; růsti w poznánj, utwřzowati se u wjře, upewňowati w naděgǵi, zdokonalowati se w lásce. Nehodno gest pořáde dětmi zůstáwati, nobrž máme k mládenectwj, k mužstwj Kristowu dospjwati. Protož prosil Apostol za swé Efesské III, 14—19. řka: „Pro tu přjčinu klekám na kolena swá k Otci Pána našeho Ježjše Krista, z něhož se wšeliké otcowstwo na nebi i na zemi gmenuge, aby wám dal podlé bohatstwǵj sláwy swé mocně posilněnu býti skrze ducha swého na wnitřnjm člowěku,

aby Kristus přebýwal skrze wju w srdecjch wasjch, abyste w lásce wkořeněni a založeni gsauce, mohli pochopiti se všemi swatými, která gest širokost, a dlauhost, a wysokost, a hlubokost, (lásky Božj) a také mohli poznati, že láska Božj všelikau známost přewyšuge, a abyste naplněni byli všelikau plnostj Božj."

13.

Prislužjť owšem, aby správce dušj, gakožto pěstau duchownjho žiwota na wyššjm stupni dokonalosti stál. Kterak může giným maudrau radau přispěti, a prawau cestu gin ukázati, nezná-li rozličné cesty a stupně duchownjho žiwota, a to sice negen od slyšenj, nobrž z vlastnj zkušenosti? On tedy má gakožto vůdce lidu to zvláštj powolánj, by wedlé swé možnosti na neywyššj stupeň křesťanské dokonalosti se wznesl. Wěřej nemagj na něm mjti učitele podobného zákonnjkům, alebrž obraz podobný apoštolům; ne giž djetě, ale otce w Kristu. On se gen tenkráté nazýwá opravdowě duchownjm, když duchowně žiw gest; tu se také všjm právem dwogj cti hodným nazýwá; nebo co může člověku udělití prawé hodnosti, gako duchownj dokonalost, a ono snaženj gi w okresu swém zwelebowati a rozširowati.

14.

Pastýř duchownj má tedy wěsti žiwot w právém smyslu téhož slowa; gakožto zasvěcenec Božj má gen pro Boha, w Bohu a s Bohem

žiw býti. Ačkoliw we swětě obcugjcj, má nicméně mysl předce od swěta čistau a neporušenau ostrjhati, by co kněz Neywyššjho čistau a neposkwrněnau oběť přinášeti mohl.

Čjm wjce duchownij s Bohem žiw gest, a swé srdce od ducha swětského ostrjhá, tjm wolněgi se rozwjgij a pohybuge žiwot ducha.

Hlawnj pak cwičenj duchownjho žiwota gest
a) modlitba a b) zapjránj sebe samého.

15.

Modlitba považuge se zde w obšjrném wýznamu téhož slova, a wyrozumjwá se gj wseliké cwičenj ducha, w kterémž s Bohem obcugeme.

Sem tedy patřj:

- a) Modlitba w užšjm smyslu tak řečená,
- b) Rozgjmánj,
- c) Nábožné čjtánj slova Božjho, gakož i knih od bohomyslných mužů sepsaných.

16.

Modlitba gest pozdwiženj djtěcjho srdce k Bohu, kteréž se buď w klaněnj, w djkúčičněnj, w odewzdánj anebo w prosbách před Bohem wyléwá. Modlitba gest wždy cwičenj wjry, naděge a lásky; nebo zdali možno modliti se bez wjry? Zdali bez naděge, anebo bez lásky? Gakož tedy modlitba gest cwičenj se w těchto ctnostech, tak gest také wýgew a posila wnitiňjho žiwota; nebo každým cwičenjm ctnosti zmočugj se.

Mimo to spoguge nás modlitba s Bohem,

genž gest pramen milostj, swětla i žiwota. Skrze modlitbu nabjráme takměř z pramene samého nowého swětla k upewněnj wjry, nové radosti k potvrzenj naděge, nowého podpalu k roznjcenj lásky. — Kdo se nemodljwá, nemá duchownjho žiwota w sobě; kdo se nedbale modljwá, má žiwot mdlý. Každý, kdo wedlé ducha žiw gest, rozkos nalezá w modlitbě.

Některj bohomyslj učitelowé nazýwali modlitbu *dechem* žiwota duchownjho, dáwagjce tjm na rozum, gak newyhnutedlně potřebná gest modlitba k zachowánj žiwota duchownjho.

17.

Wšickni Swatj byli milownjci modlitby, i giné k nj wzbuzowali. Syn Božj oddělil se začasté od swých učedlnjků, a w samotu se odebral, by na modlitbách trwati mohl. Před důležitými předsewzetjmi stráwil celé noci w modlenj. Prorok Isaiás předpowěděl o něm, w kap. 11, 3.: *A naplnj geg duch bázně Hospodinowy.* Značnėgi nemohl w řeči lidské wypodobniti ustawičné obcowánj geho neyswětěgšj duše s Otcem nebeským. Gakož nám ale sám w sobě pozůstawil přjklad, tak podobně i slowy k ustawičné modlitbě nás wzbuzuge.

Rowně tak napomjnali i Apostolė w listech swých k stálé modlitbě: *Zpjwcyte a pleseyte w srdecjh swých w Pánu; díky činjce ze wšeho Bohu Otci we gměnu Pána našeho Ježjše Krista.* Efes. V, 19 — 20.

Wšelikau modlitbau a prosbau modlete se každého času w duchu. Ef. VI, 18. Bez přestánj se modlete. I. Tes. V, 17.

Kdo w přítomnosti Božj obcuje, s láskau k Bohu w srdci a se shromážděnou myslj, tent bez přestánj se modlj.

18.

Bůh w tom mdlobám našim hogně ku pomoci přispjwá; neboť on gest, kterýž dar modlitby uděluje, a gj w nás působj. Udělujeť pak gi tjm štědřegi, čjm wěrněgi dosažené milosti horliwým cwičenjm vynakládáme. Protož pje Apostol k Řjm. VIII, 26.: *Těž také i Duch sw. napomocen gest mdlobě našj; neboť zač bychom se měli modliti, gak slušj, sami newjme: ale sám Duch prosj za nás lkánjmi newyprawitedlnými.*

Oprawdowá tedy modlitba nenj ani tak skutek lidský, gakož aučinek milosti Božj. Gak lehce wznášj se duch lidský k nebesům, an milost Božj geg pozdwihuge a nese!

19.

Mimo to přispjwá Bůh mdlobě našj i tjm ku pomoci, že modlitelům začastě ljbeznau útěchu, newyprawitelnau rozkoš uděluje, a ge tudy w bohomyslném obcowánj utwřzuge a posilňuje. Takowého potěšenj uděluje Bůh neywjce na počátku gestě slabým djtkám swým, chtě ge takorčka těmito lahůdkami k sobě přilákati a gim službu swau a žiwot duchownj osladiti a zlahodniti,

neboť poznáwati magj geho djtky, a okaušeti, gak laskawý a přjwětíwý gest Pán nás, gak ne-skončeně gim wynahražuge, co z lásky k němu opauštěgj. Někdy také i dospělým djtkám sladkostj duchownjch uděluje k občerstwenj gegich po přestálých zkauskách a hořkostech, a na důkaz swého w nich zaljbenj.

Kdo okusil, gaké blažitedlné nebeské moci do sebe má modlitba; kdo onu rozkoš pocjtil z djtěcjho obcowánj s Bohem vyplýwagjcj; kdo pokog srdce, posilu k ctnosti z modlitby nabył, ten gistě každau hodinku modlitby wysoce wážíti bude, a modlitbu za neyblažitelněgj zaměstnánj počte, gsa přeswědčen, že opravdowého poswěcenj gediné z obcowánj s Bohem dostati se nám může,

20.

Odgjmá-li nám alé někdy Bůh w modlitbě lahodnosti a potěšenj, sesjlage nám gakausi ne-chut a wyprahlost, což se začasté i zbožným dušem přiházjwá: tedy i samo toto zbawenj radosti duchownj přispjwati má k rozmnoženj wnitr-njho žiwota. Odgjmage nám Bůh tohoto potěšenj, chce nás odwykati, a takměř odstawiiti od těchto duchownjch lahůdek, aby tudy lásku na-ši k němu očistil, abychom uwykali milowati Boha pro něho samého, ne pak pro radost a sladkost, kterauž nám poskytuje. Oprawdowá láska,

dj Tomáš Kempenský, nade všecky dary k dárci se wznášj. *)

21.

K modlitbě přináležj také *rozgjmánj*, t. g. saukromné přemýšlowánj o Bohu, geho zgewenjch, o zázracjch geho všemohaucnosti, maudrosti a lásky.

Skrze rozgjmánj učjme se vždy gasněgi dokonalosti božské poznáwati, a tudy vždy wraucněgšj láskau k němu zahořjwáme. Duše rozgjmagjcj býwá obyčegně w klidněgšjm stawu, a tudy způsobilegšj k wnjmánj prawdy, a k skutečnému tauženj po těch věcech, kteréž za prawé a Bohu ljbezne gest uznala.

22.

Ze všech ale předmětů, kteréž sobě k přemýšlowánj obrati můžeme, newidj se mi býti žádný tak užitečný a aurodný, gako žiwot a umučenj Ježjše Krista. Z té přjčiny si geg také Swatj neywjce oblibowali a o něm rozgjmánj činjwali. Žiwot P. Ježjše gest zagisté opravdowá škola duchownjho obcowánj, a wěrné geg následowánj gest neypřjměgšj, anobřž gediná cesta k prawé dokonalosti. Rozgjmánj spanilých činů geho, sgednocené s upřjmným aumyslem

*) Wiz o tom překrásnau knjžku sw. Františka Saleského, *Philotheu* nazwanau, w češtinu přeloženau pod názwem *Knjžka zlatá*. 1657. Též i „*Geist des heil. Franziskus v. Sales*,” (II. djl.)

gemu wždy podobnějšm se státi, wtiskuge w mysl naši takměř živý obraz wznešeného žiwota, kterýž srdce naše ostržhá i poswěcuge, a z něhož we wšech přjpadnostech našeho žiwota rada a swětlo nám přicházj. Gako ale žiwot *Páně* opravdowau školau gest duchownjho žiwota, tak gest utrpenj a smrt gehu plnost a wrch wšj dokonalosti; nebo zde se žiwot duchownj — wjra, láska, důwěra a wšeliká wznešená ušlechtilost w neygasnějšm swětle obgewugj. Z této přjčiny meškagj nábožné duše neyradše w rozgjmánj utrpenj Kristowa, rozněcugjce lásku swau w plameni lásky Kristowy, kteráž miláčka gegich na krjži gest stráwila.

23.

Gakož rozgjmánj, tak též i nábožné čjtánj w pjsmech swatých, a w spisech oswjcených mužů w gistém smyslu modlitbau nazýwati se může; neboť i tuto s Bohem obcugeme. Welmi krásně prawj sw. Ambrož: „Zdát se mi, gakoby se Bůh w pjsmech swatých procházel, gakoby w nich přebýwal. Čjtage hrjšnj w pjsmě swatém, slyšj hlas Božj.”

Pjsma swatá, dj giný bohomyslný muž, zawjragj w málo slowech gádro neyhlušj maudrosti, swrchowané ctnosti w milostné spanilosti. Nalezámeť pak w řečjch i w činech našeho Spasitele negen prawidlo a přjklad pro každau přjpadnost a potřebu, nobrž z nich wěge tak wraucj, duši progjmagjcej dech wěčné prawdy a

lásky, že takořka *božskou* dýšeme do sebe sju, čjmž wjce a wjce Synu Božjmu připodobněni býwáme, pakli ge w sprostnosti srdce, s wzjwáním Ducha swatého w pokore a lásce čjtáme.

(P o k r a č o w á n j.)

3. O *Kšaftech duchownjch osob.*

Neyswětěgšj zagisté gest powinnost každého maudrého a rozšafného člověka, obracugjeho zřetel swůg na negistý den a přjchod smrti, dřjwe nežli diwadlo tohoto swěta na wždy opustj, w pořádek uwéstí časné swé záležitosti a maudré dáti narjzenj, co se státi má s pozůstalým gměnjm a časným zbožjm po odchodu geho.

Neyslawněgšj národowé za starých giž časůw powažowali tuto prozřetedlnost za tak potřebnau, že i weřegnými zákony obecná pravidla ustanowovali, coby se w čas opominutj toho státi mělo.

Rozkaz takowý o gměnj po smrti pozůstalém slowe poslednj wůlj aneb kšaftem.

Gak swaté gméno to všem wzdělaným národům od gakžiwa býwalo a gest, důkazem toho gsau zákony a děgepisy weškerých národůw.

W každém wzdělaném státu zwláštňj o tom předmětu gsau zákony : pročez nemá každá poslednj wůle zákonné platnosti, aniž má každý občan práwo odkazowati; i řjdj se tedy tato wěc a platnost poslednj wůle wůbec positivnjmi zákony w každé společnosti a w každém státu.

Bylyť časy, kde duchownj i kanonickými i zemskými zákony u věci té welmi skrácení byli. Mohliť owšem wždy gako ginj občané swé přirozené, sobě darované aneb zděděné, buď pilnostj, uměnjm a šetrnostj zahospodařené, aneb gakým-koliw právem dobyté gměnj odkazowati: nikdy ale ono zbožj, které si nashromáždili z wýnosu beneficij, gim co služebnjům cjrkwě k wýživě wykázaných.

Čas však a okoličnosti, gako ginde tak i zde změnu způsobili. Za nyněgšjch časůw duchownj tak gako swětské osoby odkazugj i samo gměnj z beneficij wyzjskané, kšafty gegich řjenj zemské za plnomocné uznáwá, cjrkwě ge negenom trpj, alebrž i schwaluge.

Mnozj kanonisté a moralisté zawrhugj tento, ač skoro wůbec uwedený obyčej, co neprávý a zákonům kanonickým odporugjcj; gešto naproti tomu ginj ho zastáwagj, dokazugjce, že duchownj kšaftowati mohau, aniž prý třeba ode smyslu kanonických zákonů se uchýliti. Zdá se welmi důležité býti toho skaumánj, gak zdánliwý odpor mezi nyněgšjm zvykem a zákonem, a býwalau přjsnostj kanonických zákonů o tuto věc odstraněn býti může.

Tázeme se předně: zdali duchownj smj kšaftowati?

Kterj tomu odpjragj, twrdj, že duchownj, co do statků zádušnjch, žádného *dominium* nemá; nobrž gak se prawj w dekretáljch, gen *peculium*,

to gest, gen požjwánj a spráwu přjgmů z benefici-
cium vyplýwagjcejch, a že všechno, co mu po
slušném zaopatřenj sebe samého wybywá, nenj
gměnjm geho, ale gměnjm cjrkwě a chudých,
kterěz zawázán gest rozdati mezi ně negen swědo-
mitostj a láskau, ale i zákonem. Odwoláwagj se
na prawdiwau prûpowěď: Kdo gměnj nemá, ne-
může ge odkázati, — *res aliena testari non
potest.*

Zde přede wšjm ohledati musjme, zdali benefi-
ciát, co takowý, gměnj má aneb nemá?

Duchownj, chce-li swobodně a s prospěchem
na lid aučinkowati, potřebuge gako giný člowěk k
tomu gistých prostředků, které gediné geho wůli,
wygmauce každého giného, podrobeny býti muse-
gj. Obsah gegich slowe gměnj, a práwo takowé
wěci mjtí, gest práwo k gměnj. Mezi tyto wěci
patrně náležegj požitky duchownjho, bez nichž by
w powolánj swém ani žjti, ani na lid blahoděgně
aučinkowati nemohl. Přirozené giž ani zemské
práwo neodpjrá mu moci k drženj takowých wěcj:
Ewangelium ale mu gj také neodpjrá, ano přjklad
Krista a apoštolůw, prwnjch wjry učitelůw, zřegmě
a určitě zásadu tu potwrzuge.

Prawda owšem, že Kristus ani tolik neměl,
kam by hlawu byl položil; (Luk. 9, 58.) předce
ale laskawým přispjwánjm čtitelů swých měl ga-
kauž takauž mohowitost, gj dle wůle nakládal, z
nj swé a uředlnjkůw každodennj potřeby zaprawo-
wal, nuzné podporowal, ano i Gidášowi, gednomu

z dwanácti, spráwu a dohljženj nad tjm swěřil.
Jan 13, 29.

Kristus žádal od prwnjch swých učedlnjkůw, za pomocnjky w králowstwěj nebeském určených, aby se auplně a bez wýmjnky všeho pozemského statku, všeho bohatstwěj, ano i wšj žádosti a baženj po časných wěcech odřekli. Každý z wás, dj, (Luk. 14, 33) kdož se neodřjká všech wěcj, kterýmiž wládne, nemůž býti mým učedlnjkem, a Mat. 19, 31.: Gdiž, řekl k bohatému mládenci žádagjcejmu mezi učedlnjky počtenu býti, gdiž, prodey co máš, rozdey mezi chudé a pogď, následug mne. Čistau tedy gen a nezištnau horliwost pro Boha a blaho lidské, na njž ani té neymenšj poskwrny špinawé zištnosti býti nemělo, učedlnjkům swým přikazowal. Gdauce, řekl k sedmdesáti a dvěma, které byl wyslal ewangelium hlásat, gdauce kažte ewangelium, nemocné uzdrawugte, mrtwé křeste, malomocné čisíte, dábly wymjteyte: ale při všem tom časného zisku nehledeyte. Zdarma gste dostali, zdarma deyte. Mat. 10, 8.

Apoštolé museli we zvláštnjch swých okoličnostech všeho pozemského gměnj se odřjci. Nebť neměli za obor konánj swého gisté a určité mjsto gako my, ale weškeren šjrý swět byl gim wykázán. „Gděte do celého swěta, a učte weškeré národy.“ Prosti tedy museli býti každé překážky, zbaweni každého břemene. Srdnatě se museli w čelo postawiti každé obtjžnosti, neohroženě každému nebezpečenstwěj podrobiti se, a celau oddanostj i to ney-

milegšj — swůg žiwot na to nasaditi. „Gá wás wysjlám gako owce mezi wlky.” Owšem gim časné bohatstwj co protiwné a překážegjcy břjmě zakázal, nikoliw ale, co denně k řádnému zaopatřenj potřebowali. Toho žádati a si wydobýwati dal gim moc, ugištuge, že bez přjlišné péče to obdržj, gedinau gen aby starost měli poraučege: powinnostem swěho powolánj zadost učiniti. Nepečugte, dj (Mat. 6, 31 — 33) o pokrm, oděw a obžiwenj, hledeyte napřed králowstwj Božjho a sprawedlnosti gehu, wše ostatnj, co potřebugete, přidáno wám bude. Protož neměgte ani zlata, ani střjbra ani peněz w opascjch swých, ani pokrmu, ani oděwu. (Mat. 10, 16.) Co potřebugete, dáno wám bude, a co dostanete, wezměte a požjweyte, dlužni wám to gsau, práwo máte toho žádati, wám to patřj, neboť každý dělnjk pokrmu a mzdy swé hoden gest. Mat. 10, 10. Luk. 10, 7.

Mzda za wykonanau práci mi patřjcy gest mé gměnj, ku kterému skutečné práwo mám. Tak to rozhodl Kristus, tak také saudj gehu apoštol, nezištný Pawel.

„Zdaliž nemáme moci, pjše ku Korintským, I., 9. gjsti a pjti ? zdaliž nemáme moci ženy, sestry s sebau woditi, gako i ginj apoštolé, bratřj Páně a Petr ? zdaliž sám gá a Barnabáš nemáme moci toho činiti ? kdo boguge na swé autraty ? kdo štěpuge winnici a z gegjho owoce negj ? kdo pase stádo, a mléka od stáda nepožjwá ? ... Gestli gsme my wám duchownj wěci rozsjiwali, weliká-li wěc gest,

gestliže vaše tělesné žneme? gestliže ginj práwa toho u wás aučastni gsau, proč ne raděgi my. . . Zdaliž newjte, že ti, kteří w chrám pracugj, které věci chrámu gsau, gedj? a kdo oltári slaužj, s oltářem djl magj? Takt i Pán nařjdl těm, kteří ewangelium zwěstugj, aby z ewangelium žiwi byli.” — Mohl-li se medle zřetedlněgi a k utwrzenj mé zásady určítěgi wygádríti?

Kdož tedy řjci může, že, co právem užjwati a k zaopatřenj oněch, kteří mi slaužj, wynaložiti mohu, mi nepatrj? aneb že owoce, které skljzeti práwo mám, a mzda, kterau gsem pracj swau si zaslaužil, mé gměnj nenj; kdo medle upřjti mi může práwo věcj těchto dle ljbosti i k swému i k giných dobrému maudře a rozumně použiti, aneb wolnosti, gimi dle ljbosti nakládati, a gich swobodně a bez překážky požjwati? A co právem držjm a požjwám, ať si to dostanu co dar aneb dědictwj, co mzdu aneb odměnu, to si také přiwlastnjm; to se stane mým gměnjm, ku kterému nikdo giný práwa nemá.

Tak gsau také požitky beneficiálnj, které cjrkw sloužebnjku swému k wyžiwenj wykázala, a swobodně užjwati powolila, prawé gměnj toho, který ge běre a požjwá. Odewzdám-li se službě cjrkwenj, a wykonávám-li duchownj swé powinnosti swědomitě dle wyrknutj Kristowa a geho apoštola, také práwo mám ode cjrkw swau mzdu, a časnu, swému stawu přiměřenau wyžiwu požadowati; gakož i druhdy Lewité w službě chrámu

gsaucj práwo měli z přjgmů a obětj chrámowých podjl swůg bráti — a w té přjpadnosti negjm cizj, ale vlastnj pracj zaslaužený chléb, to gest, gak apoštol Páně prawj, swůg chléb. II. Thes. 3, 12.

Ewangelické zákony neodpjrągj křesťanskému služebnjku cjrke práwa k gměnj z požitkůw beneficiálnjch vyplýwagjcjmu, alebrž dle řečeného ge utwrzugj.

Dle těchto prawidel zcela také cjrkew geďnů, wykazugjc podlé nyněgšjho zřjzenj duchownjmu k wyžiwenj určité, potřebáin i stawu geho přimě- řené přjgmy, a ponechágwagjc gegich spráwu a užjwánj gediné geho rozšafnosti a wolnosti, ne- předpisuge mu žádných prawidel, wygmauce leda ta, která rozum a náboženstwj každému spráwné- mu a swědomitému muži w správě a požíwánj vlastnjho gměnj zachowáwati ukládá.

Leč což o tom prawj staršj i nowěgšj zákony kanonické? Zapřjti nemůžeme, že tento pohled a odtud odwozený a wůbec uwedený zvyk staršjm a djlem i nowěgšjm zákonům cjrke o předmětu tomto gednagjcjm znamenitě se přjěj. Rozebere- me-li ale wěc tu přjsněgi, berauce zwlášť ohled na historii, uzřjme, že tento zdánliwý odpor wět- šjm djlem gen w rozdjlném uspořádánj cjrke, platu služebnjkůw a správě statkůw cjrkewnjch swůg základ má, gesto w rozličných dobách roz- ličným změnám podrobeny byly; a že se skutečně gen zewnitřnj podoba, nikoliw ale podstata ne-

změnila, a že i duch práv cirkewnjch wždy tentýž býwal.

Gměnj cirkewnj na počátku pošlo z dobrovolných darů a obětj, pozděgi „vota et oblationes fidelium“ nazwaných, které wěřcej při nábožných schůzkách swých snášjwali k wyžiwenj služebnjkůw cirkwe, k zaopatřenj chudých a zaprawenj potřebnostj kostelnjch ge wěnujce. Ke sw. oběti a sw. přigjmánj, co potřeba, se vybralo, ostatek se ale do obecné, zvláštnjmu služebnjku duchownjmu k správě odewzdané pokladnice wložil, odkud pak každodenně potreby služebnjkůw cirkwe se zaprawowaly, chudj podporowali, pohostinstwj kotalo a t. p. Příklad samého Krista (Jan 13, 29.) měli apoštolové (Sk. Ap. 4, 35, 6, 1.) a prwnj správcowé cirkwe za wzor.

Když se ale cirkew na mnoho diocesj rozdělila, a každá diocesj swého biskupa a swé osoby duchownj obdržela: zřjdlila si i každá pokladnici obecnj, z které služebnjci cirkwe swau výžiwu a chudj podporu dostávali, ano i chudšjm diocesjm bohatšj nezřjdka peněžitau pomocj přispjwávaly. Pokladnici tuto nesprawowal geště biskup, ale geden z jáhnůw. Dokud tedy služebnjci cirkwe z obecnj pokladnice tolik genom dostávali, co k žiwobyťj každodenně potřebowali, nemohla owšem ani řeč býti, žeby si z duchownjch statků kdo mnoho byl zahospodařil aneb odkazowati mohl. Takowáto ale spráwa gměnj zádušnjho dlaho

netrwala, *) neb ledwa že cjrkew štědrotau wěřj-
cjch wěšjho gměnj nabyła, a ledwa si biskupowé
spráwu geho osobili, giž také stjžnosti semo tamo
se slýchaly: Biskupowé prý zanedbáwagj duchow-
nj spráwu a péči o chudé, a gediné swého pohodlj
hledagjce, o pozemské wěci se staragj; a ku po-
diwu gistě gest, že giž sw. Cyprian tak si nařjká:
„Quod illi, dj, quos et hortamento esse oportet et
exemplo, divina procuracione contempta procura-
tores secularium rerum fieri, derelicta cathedra,
plebe deserta, per alienas provincias aberrantes
negotiationis quæstuosæ nundinas aucupari stu-
deant,”

W prwnjch třech stoletjch cjrkew neměla ge-
ště žádného nemowitého gměnj a statků, aspoň
neměla k tomu zákonnjho powolenj. **) Konstan-
tin, prwnj křesťanský cjsař, také neyprwněgšj gj
ge udělil a spolu i jus capiendi ex testamento. ***)
Od té doby netoliko mocnařowé a knjžata, ale i
ostatnj wěřcj se wynasnažowali rány, které by-
la cjrkew posud trpěla, obzwláštj štědrotau
zacelowati, a strasti welkými dary uwáděti w za-
pomenutj. Tjm se stalo, že cjrkew w krátkém
čase tolik statků a gměnj nabyła, že, mělo-li na bu-
daucj časy se zachowati a w pořádku zůstati, w
celosti déle se řjdití a spravowati nemohlo. By-

*) Paulus Serapius in Tract. de Benef. Art. 3.

**) L. 8. Cod. de hered. instit.

***) L. 1. Cod. de SS. Esia.

loť tedy na čtyři, ač nestegné, však potřebám přiměřené dily rozvrhnuto. Dyl geden připadl na biskupa, určený k geho výživě a konání pohostinnosti, druhý na osoby duchownj, třetj na chudé, a čtvrtý k obstarání potřeb kostelnjch. (Ad fabricam ecclesiae.)

Prwnj wjry hodná zmjнка takého rozdělowání padá do V. stoletj za papeže Simplicia a Gelasia, *) a pozděgi se opakuge w gistém listu Řehoře I. Augustinowi, Britůw apoštolowi, svědějcm. **) Památný gest list papeže Simplicia k biskupowi Sewérowi od 19. Listop. 475., kde se negen o rozdělení statků cirkewnjch na čtyři dily zřegmě mluwj, nobrž i přikazuge, by biskup Gaudentius, který po tři léta giž požitky zádušnj za sebau byl zadržel a k swému prospěchu obrátil, všecko oněm třem dylům wynahradil a nawrátil; (wiz Fleury historia eccl. Tom. VI. p. 899.) a w Dekretáljch papeže Gelasia (r. 494) čte se w kan. 27.: „Secundum antiquos canones redditus et oblationes ecclesiae in quatuor portiones dividantur. Prima episcopo, secunda clericis, tertia pauperibus, quarta fabricae ecclesiae destinata.

Ačkoliwěk tjmto způsobem zewnitrnj twářnost cirkewnjho gměnj se změnila, podstata geho a aučel, ku kterému dáno a obětováno bylo, žádné změny netrpěly, gelikož gako kdy gindy geho správa w rukau biskupůw zůstala, který každému z něho dle zásluh a potřeb rozdáwali. (Wiz o

*) Ibid. Can. 27.

**) Ibid. Can. 30.

tom obšjrněgi: Zallinger instit. jur. eccl. lib. III. Decret. tit. V. de præbend. et dignitat. §. 45.)

Takowáto ale správa w krátkém čase wzбудila nespokogenost duchownjch, a wúbec giž si stěžowali: že prý správa gměnj zádušnjho biskupowi w konánj powinnostj geho překážj, a že si na ugmu ostatnjch služebnjkůw cjrkwek zaopatřenj swému wjce zadržugj, nežli gim právem přislušj. Stjžnostem těm chťj odpomoci, we sněmu Chalced. kan. 26. zákon cjrkwek vydala: aby každý biskup zvláštjho duchownjho ze swého okrsku za správce aneb ředitele nad duchownjmi statky ustanowil, a ge skrze něho pod swým dohledem spravowati nechal, by se tak před každým podezřenjím zisťnosti a spronewěřenj ohraditi mohli. Quoniam in nonnullis ecclesiis, ut sæpe a nobis auditum est, episcopi absque œconomo tractant res eccl., placuit, omnem ecclesiam episcopum habentem ex proprio clero œconomum habere, ut nec sine testibus sit ecclesiæ administratio, nec ideo res ejus dissipentur, et probrum ac dedecus sacerdotio inuratur. Conc. Chalc. c. 26. Tento zákon gen zmála stjžnostem odpomohl, gešto nicméně předc biskupowé správci statků cjrkwenjch zůstawali.

Rozdělowánj gednau započaté giž nad mjru rozmnožených statků zádušnjch lákalo duchowenstwo, a rozdráždilo zisťnost gegich tak, že brzo sprawedliwý nářek slyšán byl: Pietas conversa est in quæstum; neboť nynj netoliko sebe, ale i sobě

přináležející ze statků v církevních obohatiti bažili. *) Církve byla přinucena přisnými a slušnými zákony vždy více vznikající zlosti — bažení duchovních po bohatství — meze položit. Přikazovalať tedy se všj přisnostj biskupům i ostatnjmu duchovenstvu svědomitě statky zádušnj spravovati a moudře gich užjvati. (Conc. Ant. C. c. Conc. Carthag. can. 13. Conc. Nic. II. can. 12.) upomínajíc na aučel, ku kterému odewzdané byly (Con. Nannet. can. 10.) a nazývajíc ge swatau Bohu, církwi a chudým obětowanau věcj — Res Dei, res ecclesiae, vota fidelium, pretia peccatorum, patrimonium pauperum — která neginák, leč k určitému svěmu ejli má se užjvati.

Protož v pátém giž stoletj k odstraněnj toho zlého zwyku přisně duchovním zakázáno bylo gměnjm ze zádušnjch statků nabytým dle ljbosti vládnauti, (Con. Ap. can. 40) a věrně giž otcowské gměnj duchovního ode gměnj z přjgmů církewnjch zjiskaného laučeno a oddělowáno bylo, gešto po aumrtj duchovního toto opět zádušj připadlo. „Placuit, prawj otcowé Conc. Karth. III. w kan. 49, placuit, ut episcopi, presbyteri et diaconi, vel quicumque clerici, qui nihil habentes ordinantur, et tempore episcopatus vel clericatus sui agros, vel quaecumque praedia nomine suo comparant, tanquam rerum divinarum invasionis crimine teneantur, nisi admoniti ecclesiae eadem

*) Hieron. ep. 2 ad Nepot.

ipsa contulerint." Možná, že w dotčených mjstech také někdy zádušňj fond mjsto požitků se wyrozumnjwá.

Ano i zemskými zákony bylo za časůw cjsaře Justiniana duchownjm jus testandi wzhledem na kostelnj přjgmy a z nich wyzjskané gměňj z gakehokoliw ohledu, tedy i k nábožnému cjli (ad pias causas) zakázáno. Pozůstalé gměňj po duchownjch wždy kostelu, aneb společnosti, w které žili, aneb od nj swau wýžiwu brali, připadlo.

Tato cjrkewnj kázeň po mnohá stoletj trwala; sám Karel W. podporowal gi swau důstognostj a zwláštnjmi zákony. A geště w 12. stoletj, kde giž klesala, a duchownj vlastnomocně gměňjm zádušňjm nakládati počjnali, w Řjmě w Lateranum pod Alexandrem III. držaný sněm přjsně doléhal na to, aby zachowána byla. (C. 7. § de Test.)

Z toho widěti můžeme cjl a konec wšeho gměňj a požitků cjrkewnjch. Bylyť netoliko k zaopatřenj biskupa a duchowenstwa, k zaopatřenj toho, co ku kostelu a službě Božj slaužilo; ale i k obstaránj chudých weškerého druhu určeny. Gměňj cjrkwě a gměňj chudých bylo totěž, a biskup rozdělowal co indigentium omnium carator, gak Justin prawj, i mezi duchowenstwo i mezi chudé dle potřeb a zásluh gegich, a gakž gsme dokázali, tentýž aučel se nezměnil, ačkoliwěk na čtyři djly rozděleno bylo.

Poznenáhla ale weliká se w spravowánj zádušnjho gměňj změna stala, gsau rozličnými přjčina-

mi přivedena. Od té doby, co náboženstwěj křesťanské stalo se náboženstwěm obce a státu, každé trochu většěj mjesto kostel mělo, do kterého se věřějce, genž zvláštněj nynj, od materského kostela zavisějce osadu působili, ke službám Božěm scházewali. Někdy i wjce obce si geden kostel wystawělo. We IV. stoletě se tyto osady welmi rozmnožily, a mjesto far *titule* se gmenowaly.

Zprwu se takowé titule gen w městech zakládaly, když totiž hlawněj chrám lid obsáhnutí nemohl; brzo ale se i na wenku stawěly, zvlášť když wladkyowé a kněžata, genž u welikém množstwě k wjře křesťanské přestupowali, aby pro sebe služby Božě mjeti mohli, si domácěj kaple, tak nazwaná oratoria stawěli, která, ač z počátku k priwátněmu užjwáně odhodlána byla, znenáhla i osadnjkům k požjwáně se postaupila, a tak se prawými parochiemi stala. (Binter. Denk. I. B. 1. Th. 2. Absch. 4. Kap. §. 2.)

W těchto kostelěch a těmto osadám služby Božě konalo a swátostmi posluhowalo duchowenstwo z sjdla biskupského sem docházegějce; po skončených službách Božěch ale k biskupowi swému se wracowali, s njmž w společnosti zákonněj téměř žiwot wedli. Wšak djlem pohodlnost věřějcech, djlem ale by sám auřad duchowněj lépe se zastáwati mohl, žádaly toho, by pro takowé vzdálené osady zvláštněj duchowenstwo ustanoweno a určeno bylo tam služby Božě konati; aspoň ze IV. stoletě gistau o tom máme zpráwu, neboť Athanasius w druhé Apo-

logň pŕše: „Sunt autem pagi maxime decem numero, aut paulo plures, qui singuli suos habent pastores, in quibus nunquam episcopus fuit, aut chorepiscopus, sed universæ illius regionis ecclesiæ Alexandrino parent episcopo.” A tamtéž: „Mareotes ager est Alexandria, quo in loco nunquam episcopus fuit, imo nec chorepiscopus quidem, sed universæ ejus loci ecclesiæ episcopo subjacent Alexandrino, ita tamen, ut singuli pagi suos presbyteros habeant.” (W. také Conc. Laod. a. 372. Conc. Carthag. IV. a. 398)

Tito nynj o samotě žigjcy duchownj newyhnutedlné potreby k žiwotu dostávali z obětj, které wěrjcy dobrowolně přinášjwali, anebo z obecného gměnj, nalezagjcyho se pod správau biskupowau, aneb z onoho podjlu, který po rozdělenj weškerého zádušnjho gměnj na čtyři djly, na duchowenstwo připadl; možná také, že se takovým duchownjm požjwánj statků zádušnjch, gestli gaké kostel měl, powolilo; aspoň ze VI. stoletj gisté o tom máme giž swědectwj, že biskup. mjsto měsjěnjho rozdělowánj, gmenowitě mezi duchowenstwo na wenku žigjcy, některé tam ležjcy polnosti na určitý čas požjwati powolil. (C. 61. C. XVI. q. 1. Sym. a. 502. C. 32. 35. 36. C. XII. q. 2. Conc. Agath. a. 506.) Na tom Baronius a Van Espen počátek duchownjch beneficij zakládaj. Prwnj ale připomíná, že takové milosti gen wýmjnkau obecného pravidla a gen osobné byly, a protož také gen zřjodka kdy se přihodily. „Etenim, dj, cum sole-

rent clerici ab ecclesia per episcopum mensibus singulis victus causa meritam stipem accipere, . . . postea vero factum, ut aliquibus ex his ecclesiae possessiones, quoad viverent, ab ipso episcopo concederentur, quae beneficia dici coeperunt, eo quod bene meritis tantummodo ea concedi liceret. Což tjm wjce gistoty nabude, pozorugeme-li, že geště w běhu V. stoletj welmi o to se pečowalo, by patrimoniálnj gměnj gistému kostelu náležegjcej, zvlášť zálezelo-li w nemowitých statcjch, w swé celosti zůstalo, a aby ge biskup s kathedrálnjho kostela gměnjm nespogowal, se zakazowalo. (Ferrandus breviatione can. n. 38. ex Conc. Hiponineg. a. 427 — Nicephorus hist. eccl. l. XIV. c. 22.)

Tyto duchownjm w gisté osadě k požjwánj postaupené statky zádušnj mohl biskup dle ljbosti zpět požádati; neboť nebyly newyhnutedlně s auřadem duchownjm spogené, ale gen na čas gisté osobě od biskupa k požjwánj odewzdané, odkudž „precarie“ slauly. Wšak nicméně tato saustawa, kteréž duchownj správcowé w zřjzenj státnjm a lénjm, zvlášť w západnjch řjšjch, kde se auřednjkům mjsto odplaty za prokázanau službu gisté státnj statky a lénak k požjwánj wolnému dáváwaly, chwalitebný přjklad našli, dal přjčinu k následugjcm změnám w zaopatřowánj duchowenstwa. Zdáloť se totiž postaupnjkům takowých prekarij nepohodlno býti, kolikrátkoliw statky zádušnj držeti žádali, tolikrát gegich požjwánj si od biskupa potwrditi dáwati; pročež se wždy hleděli krom zvlášť-

njho powolenj aneb obnoweného potvrzenj w statky kostelnj uwázati, neberauce na to ohled, že neustále auřadowé a wrchnosti duchownj takové samowolné gednánj kárali a zapowj dali. (C. 32. 35. 66. 72. C. XII. qu. 2.) A tak tato znamenitá změna w kázni cjrkewnj poznenáhla se w zvyk obrátila, a ku konci X. stoletj téměř všude gj nacházejme; obzvláště od té doby, co se biskup od swé kapitoly oddělil, kanownjci až posud pospolitý žiwot wedaucj od sebe se odlaučili a společné gměnj kapito-ly se na částky pro každého auda přiměřené — praebendy — rozwrhlo. (L. 14 et 17. Cad. de SS. Eccl. a u Gratiana I. q. 3. C. 2.) Od toho času tedy stalo se všeobecným zákonem, že statky zádušnj duchownjm, auřad — officium — při kostele zastáwagjcjm, na čas žiwota k požjwánj odewzdané býwaly. Nebyla to giž wjce milost osobě proukázána, ale práwo, které s mjstem a auřadem spogené bylo, a s njm se i dobylo, a odtud pošlo přjslowj: Beneficium datur propter officium, — a takowým způsobem rozdělené gměnj zádušnj mezi duchowenstwo kurátnj trwá až do našich časů.

Tato nowá kázeň cjrkewnj a tento nowý způsob gměnj zádušnj spravowati a duchowenstwo zaplacowati dowedly, že duchowenstwo z těch dob na gměnj zádušnj takorka ginýma očima hledělo. Duchownj, totiž, na které při rozdělowanj a zřizenj duchownjch beneficij lépe se ohled bral nežli na chudé, gež nynj dle aučelu cjrkwe, ga-

kožto držitelowé zádušnjch statků, z hognosti swé podporowati měli, (Syn. Excest. c. 18. Conc. Burdig. T. 16. de epis.) pokládali se za magitele požitků beneficiálnjch, kterými dle ljbosti włádnauti a nakládati mohau, žádnému ginému, krom Bohu, aučty z užjwánj klásti nepotřebujce, a také, gak se zdá, nikdý nepomyslili, že i gměnj slušně a maudře užjwati máme, chceme-li obstáti před Bohem. Srostaucjm gměnjm zrůstala i chtiwoť přátele a přjbuzné obohátiti odkázánjm, což až dosud kanonickými i občanskými zákony dowoleno nebylo.

Tak to trwalo bez proměny až do 12. stoletj, kde papež Alexander III. duchownjm powolil, w čas nemoci mowité z požitkůw cjrkewnjch nastrádané gměnj chudým a kostelům, wůbec k nábožným aučelům, ad pias causas, odkázati, a nedlauho potom powolilo se i oněm, kteřj odkazowateli službu byli proukázali, ať si pak přátelé aneb cizj, djl gměnj odkazowati. (Synod. Bojac. c. 58. Synod. Colon. 1300. c. s.) Prawda owšem, že toto powolenj w meze welmi auzké wtěsnáno bylo, a že se gměnj tak odkázané wjce za almužnu, nežli za dědictwj držeti mělo. (Cap. 8. de test.)

Wšak hradby, za kterými se držeti mělo, déle wzdorowati nemohly, neboť gak mjlo gen krokem se od zákona uchýljme, na swobodě se býti mujce, na hradby wjce ohled se neběře. To podalo přjčinu, že stát a cjrkew těm wždy wjce powolowaly, kteřj si k tomu gakéhosi, gim nepatřjcejho práwa oso-

bowali; a tak znenáhla pauhý zvyk w prawomocnost přešel. Papežowé a biskupowé neywjce nepotizmu oddáni gsauce, lhostegně kanonické zákony, zohledu tě věci dané, sami přestupowali, dávajce powolenj k tomu duchownjm buď za hotový penjz, (Statuta diœc. Leodic.) buď za ročnj daň, aneb za postaupenj djlu gměnj, které odkázáno býti mělo, (Zypaeus de jure novo) bez dālšjch objžnostj indultum testandi, to gest, wolnost dle ljhosti i gměnj z přjgmů beneficiálnjch dobyté odkazowati.

Stát tjm ochotněgi k tomu powolenj přikročil, gesto oddělowánj gměnj patrimoniálnjho ode gměnj ze zádušnjch statků zachowaného, obyčegně kdykoliw duchownj kšafy dělali, omyly a hádky způsobilo, a pak se wůbec nikdy určití nemůže, zdali duchownj kšaftem, třeba docela světsky zněl, buď neznámým potřebám odpomoci, aneb tagný dluh zaprawiti nemjnj. Mimo to se stát domnjwal, gak dosvědčuje Fleury, že tjm způsobem aspoň část ze statků cjrkewnjch stále se množjcejch, do rukau světských přigde. (Fleury Instit. J. eccl. P. 2. c. 3.) Tato však přjčina za našich časůw marná gest, poněwadž njnj spjše o rozmnoženj nežli o ztenčowánj statkůw zádušnjch mělo by se pečowati. Protož také w 15. stoletj tento počátečně gediné prominutjm cjrkewnj wrchnosti uwedený zvyk obecným se stal, ano w mnohých zemjch, gmenowitě w Hispanii (Covarruo de test. cap. 7. n. 24.) a Gallii (Bagunt de test. n. 264) zákony zemskými

potvrzen a za právomocný uznán gest, tak sice, že kdykoli w této řjsi duchownj bez poslednj wůle umřel, pozůstalost dle předpisůw zákonů bez odkladu přjbuzným geho odewzdána býwá.

Dle zákonů rakauských také duchownjmu lze kšaftowati, aniž třeba poslednj wůli u ordinariátu dáwati k potvrzení, aneb gakýsi poplatek za powolenj k tomu dáwati. Ano w některých dioccesjch, u př. w arcibiskupstwj pražském (Verordnung des P. f. e. Consist. v. 8. Nov. 1832 Z. 7823) wele-no gest, by každý duchownj správce za dobré paměti poslednj wůli udělal, a nikdo ab intestato ne-umřel, pročež D. Vikáři u přjležitosti kanonických visitacj magj pozorní býti a kšaft aspoň zawřený dáti sobě okázati; a umřel-li ab intestato, celá pozůstalost na tři stegné djly mezi chudé, kostel a přjbuzné zemřelého, gestli okoličnosti ginák neurčj, se rozděluge. Ano i w Řjmě směgj duchownj dle konstitucj papeže Julia III., pozděgi od Pawla V. potvrzené a na celé okolj wztažené, auplným právem také přjgmy beneficiálnj ku prospěchu přjbuzných a i cizinců dle ljbosti odkazowati. (Luc. Ferrar. Bibl. Tit. Beneficiat. p. 278). Poslednj sněm Tridentský, ačkoliw odkazovánj duchownjch tenkrátě giž wůbec uweveno bylo, o tom nic nerozkázal, wygmauce leda, že biskupy a duchowenstwo přjsně napomjnal, by nemrhali statky a gměnj zádušnj, obohacugjce přátele swé a přjbuzné, ale pomyslili, že Bohu zaswěceny gsau. (Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 1.) A z tohose očitě widj duch

cjrkwe a kanonických ustanowenj po všechna stoletj. Tak také synoda roku 1609 w Kostnici držená, w kteréžto diocesi ode dáwnjch časů obyčegpanuge, že duchownj swobodně a bez překážky gměnj z přjgmů beneficiálních zahospodařené odkázati mohau, takowé ustanowenj nezawrhla, toliko duchowenstwo přjsně napomjná, aby odkazugjce, netoliko na krew, nobrž na cjrkw, na chudé a na giné nábožné ústawy powinný ohled brali, by pak sami, chtjce přjbuzné časně obohatiti, wěčného králowstwj se nezbawili. (Const. Synod. Constant. pag. 151.)

Z historického tohoto přehledu patrně se wídj, že ani cjrkw ani sw. ewangelium neodpjrá duchownjm práwa, přjgmy z præbend sobě wykázané k wýžiwě, k odplatě za službu kostelnj, powažowati za vlastnj gměnj; že se nic dále nežádá, nežli swědomité a slušné gegich užjwánj; že powinen gest neypotřebněgšjm spokogiti se, z hognosti ale chudým udělowati, aneb giné dobré skutky konati, w čemž také prwotnj určenj zádušnjch statků, dle wůle zakladatelů, záleželo; a že wýnosněgšj beneficium gediné za pohodlněgšj přjležitost má powažowati netoliko k obohacenj sebe, přjbuzných a přátel, ale k rozmnoženj a wzdělánj králowstwj nebeského, k potěše trpjcjho a k pomoci potřebugjcjho člověka, a na wykonánj giných Bohu milých skutků. Totě smysl cjrkw we všech ustanowenjch a zákonech o věci této za základ

položený, ať si pak slova, gimiž wyrčeny gsau, zněgj gakkoliwěk.

W skutku tedy gedno gest, slowe-li duchownj správce, aneb držitelem, aneb gen požjwatelem přjgmů beneficiálních; tjm se wěc neměnj, práwo geho se neteněj a powinnost geho wždy taťž zůstawá. A gmenuge-li se každý magitel a vlastnjk pozemských statků z té přjčiny právem gediné správce a požjwatelem, že se gen Bohu neywyššjmu magiteli wěcjwšech počet klásti musj, zdali ge wěrně spravowal a maudře wynakládal, a po smrti nic s sebau newezme, krom wědomj, že gich maudře použil a dobré skutky gimi wykonal: tedy owšem i duchownj z té přjčiny, a tjm samým právem tak slauti může, a nikdy tjm ani gednomu ani druhému práwo k gměnj, w prwnjm mluwjce smyslu, odepřjti se nemůže, Toto k oswětlenj některých prűpowědj, o tom předmětu w sněmjch a cjrkewnjch Otejh se nacházegjcejch, poslaužití může; neb pjsmena gest mrtwa, gediné duch gi o-žiwuge.

Když medle z toho, co gsme prawili, očitě se uzavřjti může, duchownj že magitelem gest požitků swěho beneficium: patrně také gest, geho že gest i powinnost, požitky swé dobře a slušně dle aučelu cjrkwě a wůle zakladatelůw na nábožně a dobré skutky wynakládati, a že i proto, při nynějšjm zřjzenj před aumrtjm powinen gest, rozumný o tom rozkaz dáti, aby ginák pozůstalost dle

zákonů zemských proti aumyslu cjrkwě, gediné na swětské věci obrácena nebyla.

Odtud samowolně se nám odpověď na otázku podává: „Gak duchownj kšaflowati má?”

Otázka tato gěst wěra neydůležitěgšj w pogednánj našem; neb předešlé o práwu duchowenstwa k gměnjgsau gen hádky byly, powstalé z nedorozuměnj a mudrowánj moralistů a kanonistů. Odpowjme-li na otázku, která práwo duchownjmu ku gměnj wyhražuge, smyslem práv kanonických: wšecky ony pauze školnj hádky o té věci přestanau, a ewangelium i občanské zákony a ustanowenj cjrkewnj w sauhlas se uwedau.

Statky zádušnj gediné k cjli nábožnému dané, gediné k témuž nábožnému cjli použití se magj: totě cjrkwě wůle, totě smysl kanonických zákonů, gak geg cjrkew od božského swého zakladatele zdědila a také po wšechna stoletj od založenj swého až na nyněgšj dobu často zřetedlně hlásala a hlásá. Nepowolává-li tedy cjrkew duchownjhok dánj aučtu, gak wýnos swého beneficium wynaložil, přede to i Bohu i swému swědomj powinnován gest, a nic nenj sto geg ukogiti, aneb bezpečna učiniti krom wědomj, že požitky dobře a slusuě dle wůle cjrkwě wynakládal. A třeba bychom o duchownjm, beneficium magjcjm. řjci nemohli, co Posidius o sw. biskupowi Augustinu prawj: „Testamentum nullum fecit, quia unde faceret, Christi pauper non habuit”, aspoň swým kšaftem dokázati má, že požitky swého beneficium gako onen biskup

za prostředek k rozmnoženj, což božského a slechetného gest, považuge, a ge také odchážege z tohoto žiwota k samému tomu cji obětuge, k gakémuž ge onen giž za žiwota swého byl obětowal.

Nač duchownj, kšaft děluge, zvláštnj ohled mjeti má, gesto tato wěc záležj na rozličných mjstnjch a osobnjch okolnostech, zde určitj nelze. Wůbec dle kanonických zákonů za hlawnj prawidlo mu buď: aby zvláště hleděl na podporowánj chudých, na wzdělánj náboženstwj a cjrkwjnch aučelů.

Rozšjřená gsau zagisté pole duchownjho, na nichž může sjmě cjrkw dobroděgně i na budaucnost rozsjiwati, na sta let dobré skutky založiti a státi se dobrodincem budaucjch pokolenj.

Wsak i zde powáženj a opatrnosti potřeba. Dobrým úmyslem dary rozdávati nenj těžko, neboť k tomu nikdý [přjležitosti nescházj; tjže ale maudře a přjhodně ge udělowati. Málem často mnoho, a tak i mnohem druhdy málo se státi může — a nezřjдка při neylepsjm mjněnj welicj darowé málo dobrého přinásegj. Wesměs neywjce na tom záleženo, komu a k čemu dar udělen býwá, a na to duchownj kšaftugjcj měg zvláštnj zřetel.

Cjrkwi neywětšj powinnostj duchownj gest zawázán. Tat gest gehu neywětšj dobrodinkynj, od nj wýžiwa a gměnj gehu pocházj. Tat neybláženěgšj lidu účel před sebau má: potřebuge ale k dosaženj gehu prostředků a podpory. Na gegj

potřeby ohled mjeti neyswětěgšj tedy geho gest powinnostj.

Ačkoliw nábožnostj předkůw našich, prwněgšjmi odkazy a řizenjmi swětské wrchnosti o weřegné služby Božj a zaplacenj služebnjkůw cirkewnjch na wětšjm djle dostatečně postaráno gest, předc se to wsady geště nestalo. Na mnohých mjstech w kosteljch tak nuzně a chatrně to wyhljžj, že weřegné služby Božj wjce k pohoršenj a omrzenj nežli k wzdělánj gsau. Okrásłowánj a marnost ode křesťanských kostelůw wzďáleny budte, ale zewnitřnj, důležitosti a swatosti věci přiměřená ozdoba se požaduge, nemá-li přigjti odtud lhostegnost aneb opowrženj k neywětšj člowěčenstwa věci. Mnohá wzďálená a lidnatá wjska, mnohá hogná osada, zwlášťe w mjstech nestegného náboženstwj, nemá až posud geště žádného učitele, žádného pastýře. Zde by založenj fary duchownjm dobrodinjm a požehnánjm pro mnohá sta bylo. Mnozej služebnjci cirkwe, netoliko dobře ale bohatě placeni gsau, a naproti tomu ginj tak špatně, že denně s chudobau a nauzj se potýkati, a ku potupě swého stawu se ponižowati přinuceni býwagjce, to dobré, kteréby dle powolánj swého způsobiti měli, učiniti nemohau.

Školy a ústawy k wzdělánj mládeže i pro cirkew gsau dobroděgné, a dwognásobný ohled kšaftugjej duchownj na ně by bráti měl. Owšem laskawými přjspěwky giž dřjwe mnoho se stalo a za našich časůw zwlášťe maudrau włáda u lidumilci

mnoho se děje, však by se ještě mnohem více státi mělo. Mnohý schopný ginoch gen dosti malého stipendium potřebuje, aby se w ústawu pro učitele slušně wycwičiti mohl; a gak skaupě ještě mnohý učitel w městě i na wenku placen gest! Odkud pak taký muž, gsa nezřídka djtky obsypán a perнау péčj o wezdegšj chléb sklječen, wážnosti, chuti a horliwosti má wážiti k úřadu swému? A posléz na neywjce mjstech scházj dobře zřizená knihowna školnj, pro učitele tak newyhnutedlně potřebná, pro lid tak užitečná. Zdalíž by duchownj kšaftugjej nemohl zásobu swých knih, které často tak nehodně semotam rozstrkány býwagj, aneb aspoň gen část wikariátnj knihowně odkázati, která duchownjm na wenku bydljcm tak prospěšná gest? W kolika obcch nenj ještě žádného fondu k zaopatřenj potřebných knih pro chudé djtky, w odměnu za zvláštnj pilnost, výborné chowánj a šlechetné skutky; k zaopatřenj potřebných wěcj pro školy a ústawy industriálnj? A gestli promyslem, cwičenjm a wzdělánjm hlawnj prameny chudoby se neucpau: tjm méně podporowánja a almužny spomohau, gelikož se pak počet nuzných denně množj, ctnost ale se tratj.

K podporowánj chudých, na které kšaftugjej duchownj zvláště pamatowati má, nesčjslné příležitosti semu podáwagj, kde použití může šlechetně a laskawě swého gměnj.

Práwě zde mnoho opatrnosti a maudrého okoličenostj rozwáženj gest potřebj, nechce-li při ney-

lepší vůli na zmar rozdávati, coby lépe a vhodně-
gi mohlo býti vynaloženo.

Lidu, který považuge chudobu za zvláštnj
pramen své obživy, a žebránj za neysnadnějšj a
neysnesitedlnějšj řemeslo, ani neyhognějšj almuž-
nau se nespomůže; žebrj pak tjm drzegi a pracugj
tjm méně, čjm wjce se jim dává. Nadánj pro
takowéto byloby štepnicj žebroty, která člowěčen-
stwo hanobj a mravnost rušj. Mnohé ale rodiny ne-
šťastnými přjhodami na mizinu uwedené, stydjce
se žebrati, w tichosti trau bjdu. Malá summička
mohla by jim spomoci, dluchy gegich shladiti, slzy
setřjti, osud změniti. Mnozj sirotci, nemagjce ro-
dičůw těkagj zanedbáni bez zaopatřenj, bez wy-
cwičenj po cizjm světě. Mnohá chudá wdowa
slzy cedj s hladowými djtkami, slzy hořkého zármu-
tku: této w nauzi pomoci bylať by prawá služba
Božj dle ducha Ewangelium. Mnohý hodný muž,
genž s swými w bjdě gest postawen, snadno by
mohl sebe i své obžiwiti; scházj mu ale djlo neb
náradj. — Mnohý chudý synek, gsa výbornými
dary ducha nadán, welkého we světě by mohl na-
djti se štěstj, kdyby byl měl přjležitosti něga-
kému řemeslu aneb uměnj se naučiti. — Mnohá chu-
dá djwka swau by byla zachowala čistotu a k zao-
patřenj přišla, kdyby gen dosti malé wěno byla
měla. — Mnohý chudák může býti z náručj smrti
wychwácen a k prospěchu swých na žiwě zachowán,
wsak chybuge mu obstaránj w nemoci, léky
k uzdrawenj a potrawa k nabytj síly. — Mnohý

chudý nemocný služebník aneb pocestný, zvlášť ge-li cizozemec aneb giného náboženstw, musj bjdně zahynauti, nenalezage saucitného přjtele, přjbytku, obstaránj a pomoci lékarské. Mámeť owšem mnohá krásná nadánj a weřegně ústawy pro chudé, potřebné a nuzné každého druhu; však genom w některých mjstech, w giných gich dočista nenj, a obyčegně tam, kde gich neywjce třeba gest --- w chudých osadách, w neaurodných a méně požehnaných kraginách. Gak dobroděgně, užitečné a služebnjka cjrkwě hodné byly by zde laskawé ústawy pro takowé a gim podobné přjhody.

Na krew a přjbuzenstwo kšaftugjcj duchownj owšem ohledu bráti nemá; však také nesmj přirozená práwa přestaupiti, nesmj neyswětějšj city potlačowati. A proč by se neměl odměniti onomu, od něhož za žiwobyť byl dobrodinj obdržel? proč by nemohl onomu, gehož pilnostj a sprawedlnostj přjgmy geho rozmnoženy a zlepšeny byly, i w čas smrti powinnau wděčnost proukázati, gešto časná blaženost katolického duchownjho obyčegně gen na wěrnosti geho čeládky záležj? proč by neměl swým rodičům, bratrům a sestrám, swým přjbuzným při odchodu swém i poslednj důkaz swé uznalosti a lásky udělit, kdežto i přirozenost i náboženstwj geg k tomu nabjzj? Nikoliw! to mu zapowězeno nenj, a netoliko že smj, ale gest i powinen to činiti. Gsau-li přjbuznj a přátelé geho chudi, prwnj a w samé lidské přjrodě založené práwo magj dobročinnost geho o pomoc wzy-

wati. Ge zanědbáwati a powrhowati, byli by do nebe wolagjej hřich, uráženj práwa přirozeného. A byt by i přjliš chudi nebyli, přede powinnowan gest, w poslednj wůli ohled bráti na ně a na výlohy, které mu k wůli činiti musili, chtjce ho přiwesti do stawu duchownjho, obzwláště museli-li proto potřebnosti swé uměnsiti, a těm, kterj s njm stěgného práwa na podjł magj, učiniti ugmu. Gsau-li ale bez toho zámožni, a nepotřebugj-li geho podpory, a chtěl-liby nicméně nahospodařeným gměnjm z požitkůw swé fary ge obohatiti a nade staw gegich wzněsti: bylat by to dle wyrknutj kanonických zákonů a otců ejrkewnjch neywěšj nesprawedlnost, bylo by to laupenj a okrádánj chudých a ejrkwe.

Smutné owšem gest, widjme-li, kterak lehkowážně a nárůžiwě, neberauce žádný ohled na přjka-zy rozumu, ewangelia a zákonů kanonických, tak důležitau pjsemnost nezřjčka i duchownj a učitelé náboženstwj a ctnosti wyhotowugj; smutněgšj ale gest, že i z kanonických zákonů se gewj, že někdy i tjmto poslednjm weřegným činem duchownj gměno swé zprznili a mrawný swůg charakter podezřelým učinili. Concubinarum, přikazuge synoda Kostnická (Tit. XXIV. de Testam.) et aliarum turpium personarum in testamentis ne mentio quidem fiat.

Kšaft aneb poslednj wůli dělati, každému rozumnému člověku musj býti swatau a wážnau wěcj. Samo giž slovo napomjná na gegj důležitost. To poslednj nemá wšednostj a nárůžiwostj tomu po-

dobno býti, co gsme druhdy dělawali; to poslednj má také neykrásnějšm a neydobročinnějšm býti; neb obyčegně to na nás neywjc aučinkuge a ney-
děl se to w paměti udržj. Skutek ten se má vlast-
ně co poslednj weřegný skutek lidský považowati,
který se w tom okamženj koná, kde i neylehkomy-
sluňějš wážnosti nabýwá, a obyčegně se takowým
okazuge, gakým gest; a protož často i nechťe
zpytateli lidj i neytagnějš myšlenj swá a náklon-
nosti srdce, swé nábožné a mravné powahy tako-
řka zgewně odkrýwá, a si u sauwěkých a budauc-
jch pokolenj aneb čestný aneb hanebný památnjk
stawj.

Duchownjmu musj čin tento býti dwognásob-
ně důležitým; nebo gjm netoliko dobroděgně na
okamženj a pak na budaucj časy aučinkuge; ale i
prácem swým a skutkům k rozmnoženj sláwy Božj
a blaženosti lidské wykonaným, wěčně trwagjej
znak prawdiwosti udělugе. — Kšaftem swým má
gestě po smrti, co za žiwa všem powinen byl, do-
brý přjklad dáti. Kšaft geho má býti zawněrkau
přednešených učenj a kázanj, poslednjm důkazem
ctné powahy, weřegným swědkem nezistné lásky
k Bohu a k bližnjmu, a práwě duchownjho smeysle-
nj, prawdiwým rukogmj uznalosti a wděčnosti
k cjrkwj, poslednjm swědomitým vyplněnjm zá-
konů gegjch a slowútným dokonánjm apoštolského
žiwota. Pak mu nikdo práwa, že kšaftowati může,
neodepře, ale za geho neyswětějš a poslednj po-
winnost pokládati ge bude.

4. *Co býwala biblj prwnjm křestanům; z gakeho
úmyslu gi čjtali, a proč bychom gi nynj pil-
něgi než gindy, než prwnj křestané,
čjsti měli?*

Od Gottharda Holubáře, kapitulára Strahowského.

Swaté powolánj služebnjkůw cjrkewnjch mezi důležitými powinnostmi i onu předkem žádá, aby oni co učitelowé swěřených sobě wěřjcejch o tom neomylné přesvědčenj měli sami, cokoliw naučného swému stádu podáwagj, aby prawdy náboženstwj swatého wěrně wykládali, a tak w řeči swé o spasenj lidském bezpečnj vůdcowé křestanského lidu učiněni byli. Hogněgsjho a gadrněgsjho pokrmu duchownjho odkud ginud, leč z pjsem swatých naberau, a důwody tam se nalezagjcjmi potwrdj? Pročež k biblj, gako k čistému pramenu se odebrati a z něho i pro sebe i pro lid wážiti gest gim třeba; protož samo i oni gsaut prwnj, genž se do pjsem swatých znáti musegj, a pilným čjtánjm gich a maudrým rozbjránjm oné známosti a zkušenosti dogjti magj, kterau sw. Pawel na Timoteowi žádá, napomjnage, aby byl přjkladem wěřjcejch w slowu, w wjře, pilný čjtánj, napomjnánj a učenj, aby prospěch geho zgewný byl všechněm. „*Dey na sebe pozor, i na učenj. Nebo to čině, i sám sebe spasenu učinjš, i ty, kterj tebe poslauchagj.* I. Tim. 4. 16. a k Titowi opět II. 7, 8.: „*We všech wěcech sebe samého wydáwey za přjklad do-*

brých skutkůw, w učenj, w celosti, w wáznosti: slowo zdrawé bez aulhony: aby ten, kterýž se protiwj, styděl se, nemage nic zlého mluwiti o nás." Potřebu známosti a čtenj pjsm swatých u duchownjch seznagjc sněm Tridentský, neopominul w pátém posezenj ustanowiti a nařjdiiti, aby duchownj studie poněkud zanedbané gsaucej opravewny byly, a za tau přjčinau zwláště pjsmu swatému i na vysokých i klášternjch školách dospělými učiteli vyučowáno bylo. Wšecken sice, přede wšjm ale kazatelský auřad duchownj tuto potřebu uznáwá, an hlasatelé slowa Páně učenj swoge buď dogmatické, buď morálnj na důwody pjsma swatého stawjce, swoge posluchače na zřegmé wýpowědi swatopjsemné poukazugj, a přjklady staro- i nowozákonnými řeč swau buď swětlegšj buď přjgemněgšj činjwagj; posluchači wšak magjcej takowé knihy swaté, mnohau chwjli swátečnj a nedělnj takowým čtenjm se zabýwagj, a hledánjm oznámených sobě wěcj neb přjkladů zběhlost swau zkausegj. Welikého tedy obljbenj nacházegj a nalezali wždycky i nábožněgšj křesťané w pjsmech swatých, a kteříkoliw ge upřjmně, pokorně a s dobrým aumyslem čjtali, nelze upřjti, že z tohoto pokladu slowa Božjho, genž wěčné gest a neomylné gako Bůh sám, nemalého nabyli potěšenj, naučenj a u wjře utwrzenj. An každé i té neywýborněgšj wědomosti owšem zlj, genž z Boha negsau, opět k zlému užjwati uměgj, pastýřům náležj pečowati o to, aby wěřcej všickni, gestli k čtenj pjsma swatého

dosti gsau způsobnj, biblj swaté materským gazykem wyložené, a od cjrkwé schwálené, igj w zdra-
wém smyslu též cjrkwé užjwagjce, ne k marnému
hlaubánj a přewrácenj swedeni, nobrž k ctnosti
rozhorlení a w prawé wjře ustanoweni býti mohli. *)
Zbožný Tomáš Kempenský uwodj čtenáři swému
na mysl w knize IV. w gedenácté kapitole, gakby
pjsmo swaté wěrné duši na neyweyš bylo potřebné.
„Mamť také swaté knihy pro potěšenj žiwota.
Dwau wěcj potřebugi, pokrmu totiž a swětla.
Geden gestit stůl swatého oltáře, na němž ležj
chléb swatý; druhý gest stůl zákona Božjho, w
němž se zawjrá učenj swaté. Djky tobě, Pane Je-
žjši, swětlo swětla wědného! za stůl učenj swatého,
kterýž gsi nám skrze služebnjky swé, proroky a
apoštoly a giné učitele přistrogil.” -- Ale na konci
wraucj modlitbau k Bohu obrátě se žádá, aby w
kterémž gsau wšecky poklady maudrosti složeny,
od kteréhož všickni maudřj tohoto swěta maudrost
swau dostali, rozehnal bleskem milosti swé temno-
sti rozumu gehu, a oswjtil geg swětlem nebeským,
kterěž se stkwj w swatém Ewangelium. „Nedey,
(neylaskawěgšj Ježjši!) abych při čtenj pjsma swa-
tého na schopnost swau spoléhage, zhrdl, a pyšným
uměnjm nadutý, swaté prawdy twého učenj dle
maudrosti swětské wykládal a přewracel, aneb wše-
tečnostj a přjlišnau žádostj po uměnj zaneprázdněn,

*) Srownicy sněm Tridentský in Iudice libror. proh.
Regul. IV.

nebyl učiněn jako oni, kterj se ustawičně učj a nikdy uměnj nedogdau. Alebrž přidej k uměnj také dar pokory a lásky, kterážto nehledá než čest gména twého, vzdělánj bližnjho a spasenj vlastnjho. Zádání mezi ty patřiti, o kterýchž gsi prawil: Blahoslawenj chudj duchem; nebo gegich gest králowstwj nebeské." — Austnj podánj w cirkwi katolické poukazuge prawowěrcej na prwnj wyznawače wjry, gesto pjsem swatých sobě na neyweyš wážjce, w gich čjtánj spasitedlně sobě počjnali. Co o biblj a prospěšném gj užjwánj také někteřj z nowěgšjch theoloğů smeyšlegj, stane se zřetedlněgšjm z dalsjho pagednánj tohoto.

I. Biblj býwala prwnjm křesťanům gediná naučná, potěšitedlná a vzdělawatedlná kniha. Wěčná samobytná maudrost — Bůh! — prohlásil se w nj slawně, přjsně i laskawě za Stworitele, Zachowatele a Otce všech rozumných tworů; lidé pak mohli napořád přede všjm zblauzenjm bezpečni býti, an věčný rozum sám gim za wůdce slaužil. Mogžjš a proroci, gacj mužowé Božj! Kdež gim rowných nalezti? A desatero přikázanj — toto zřegmé zákonodárstwj Božj! — gest a zůstane na wěky půwodnj kniha, w gegjchžto nařjzenjch wšecky občanské a mrawnj zákony gsau obsaženy. Zwlastě pak wážili sobě prwnj křesťané *zákona nowého*, co neyskwostněgšjho a neyštědřegšjho dědictwj po Pánu a mistru swém, kterýž po swém odchodu k Otci, gich co ubohých sirotků neostawil. Ewangelium gehu byl hogný

poklad, genž nĳdý promrhán býti nemohl; wy-
 kaupené swau krwj za spoludědice králowstwj
 swého ustanowil; a aby nĳdý pochybnosti o tom
 nepowstáwaly, pjsemnost božskau gim w rukau
 zanechal, genž sice křiwě wykládána, nĳdý však
 porušena býti nemohla! Wypsánj žiwota, činů a
 skutků geho gest prosté, pohnutedlné a dogjma-
 wé; a kdožby, přečta Ewangelium, mohl gjm
 pohoditi bez naprawenj swého smeyšlenj, aneb
 aspoň bez žádosti lepšjm se státi: tent žádného
 polepšenj giž schopen nenj. I také w nedosta-
 tku všech *zewnitřnjch důwodů*, může prawdiwost
 a božstwj Ewangelium *z wnitřnjch důwodů* ne-
 omylně se osvědčiti; a kdožkoli přjказы Ježjso-
 wy s prostým a wěrným, nábožným a ponjženým
 přigjmá srdcem, sám na sobě zkusj, že učenj
 geho z Boha gest! Smrt Páně Ježjšowa, netoliko
 pauhé zpečetěnj učenj geho, gakož se nepřátelé
 geho domejšleli — byla prwnjm křesťanům *wi-
 ditedlnau úmluwau mezi Bohem a lidmi*: všem
 nábožným k útěse, a hrěšnjkům k spasitedlnému
 powstánj, aby poznagjce Otcowu milost a milo-
 srdnau lásku, w srdcích se pukali, odpustěnj hrě-
 chů, nowý žiwot a wěčnau blaženost u něho hle-
 dagjce. Zpráwa o smrti Kristowě, gakožto oběti
 a spolu neygistěgšjm znamenj našeho na milost
 přigetj od gakžiwa od apoštolů a všech wěrných
 křesťanů za hlawnj a základnj učenj, za gádro a
 hwězdu celého pjsma swatého i křesťanstwj u-

znána byla; *) a nikdy nenastane ta doba, kdežby apoštolská důvěra k Ukřižovanému gakožto zbytečná zawržena, aneb co nedostatečná zlepšena býti mohla. Dřjwe než hrjšenému swětu smjřenj a milost s křjže podána byla, giž drahný čas taužilo po nj saužené srdce lidské, ano wždycky, dokud chce w Bohu aučastnost mjtj, bude taužiti po nj. Tato taužebnost vlastně z wědomosti našj pokuty a nehodnosti před Bohem vyplýwá, gakož i poznané nemohútnosti, abychom se sami winy a pokuty sprostili, aneb spáchané zlé nahradili. Wjra w potřebu něgakéhos wyššjho prostřednictwj a smjřenj gest tedy tak stará, gakož sám swět. Křesťanstwj gi toliko skutkem stwrdilo a zpečetilo. Krwj skropená Golgatha wěčným toho zůstane swědectwj. Wšecky tedy swéwolně vzniklé pochybnosti o biblickém učenj z strany smjřenj lidského gsau taktěž nerozumné, gakož všeliké wynasnaženj marné gest, a wždycky takovým zůstane: aby totiž zpyšnělý rozum o tomto božském učenj přesvědčen býti mohl, dokud srdce samo potřebu wyššjho smjřenj necjtj, a po sgednocenj se s Bohem skrze Krista nedychtj. A protož pilně se wystřjhali prwnj učitelowé křesťanštj, aby takowé prawdy, gež srdce

*) 1 Petr. 1, 19. Cap. 2, 24. I. Cor. 1, 30. II. Cor. 5, 21. Ephes. 1, 7. Coll. 14. Ephes. 10, 10. Thes. 10. Rom. 3, 24. Cap. 5, 18—21. I. Joan. 1, 7. I. Tim. 2, 6. Tit. 2, 14. Math. 20, 28—36.

lidské toliko wnitř cjtj, důvěrně a laskavě opatruje, a kteréž u veřejném životě svědomitě vykonány býti musejí, učenými důvody aneb krasomluwau pochopitedlné a přjgemnějšj byli činjali, dokonale bywše přesvědčeni: že tjm podlé wyznánj a výstrahy Pawlowy 1 Kor. 1, 17—31. slovo křjže moci své tratj a pohaněno býwá. Z té přjčiny warowali se apoštolštj otcové we všech přátelských a srdečných řečech (homilijch) wšj skwostnosti a výmlwnosti, přidržjce se přjsně slova Božjho, a u swých posluchačů o to usilugjce, aby se gediné Ewangeliwm, gakožto dokázané mocj Božj, genž gest k spasenj každému wěřjcejmu, Řjm. 1, 16. drželi, ba ani za wlas od sprostého slownjho smyslu pjsma swatého neustupowali. A tak panowala podiwenj hodná gednomyslnost a rownost mezi prwnjmi křestiany a gich předstawenými u wjře i obcowánj, w žádosti a daufánj, w činěnj a opauštěnj — gednomyslnost, gesto nižádným donucenjm aneb zewnitřnjm násiljm, než toliko prawdau a láskau gsauc způsobená, napotom horliwým hlásánjm a wraucjm rozważovánjm slova božského stwrzena a zachowána býwala. Mocné aučinky gehu seznáwali netoliko pauhým poslauchánjm, alebrž z wlastnj zkušenosti, Řjm. 1, 16. Řjm. 10, 27. I. Kor. 1, 18, 21. II. Tim. 3, 16, 17. Jan 20, 31. Jak. 1, 21. Jan 6. 68. 1 Petr 1, 19—21. Efez. 1, 23. Kol. 1, 16. k Žid. 2, 12. a takowá wnitřnj zkušenj, gichž naprawené srdce neyg-

stěgšjm a neomylným gest swědectwjm, podávala prwnjm křesťanům neyswětlegšj a neymocněgšj důkazy o prawdě a božstwj Ewangelium, genuž křesťanstj rekowe oddáni byli s tak wraucj láskau a nepohnutedlnau wěrnostj, že nic we swětě gich wjru w Ježjše Krsta a gehu nebeské učenj i zasljbenj zwrtkati nemohlo. Odtud gegich ošklivost před wselikým nowotárstwjm, ano i tjm neymenšjm odstapenjm od sprostého biblického učenj, od apoštolů založeného a swým nástupcům podaného. Osmělil-li se který swůdný učitel aneb giný přewrácený člověk podezřelý aneb křiwe učenj rozsjiwati, gesto se s učenjm Páně Ježjšowým aneb apoštolským nesrownávalo, odwraceliť wěřcej užj od něho, pastýřům swým to w známost uwozugjce, kterjžto bludaře brzy na přjmau cestu uwáděli, aneb mocj slowa Božjho gegich škodlivost překazili. A tudy stalo se, že mnohá w prwnjch stoletjch powstalá kacjrstwj beze sněmownjho snešenj, beze slawného nálezu saudnjho ze strany cjrkwě potagmo udušená, bez pohoršenj zmizela. — Prwnjch křesťanů horliwost, lásku a wážnost k slowu Božjmu i gehu wěrným hlasatelům, gakož i pewné gehu se přidrženj ledwa sobě za wěku našeho pomysliti můžeme; netoliko pilnj posluchači, i též swědomitj činitelé slowa Božjho, ge také w domácnosti zpytowali, dnem i nocj o něm spasitedlně rozgjmagjce. Neywětšj o to wynasnaženj mjwali křesťanstj hospodářowé, gesto gsau w swatých shromážděnjch

slýchané výklady doma znova na paměť sobě přiváděli, a takové svým domácím ochotně k srdečnému uvážení podávali. A tak bývali dle žádosti a nawedení apoštolů i křesťanských biskupů, křesťanští hospodáři — každý u prostřed své rodiny — jako domácí pastýři neboli správci duší ve své rodině — a dle svědectví sv. Chrisostoma přibytkové věřících jako kostely a modlitebnice, v nichž mládež vyučováním, modlením, zvláště pohnutelným příkladem cvičena i k tomu připravována bývala, aby v čas potřeby vjru svou v Ježíše Krista, Spasitele a Vykupitele lidského plemene krví vlastní zpečetila. Takowauto statečnou vjru vážili, posilovali a udržovali křesťané gediné z biblí. Ewangelium bylo gegich katechismus; žalmové Dawidovi gegich modlitební a zpěvní kniha; kniha Hiob, přisloví Šalomaunova a kniha Kazatel gegich potěšitelný a mravní spisové, z nichžto všickni věřící poučováni, vzděláváni, u vjře, důvěrnosti a lásce k Bohu a Kristu posilováni bývali. Byltě mezi mnohými účinky téhož křesťanského biblí swaté čítání onen snad neypožehnanější: že se v prvních třech stolecích dokonce žádného katechismu aneb jiné náboženské, poučné a vzdělávací knihy mezi křesťany nenalezalo, gesto všickni od věrných svých představených a učitelů k gedinému, silnému a utěšitelnému pramenu byli přivedeni, z něhož plyne světlo, láska a život. Swěřenému

stádu wodu žiwota kaliti, aneb w skrowných částkách — ba konečně ani těch nepodávati — považowali prwnj křesťanstj učitelowé za zrádu proti neyvyššjmu biskupu dušj našich: (1. Petr. 2, 25.) a toliko nágemnjci mohli pozděgi tak náramně proti stádu swému se zprnewěriti. Cokoli křesťané pozděgšj w učeně strogených katechismech, newkusných a wlažně ponaučugjcjch knihách a t. d. zdarina hledali, prwotnj w biblj hogně nacházeli. Což gsau mdlá slova lidská u přirownánj k hřjmagjcj řeči Páně, kteráž národy zemské uchwátila, hřjšnjky poděsila, a mocné krále pokořila, i po tolik tisjc let u prostřed násilných nepřátel až podnes se udržela? — Prwnj tedy křesťané měli biblj za swůg neydražšj poklad: mnozj celau, aneb aspoň celé knihy a kapitoly z nj w paměti dobře chowali. Byl-li kdo z nich w čas protiwenstwj ukrutného tak chaulostiwý a bogácny, že pjsmo swaté pohanským saudeům vydal, wůbec ode wšech byl nenáwiděn, a ledwa neytužšjm, často i po celý wěk trwagjcjm pokánjm s ostatnjmi stále wytrwawšjmi wěřjcji opěť smjřen býti mohl. W samotách a pustinách, kamž se w čas zuřiwého pronásledowánj Diokleciánowa byli utekli, čjtánj biblj gim potěšitedlné zábawy poskytowalo. Ženy z sprostého i šlechtného rodu gi s stegnau dychtiwostj a swatau horliwostj čjtaly.*)

*) Gména: Laeta, Celantia, Demetrias, Fabiola, Alгатia, Salvina, Marcella, Theodora, Osella a t. d. gsau w cirkewnj historii důkazem památnjm, gak zwláštňho, taktěž prospěšného a spasitedlého pjsem swatých užjwánj.

Nad mjru pohnutedlné gsau stjžnosti mučedlnic swatých, Agapy, Chionie a Ireny nad ztrátau swých pjsem swatých, gichžto čjtánj gim hned z mládi dnem i nocj neyblaženěgšjm býwalo zaměstnánjm, a po nichž we strašných pustínách, kamž se něgaký čas před ukrutnostj krwežjzniwých wrahů byly utekly, slzawě dychtily. *) Prwnj křesťané neznali a nežádali nižádného utěšenj a naučenj leč z biblj. Wždyť sám Pán a mistr gegich u wezdegšjm swém strastném putowánj slowem Božjm, a zwláště žalmy se těšjwal a posilňowal: diw-li, že wěrnj přátelé a následownjci gehu za tjmto přjkladem kráčeli? — Dobře se při tom magjce, biblj gako božské proroctwj všudy buď w nebezpečenstwj, i též při smrti s sebau nosjwali; a pozděgi se i w hrobjch křesťanských mnohé sepsané Ewangelium geště neporušené nalezlo na prsau k smrti utrápených mučedlnjků a giných wěrných wyznawačů Kristowých, gešto s radostj a důwěrnostj pro gehu božské učenj a zasljbenj žili i umřeli.

II. S gakau tedy swatau žádostj, a z gakého nábožného úmyslu prwnj křesťané pjšma swatá čjtali, giž z dotčeného powrchu ležj. Wýtečnj mudrcowé pohanšj (Timeus z Lokri, Plato, Cicero) dokonale tomu rozuměgjce, zřegmě se přiznáwali: žeby poznánj přirozených powinnostj skrze hřjšný

*) Acta SS. Martyrum Agapes, Chionie et Irene in Baronii Annalibus ad an. 304. Nro. 46.

pád bylo zatmělé, tak že paulé swětlo rozumu giž nepostačuje Boha poznáwati, neboli gemu důstognau, a geho wůli swaté přiměřenau uctiwost wzdáwati. Wšickni nábožněgšj pohané, cjtjce potřebu někáého božského zgewenj, welmi po něm dychtili. Křestané však, gimž zgewenj Božj šťastně podjlem přišlo, určitě wědauce z knih swatých: *že Duch Božj w zlostnau duši newegde, aniž bydliti bude w těle podmaněném hříchům*, 1 Sap. 4., hleděli držwe mysl swau ustawičnau modlitbau, spásitedlným rozgjmánjm i mrzkých žádostj a náklonnostj wyhoštěnjm pokud možná wyčistiti, a gi milostnému působenj Ducha swatého učiniti přjgemnau; nebot se zewrubné ulěčenj srdce bez oswjcenj rozumu ani pomysliti nedá: přewrácenost w smejšlenj temnostswau s sebau nese; a nelze nižádnau ginau cestau, leč naprawenjw wůle k půwodnjmu swětlu přistaupiti. Duch swatý gest taktéž Duch pobožnosti, gako uměnj. Odtud úpěnlivé prosby prwnjch křesťanů w starobylých chwalozpěwjch k Duchu swatému, aby gich rozum oswjtil, srdce očistil, k poznánj a wěrnému božské prawdy ostrjhá-nj roznjtil; aby ge w dobrém posilnil a utwrdil, a skrze žiwau wjru, důwěrnost, wděčnost a lásku opět s Bohem skrze Krista sgednotiti a wěčně oblažiti ráčil. O přispěnj téhož Ducha swatého prosjwal Dawid w 50. a 119. Žalmu, gesto bez oswjcenj a wedenj Ducha swatého nikdo pjsmu swatému náležitě neporozumj, aniž geho spásitedlně neužige; wšickni, gesto se s neočištěným srdcem

a toliko s hrdau učenostj školskau do pjsma swatého spauštěli, zmatenjm, slepotau a nemaudrostj pokutowáni byli. Křesťané prwotnj, s pokornau myslj wše počnagjce, a w lásce skončugjce, zkušenosť shledali, že se wyrčenj a naučenj pjsma swatého spjše laskau nežli schytralau učenostj — spjše srdečnostj nežli všetečnostj, — wjce modlenjm a slzawým úpěnjm, nežli ostrowtipnými výklady pochopiti dáwá. Gediné nábožná prostosrdečná mysl může tomu porozuměti: že slowo Božj toliko prawda — genž se w něm podáwá, toliko maudrá dobrota — genž se w něm zaslibuge, a wěčná blaženost gest. — Prawda tedy bez klamu, dobrota bez ošemetnosti, — čistá blaženost bez bjdy! A tak gsau nalezali i okaušeli: že slowo Páně nad med a mannu sladšj, nad zlato a drahé kamenj skwestněšj, i nad rosu nebeskau úrodněšj gest; a tjm býwali občerstwowáni, w duchu i srdci potěšowáni a posilowáni, gesto naproti tomu mysl poskwrněná nic božského w něm nenalezá, hrdé srdce božskými věcmi pohrdá — w roztržité a wrtkawé, od wezdegšjch péčj rozpáčené mysli slowo Božj mezi trnjm udušeno býwá. Nečjtali prwotnj křesťané pjsma swatého z giného úmyslu, leč aby se wždy maudřegšjmi, nábožněšjmi a w Bohu blaženěšjmi stali. Prawda, swatost, wůle a blaženost byltě ten wytčený cjl, po kterém gediné a wždy taužjwali. Nic nemá do sebe takowé sprostnosti, něžnosti a krásy, gako nebeská prawda! Čjm s hůry od Otce swětela a Boha wšj útěchy zgewená,

k spasenj newyhnutedlně potřebná prawda býti má, gakož takowá ode všech dobrých, čistých a nebeskau myslj opogených dušj tjm spjše poznána, přigata a užjwána býti musj. Gegj charakteristické znamenj gest *swatost*! A které pak učenj o *swatost wíle* hogněgi usiluge, gako wjra w *tagemstwj wěčné lásky*, w niž se všickni pokladowé nebeské prawdy a blaženosti zawjragj. Giž ale všecky w pjsmě swatém obsažené prawdy neyhlawněgšj k tomu směřugj: že w milowánj Boha Otce — w milosti božského Syna gehu — a w obeowánj Ducha swatého všeliké štěstj nesmrtdlného člowěka, a tudy gehu weškerá blahost spočjwá! — a že láska — odměnná láska k božskému Wykupiteli gediný gest prostředek k dosaženj zasljbeného spasenj! Tyto wěčné spasitedlné prawdy w celém pjsmě swatém tak zřegmě a určitě, tak důkladně a laskawě se wyčjtagj, ba i neysprostěgšjmu rozumu lidskému, ano i djtkám tak swětlé a pochopitedlné, tak přjgemné a přesvědčitedlné gsau, že toliko ti gasné swětlo Ewangelium nespátrugj, *w nichž Bůh tohoto swěta oslepil myslj, aby se gim nezaswjtilo swětlo Ewangelium sláwy Kristowy*, kterýž gest obraz Božj. II. Kor. 4, 4.

Člowěk gest tauženj Božj! Weškeré pjsmo swaté, zvláště nowý zákon, tuto laskawau taužebnost Božj po wzdorugjcjm a zdráhawém pokolenj lidském na všech skoro stranách — s takowau láskau a přjsnostj wyslowuge, tak že kdo ponaukánj

Božjmu, do náručj Otcowa se wrátiti, odpjrá, wjce než přirozené zaslepenosti a srdce zatvrzelosti do sebe injti musj. Wjra w gakausi samowládnu mocnost, tupenj a ausměšné zawrženj prawd náboženských gest neduh nynějšho wěku!

III. Křesťanům důležitějšj potřeba, přidržeti se pewně slova Božjho, nebyla, gako nynějšho času. Teni gest w biblj 2 Petr. 3. Tim. 3, 1. II. Tess. 2, 3. 9. Žid. 18, 9. tak patrně wyobrazen, bychom ani okamženjm nepochybowali, že gsau oni Duchem swatým nadšenj, gakož i od Boha o přjhodách neywzdálenějšj budaucnosti náležitě wyučenj muži naše bohaprázdné dny předzwj dali. *Ale však když přigde Syn člověka sandit swět, zdali nalezne wjru na zemi?* Luk. 18, 8. Sama prawda wěčná ubýwánj wjry w poslednjch dnech zřegmě předpowěděla. Bohaprázdnost, newěra a posměch z Neywyššjho a Neyswětějšjho gsau tedy důkazem, genž o prawdě a božstwj náboženstwj i gehu swatých pjsm tak hlasitě swěděj, gako twrdošjgnost Židů. Neytkliwějšj gsau předce wyznánj všech auhlawnjch nepřátel zgewenj křesťanského, kteráž gim snad některau dobu bezděky z úst wysla. Takowé slawné, proti všemu namjtánj bezpečné swědecstwj w prospěch *zákona nowého* nalezá se w Rousseau Emil. T. 3. p. 16, 5. „Wyznávám, že wznešenost pjsma sw. mne obdiwenjm naplňuje, gakož i čistota Ewangelium weškeré srdce mé zanjmá. Progděme spisy našich mudrců se wšj skwostnostj

gegich rozumovánj; gak gsau nepatrné ba potupné u přirownánj k pjsmu swatému! Možná-li, aby kniha, genž gest sprostá a spolu tak wznešená, měla býti pauhé djlo lidské? Možná-li, by osoba swatá, gegjžto žiwot se zde wypisuge, pauhý člowěk býti mohl? Mluwj-li kde gako něgaký šljenec, aneb ctižádostiwy buřič? Gaká spanilost, gaká čistota w gehu chowánj; gaká wznešenost w gehu učenj; gak hluboká maudrost w gehu řeči; gak podiwná ducha přjtomnost w gehu odpověděch; gak mocně włádne swými náklonnostmi! Kdež nagdeme takowého muže, kde takého mudrce, gestoby bez wady a chlauby žjti i umřjti mohl! Plato wytwoři w sobě obraz sprawedliwého, auplně powahu Ježjše Krista wyznačil. Tato podobnost tak gest wyborná, že gi všickni otcowé cjrkewnj zaznamenali. Gak zaslepený a předsudky nakwašený musj býti, genž syna Sofroniskowa (Sokratesa) Synu Marie po boku stawěti hodlá; gak nesmjrná mezera mezi oběma! Sokrates bez hany a bolesti umjrage, snadno mohl až na konec powahu swau bez proměny dochowati; a kdyby smrt gehu, až-že lehká, nebyla co korunau ozdobil a žiwot gehu, předce bychom o tom pochybnost měli: zdali Sokrates se wšjm swými rozumovánjm wjce byl, než který mudrák. Wynašel, prawj se, theorii mrawoučenj: mnozj však před njm gi w žiwotě swém skutečně prowozowali; onť tedy směl gen řjci, co onino činili, mohlť gen přjklady gich w předpisy uwesti: giž všeco hotowo bylo. Mohl-li pak Je-

žjš mezi spoluwěkými čisté a wznešené mrawoučenj seznaťi, gehož nám w přjkazech a přjkladech pozůstawil? — Sokrates umřel, pokogně rozmlauwage s přátely swými. Smrt Ježjše, genž u prostřed náramných bolestj od weskerého národu pohaněný a ztrýzněný ducha swého wypustil, byla neyohawněgšj, gjž se kdy obáwati můžeme. Sokrates přigjmage gedem naplněnou čjši, služebnjka gi podáwagjeho žehnal: ale Ježjš prosil, u prostřed neyprudšjch bolestj, za swé wraždělnjky. Zagisté, žil-li a umřel-li Sokrates gako mudrc: žiw byl i umřel Ježjš gako Bůh!” —

Neomylným wsak, ano i neysilněgšjm důkazem wýbornosti, swatosti a božstwj pjsma swatého gsau bez odporu wsickni nešlechetnj, temnost a zlost milugjey lidé, gešto takorčka hned od přiroze; nj biblj swaté nenáwiděgj a od nj se odwracugj, gakož i gegich newyprawitedlná a trwanliwá snažnost pjsmo sw. gako nebezpečné rozhlašowati, ostauzeti, přewraceti, a co možná w geho čjtánj překážeti. Pragmatická historie o spiknutj proti pjsmu sw. a geho ctitelům bylat by kromě biblj snad neyprospěšněgšj kniha wýstražná, a spolu neymocněgšj podnět, w temnosti a bauři gediné pjsma sw. se držeti, a wábenj swůdnému odolati. W tétěz mjře, w gakěž wážnost biblj ochabuge, zrůstá wážnost a mocnost knjžat temnosti. Zoškliwj-li se tedy křesťanům čtenj biblj: dřjwe wšeho nadánj překwapj ge hnusná zatmělost rozumu; ba horšj než pohanská zaslepenost a zlosynnost, gako

před wěkem Kristowým, zpotwořj tuto zem w pe-
leš lotrowskau, a wyzwe k zahlazenj božskau spra-
wedliwost. A tam směřugj wšickni, genž se we
školách rationalisté gmenugj, a pod gménem zge-
wenj králowstwj Antikristowo rozšiřugj, i všeobec-
né rozmnoženj slowa Božjho všemožně překaziti
hledj. Gediný šjtj proti nim gest slovo Božj.
Blahoslawenj, kteřj ge slyšj, čtau a zachowáwagj!

5. *Dwu slowutných mužů swědectwj o biblj.*

Přeložil z frauzauszkého P. Ondrák.

I.

Swaté pjsmo přewyšuge swau srdečnostj, žiwostj
a wznešenostj všecky řecké a latinské spisowatele
z dáwnowěkosti. Žádný, ani Homer, nedostihj
wznešenosti Mogžjšowy w pjsnjch Boha oslawugj-
cjh, zvláště co se poslednj tkne, gjžto se wšickni
synowé Israelštj musili učiti nazpamět. Žádná
oda řecká neb latinská nepřibljžila se k welebnosti
žalmů, na přjklad toho, co takto poějná: „Bůh
bohů Hospodin mluwil: a přiwolal zemi,“ — kte-
rýž zagisté wšelikau fantasii přesahuge lidskau.

Nikdý se newrownal Homer, ni žádný giný
básnjk Isaiášowi sláwu Hospodinowu pějcmu, w
gehož očjch králowstwj (ostrowowé) gsau gako
prach drobný, gako stan, genž dnes stawj se a
zegtra zase se baurá.

Hned má tento prorok všecku lahodu a ljbez-
nost pastýrského zpěwu, wypisuge sladké požjwá-

nj pokogného žiwota, hned se tak vysoko wznášj, že všecko gako w hlubinách mizj pod njm, Medle cože w celé starožitnosti swětské mŕže se po bok dáti elegickému Jeremiášu pro záhubu swého lidu plačjcjm, nebo Nahumowi, widaucjmu w duchu nádhernau Niniwe padati autokem nesčjslného wogska? Nám se zdá widěti toto wogsko, slyšeti břinkot zbraně a dusot konj; všecko tak žiwým způsobem gest wylčeno, až fantasie trne; Homer daleko za njm poklusáwá. Čjtejte pak Daniele zwěstugjcjho Balthazarowi hněw Božj giž giž naň padagjcj, a pak hledejte w neyslawnějšjch knihách starožitnosti, coby se asi té spanilosti podobného nalezalo. Nad to má všecko w pjsmě swatém pewnost, všecko ráz přirozený zachowáwá, děginy zákonodárstw, popisy, tagemstw, mrawná naučenj; posléz takowý gest rozdjl mezi swětskými básnjky a proroky, gakowý býwá mezi wynuceným a prawým zápalem. Ğedni w prawdě nadšenj cosi božského hlásagj, druzj gakausi wznešenost wynucugjce, nemohau w skládánj lidskau zapřjti mdlobu.

Biskup Fenelon.

II.

Ze wšech přednostj, swatému pjsmu nade všechny knihy wýbornost a wýtečnost dáwagjcjch, neypodiwnějšj gest ten dokonalý poměr, kterýmž dvě vlastnosti ginak cele sobě odporné se spogugj, weliká totiž přjwětiwost s newyslownau welebnostj,

sprostý sloh s neobyčejnou vznešeností. Čtaucjmu a rozgjmagjcjmu swaté pjsmo nové nebe se otwjrá, kdež widj blýskati, ať tak djm, tisjzero ohňů a swětcl, gichž odewsad vycházegjcj paprskowé zrak porážegj a oči oslepugj w tétěz mjre, w které ge i oswěcugj. Tento ráz bezděky w oči bige a nemožno nám silný z toho nebrati důkaz o gehu božstw. Newidj se zagisté w této knize bleskot ni uměnj, ni hlaubánj, ni filosofie, ni wýmluwnosti swětské; nic wsak méně wšech těchto okras prázdna gsauc právě to obsahuge, co wšeccko lidské uměnj nemůže nahraditi, totiž *neywyššj podstatu*, která mysl čtaucjho wáznostj naplňuje, a *mjrnost*, která pozornost zagjrná a gako opautá. Nuže, nenj-li to důkazem dostatečným, že toliko Bůh této knihy gest půwodcem? — Než, otázka-li wznikne, proč se tyto dvě vlastnosti w pjsmech musily slaučiti: netěžko nám toho dáti důwod; gestiť to kniha, kterau Duch swatý napowjdal a která newystižitelná tagemstw Božj předkládá, musj tedy duch welebný w hlawnjch částkách wanut, na důstognost půwodce swého a wýtečnost obsahu se wztahugjcj. Poněwadž ale tento spis k poučenj a k potěšenj lidstwu ano i neysprostěgjm osobám gest určen: tedy musj mjti poměr a srownalost k pochopitelnosti těch, gimž zwlášť wydán gest; musj totiž do sebe mjti sprostotu a gakausi domácnost. Maudrost božská chtěla za těmito důwody pěkný obau vlastnostj sestawiti sauzwuk. Neypodiwněgšj však gest wěc, že tato welebnost

a prostota negen zde onde, ale všudy w pjsmě swatém se nalezá: nenj kapitoly, nenj přjběhu ni řeči, kdež se toho běžným toliko pohledem nespátřuge, ano všudy gest to zřegmo, a zvlášť w podobenstwjch, gichž ewangelisté wyprawugj a Ježjš Kristus užjwal při wyučowánj národů. Neboť gednák gest podobenstwj mluwa sesmyslněná, domácj a prstonárodnj, která neyobecněgšj a neypowědoměgšj béře obrazy k wykládánj prawd hlubšjch a lidskému duchu méně pochopných; zagjmawý způsob učenj gestit, genž mysl wzdělává a přjgemně zaměstnává tjm, že ze slyšených wěcj na to myslj, což vlastně neslyšj; gednák gsau wěci, které Ježjš w těchto obrazech předkládal, neydůležitěgšj článkové gehu učenj, neywznešeněgšj tagemstwj o prozřetelnosti Božj a wykaupenj lidstwa, a za tau přjčinau gest *látka* podobenstwj wznešená a přiměrená k těmto tagemstwj; forma však neboli způsob gest sprostý, snadný, našj schopnosti docela přjstupný.

Claude, franc. biskup.

6. *O dědictví sv. Jana z Nepomuku.*

Za našich dnů stala se kniha, hnedle jako wezdejší chléb, obecna a každodennj potřebau. To pak neplatj genom o stawjch, powolánjm nebo rodem k učenosti a čtenj w národu odsauzených, nobrž o celém národu, o každém wěku a pohlawj.

Do školy musj každý: bohatý i chudý, djwka i pachole, a tam mezi giným neyhlawněgi se čtenjm objrá. Učjce se pak tomu čtenj celých šest let — tedy déle než kterému koliw řemeslu — a to právě tjm wěkem, kdy zlé i dobré neywolněgšj průchod k srdci člowěka magjc, w něm se též neyhlauběgi zasazuje: musegj konečně na knihu gako na chléb uwyknauti, a po nj přes celý čas žiwota gako po žiwém pramenu spasitelné oswěty a hogné útěchy taužiti.

Takét se ta potřeba podlé zkušenosti — u weliké části národu našeho skutečně a hlasitě ozývá. Kdož, medle, z duchownjch rok toliko na winnici Páně pracowal, aby ho osadnjci každého wěku a pohlawj o zapůgčenj knih nebyli žádali? *) A kdo prosj o chléb, aby hladu, kdo

*) Možná, že někdo na takowau zkušenost mezi lidem neuhodil, ale toho winu lid náš český nenese. Ten zagisté nad giné národy čtenj milowněgšj býwal, a podnes také gest. Wšecky potud známé poklady našj staré literatury lid nám zachowal, a podnes se mezi lidem mnohý wzácny zbytek staročeské oswěty nad zlato i perly wážený

o knihu, aby potřeby čtením se poučil, nebo čas užitečně strávil necítil? Kdyby pak lid sám podobné potřeby ještě neznamenal, což by patrným znamením jeho surowosti a njzké vzdělanosti bylo, nalehala by na všechny přátely a milow-

chowá, a gako neydražšj odkaz s rodičů na dítky přenášj. Podnes naše dospělegšj mládež poslednj penjz na skaupe-nj garmarečných a pautnických pjsnj a powjdek ráda nakládá.

Pakli sobě mjstem lid knihy newážj — čehož také příklady owšem řjdké wjm; to děje se:

a. *Školau*, genž onde a onde podnes učiliště slauti nemůž. Mezi těmi stogj na wrchu naše školy w českých městech, kde se mládež tři, čtyry léta s knihau trápj, než w nj drobet rozumu nalezá. I nechutj a ošklivj se mládeži takowým způsobem kniha každá, tak že od nj také pozděgi mysl swau odwracj, gako od gjdla, gjmž se byla gednau přesytila. Protož newidjme w takových městech, wygjmagjce staw učený, wětšj tauhu po knize, než u lidu wesnjho; proto také promysl nechce se tam nad příklady slepě následowané powzněsti.

b. *Neznalostj dobré knihy*. „Ignoti nulla cupido.” Ne-gsau w každé kragině naši milé vlasti mužowé, kteříby lid s dobruu knihau seznámiti za skutek dobrý a záslužný drželi. Ano gsaut i mezi duchownjmi správci, kteří mimo několikero kazatelů sami české knihy nemagj aniž kaupiti chtěgj, mudrugjce někteří při kupowánj knihy, gako ten řecký gonáček, nechtě se do wody pustiti, ažby se plawati naučil. Tu arci mládež knih školnjch často přerjkaných gjž sobě newšjmagjce, a giných pod oči nedostáwagjce, počjná, wěkem dospjwagjce a citů nemjwaných nabýwagjce, tauhu po knize tratiti.

c. *Nezážjwnostj mnohé nowějšj knihy*; neboť také tam, kde mužj, vzdělánj národnjho upřjmně žádostiwj, swé vlastenecké apoštolstwj s pomocj knihy zastáwati mjnili

njky lidu swatá powinnost slowem i přjkladem, statkem i skutkem o to usilowati, aby se potřeba ta brzy a powšechně w lidu gewila. Nač by se měla mládež do školy nutiti? Proč tam celých šest ano sedm let swého neyradostnějšjho wěku tráwiti? K če-

shledáno, že se kniha hnedle nepřigala, hnedle přigatá nečtla, nebo aspoň nezazila, aniž o ginau proseno wjce. „Tu nowau češtinu, prawilo se, nenj možno pochopiti.“ Na kom tu wina? Na lidu málo; na spisowateljch něco, a na okolnostech a wychowánj našem mnoho; a právě tu poslednj překážku odwaliti ležj snad gen w moci Božj!

Lid náš, gako pāda dobrá přigjmá a zúrodněge každé semeno; každá prawda žiwá, čerstwá a plodná chytá se tu duše, tu srdce, tu oběho w našem lidu, a plodj užitek; ale rozsjiwáš-li pjsek mjsto obilj, nepopadneš užitku; nemát prst sebe úrodnějšj tolik sjly, aby kámen rozwlažila. A kdo sege w lid nepostižitelné prawdy, wýznamy nesrozumitelné, ty ostáwagj buď gen powrchu ležeti gako pjsek, až ge woda zapomenutj odpláchá, anebo wpadše hlauběgi toliko pamět obtěžuj.

Ale také obilj dosti protřjbené může gedno toliko z gara, gedno w podzim s užtkem rozsjiwáno býti. Tož platj také o wzdělánj národnjm. Magjt národowé také swá gara i podzimky. Tudjž dobře radil, kdo napomjnal wzdělawatele národu, aby wrstwu na wrstwu kladli, národ wzdělawagjce, aniž klasu hledali, dokud stěbla nenj. Náš lid, co národnjho a wědeckého wzdělánj se týka, — stoj, kde se před dwěma sty léty zastawil; a stál by hlauběgi, kdyby wzácnějšjmi dary od Boha nadán nebyl, než se až potud uwážilo. Wsecko, čemu se lid náš pozděgi přiučil, ge toliko kusowé a náhodné. Toho pak nepogali všickni spisowatelé, genž se až potud pro lid psáti pokusili. Nabýwagjce sami wzdělánj gen cizjm gazykem, odučuj se, aniž toho znamenagjce, českému myšlenj. Widauce se pak giž na tom stupni wzdělanosti, na kterémž gim swědomj wjce nebránj, také ku wzdělánj

mu s gedné strany tolik ondánj s okazovánjm pjsmen, s gich poznáwánjm, skládánjm a čtenjm, s druhé zase tolik nákladu, některým giž na ljustky nesnadného, na slabikáře, katechismy a giné čjtanky? Snad gen proto, aby mládež konečně

swých kraganů přispjwati, nemohau často pro gasnost swé oswjcenosti gako u swětla wůbec býwá, ani posauditi, w gakých tmách tito geště wězegj. Podpowjdagj mnoho známostí do počátků patijejch, gichž u lidu podloženo nenj, a giž tjm bořj se stawenj, byt se ani nezujnilo, gak těžko spisowateli podobnému českým duchem psáti. A přede se toliko stegnorodé věci wespolek slučgj. Tuto něco winy na spisowateli, kteréž by owšem nebylo, kdyby z mládi národnjho wychowánj docházegce, kragany swé o tolik wěků předstihnauti nemusil.

Wětšj ale winu na se uwalugj ti, genž pro samu lásku k našj milé češtině, giž gi ani nemilugj, gaká gest, nobrž gak by si gi rádi přelili a přemleli. Slysje naše nepřátely, gak, prý, twrdau, dlauhoslownj a celé kupy spoluzwuček nahruggjej řeč máme, dali gim — *gim zdwištiwým a gazyka našeho za mák neznagjcjm nepřátelům* hned na prwnj slowo za prawdu, a hned se gali milenku swau tu samohláskami wycpáwati, tu tkaninami šnořiti, co dlauhého křčiti, co krátkého rozwláčeti, a co tlustého stahowati nebo tenčiti, až se ubohá čeština sama poznati nemohla. Lid takowé strogny za swau neuznáwage, kupge raděgi neymizerněgšj powjdky o Magelonách a t.p.

I mělo by se napřed dobře uwážiti, nenj-li to spjše ctností než wadau, co nám nepřátelé naši tau twrdostj a tjm skupenjm spoluzwuček wytýkagj. Příroda proto krásná, že w rozmanitostj gednotau gest. Samá měkkost rozmařuge; samá hrůza diwočj. Příroda má obrazy i hrozné i půwabné. Každý gazyk, genž toliko hrůzu nebo gen půwabnost a měkkost wyráždj, nepostačuge do wyljčenj celé přírody. Rowněž to nahrnutj spoluzwuček, že se, ku podiwu! gen k zobrazenj ponětj mrzutých, protiwných,

při weřegném zkanšenj před školnjm dozorcem a několika hosty dwě tři stránky z I. a II. Džlu mrštně odrjkala? Nikoliw! to gen hra gest; a byla by přes přjliš drahá na tolik času, nákladu i práce. Nebo-li se to děge, aby ruženců wěku našemu giž neslušjcejch při službách Božjch wjdáno wjce nebylo? — Gen Bůh umj owšem dobře cenu pobožnosti uwážiti; ale kdo se na wěky ružencowé geště rozpomjná, a wěk modlitebnjch knjžek s nimi nestranně rowná, třeba sám rád ku pozdwiženj swé mysli k Bohu cizjch myslének použil, třeba také každé modlenj, u něhož srdce

hrozných nebo tagemných (gako srdce) w češtině wyskytá, gest weliká ano necenitelná přednost našeho gazyka, gest to tuš černý, gehož družjewropeyštj gazykowé w té mjře, gako čeština, nemagjee, marně nsilugj twrdé a hrozné obrazy tak nehu wyljčiti, gako ge Čech swým božským gazykem wyrážj, gazykem, genž podle swé rozsáhlosti od neyútlegšj měkkosti až k neyžužšj twrdosti se wolně přehýbá, a negsa ani přjliš krátkým (ney-surowěgšj gazykowé gsau pauze gednoslabičnj) ani welodlauhým podle wýznamů, to střednj mjsto mezi ginými gazyky u wzdělanosti držj, gakěž lidu geho Bůh i mjstem obytnjm w Ewropě wykázal.

Seč čeština w ruce mistra gest, kdyby nám naši welctěnj J. J., F. P., F. Č., P. Š., K. W. hognými důwody nebyli okázali, stačil by dowesti gediny „*Obraz starého světa*“ panem Smetanau wloni wydany.

I nemělo by se tedy nepřátelům našim hned wěřiti, že špjnuu gest, co se jim tak zdá; druhdy také neyskwělegšj ctnost neprawostj a neyčistěgšj rozpal lásky vlastenecké šjlenostj slowe. Chladný uwažowatel ale saudj ginák, a Bůh teprw dobře wážj.

nenj, celau dušj zamjtal : bude mjtj předce welikau nesnázi, mage rozhodnauti, zdaž ružencowým či časům modlitebnjch knížek přednost náležj; že ale k wyhošťowánj našich srdcegemných zpěwů ze chrámů Páně welice přispjwagj, na to aspoň bez rozpaků posvědčj. Aní to tedy nemůže býti přjčina postačitelná, proč se mládež tak dlaubo čjsti učj.

Ale nač mudrowánj při wěci na wýslunj? Neučj-li se mládež naše gen proto čjsti, proč se zmládi řemeslu učjwá, aby gako tjnto obžiwu pro tělo, tak čtenjm pro duši wěkem budaucjm sobě wytěžiti uměla: tu bych rozuměl kwočně kuřatům wyhrabowánj čerwjků a zrnj okazugjcj, učiteli ale mládeži na pjsmeny okazugjcjmu nerozuměl bych. Kuřata widěl bych, že té přjprawy dobře potřebowaly, užjwagjce gj w celém swém krátkém žiwotě; žáci ale, nedychtjce pozděgjm wěkem po knize, mohli bez té přjprawy swatě býti.

W našich létech gest toho třeb, aby lid po knize taužil, gi rád a pilně čjtal. Meytěnjm lesů, wysušowanjm bahen, stawěnjm měst, dědin, wzdělánjm polj, trhánjm nowin a hubenjm ljtých šelem zanáseli se naši předkowé; gich bylo málo; noc a den nestačowal gim na tyto weliké potřeby k zachowanj žiwota, a když sobě tělo gegich ani odpočinauti nemohlo, nebylo diwu, že potřeby dušewnj u nich ani se neozýwaly, nebo ozýwagjce se swého uko-genj na odklady wzdálili. My wešli w práce gegich; oráme bez záwady, kde oni dlaně swé

krušným lámánym skály často okrwawěli, a děti tam směle gahody sbjragj, kde oni celé noci na wlky čjhali. Nám zbýwá mnoho času po ukogenj potřeb tělesných, a tam zůstati nesmjme, kde naši dědowé přestali. Gak ten čas dobře naložjme? Čjm se budeme bawiti, aby nás zahálka do karbanu, ku pitkám a giným neprawostem neswedla? A když se u nás giž také hlad dušewnj mocněgi ozýwá, než u wěku djtěcjm našich předků, smjme-liž my gehu ukogenj také s odkladem odbýwati? Když to patrno, že účel Božj s lidským pokolenjm ten gest, aby neyvyššj blaženosti po cestě prawého mrawnjho vzdělánj dosáhlo, a k tomu cjlí aby každý člowěk podlé mohútnosti přispjwal: nemá-liž celý náš lid k tomu stawěnj gediného kamene poskytnauti? Když wúkolnj národowé čtenjm neyrozmanitěgšjm swětla vzdělanosti, promyslu a nábožnosti giž také do nyzkých chyžek wesnjch spád prodělali: má-liž toliko náš lid bez swětla ostáwati, aniž po něm taužiti?

I třeba zagisté, aby také u nás bljzko perljku kniha ležela, a hospodář každý, shromáždiw swau čeledť w pochwjli kolem sebe — nazwjce w dlauhý zimnj wečer a w čas swátečnj — po knize sáhal, z kteréž by hnedle nábožné a poučugjcj, hnedle zábawné a kratochwjlné čtenj swogatům řjkáwal.

Každau ale knihu, gak se do ruky namane, hospodář čjtati aniž gehu čeledť poslauchati nemůže, ano nesmj. Některé knize by lid na prosto nerozuměl, ginau by se pohoršil, a zase ginau by

do bludů zašel, pokog swědomj a čistotu srdce ztratil, nebo dokonce doma o swornost, wně a ku předstaweným o poslušnost, o pracowitost ipřjzeň se připrawil. Gest tu gako s garnjm teplem, kteréž pro nočnj mrazy každé bylině geště neswěděj, gako s prachem střelným, genž často skály, ale někdy také ruce a srdce trhá.

Kniha pro lid budiž tedy 1. *obsahem gen pro lid zajmawá*; 2. *slohu snadného a srozumitelného*; 3. *ceny, co gen možná, lewné*. Z ohledu prwnj vlastnosti zagjmá se lid náš každau knihau, kteráž se věcmi w geho obzoru ležjcejmi objrá. Podlé mé zkušenosti ale nenj mu přede žádná kniha milegšj nad *nábožné*, pokud gen do polemiky nesáhagj. Náš lid ge nazwjce chudý, gemu moc radostj na cestě tohoto žiwota nekwete, a proto se rád a často po nebi ohljžj; proto ge také pobožný, a blaze mu, že při té srdečnosti, kterauž ho nebesa hogně darowaly, aspoň tento poklad z geho prsau snadno wyňat býti nemůže!

Gakkoliw podlé toho neyraděgi postyly, žiwoty Swatých, cwičenj se w pobožnosti, rozgjmánj mrawná, a powjdky, we kterých ctnost a sprawedlnost naposled wjtězj, pod oči béře i poslouchá; nezawrhuge proto ano s welkau dychtiwostj čjtá i slýchá přjběhy z let minulých, dokona gestli o nasich předcjch wyprawugj, gewj patrnau bolest, až se zapomjná, wyprawuge-li se mu zpausta vlasti po wálce třidecjtileté, cjtě se šťastněgšjm, že w ta-

kowau strast napadnul. Protož také knihy historické, cestopisné, pokud zvláště mrawy, obyčeje, úrodu nebo neúrodu cizjch kragin ljěj, těšily by lid náš welice. A že český lid [neywjce rádle se objrá, nenj pochybnosti, žeby hospodárské knihys wděčnostj přigjmal, i s prospěchem čjtal; gen gestli by o hlubokau učenost nezawadily, a britanskau hospodárnost do našeho horami obmezeného ostrowa hurtem nepřewáděly.

Potřeba druhé vlastnosti knihy pro lid sepsané bige sama w oči; a však s tau výhradau, že spjś snese kniha pro učené technické významy z cizjho gazyku, nikoliw ale kniha pro lid. Tu to pole, kde sobě gazyčnj puristé, mimo zdáwna přigatá a docela zobecnělá slowa cizj, ani s dlan pŭdy odmeziti dti nesměgj. Tu gedno cizjch významů potřeba nenj; gelikož řeč národnj až potud neywjce gen w ústech lidu chowaná a wzdláwaná, k wygádřenj wšech téměř předmětů w obzoru prostého lidu stačuge, nebo aspoň nedostatek významu w kragi gednom významem z krage druhého potud zachowaným nebo nowě uведенým snadno se dosazuje: gednak ale, kdyby schránka našeho gazyka mjstem předce k zdělenj nowěgšjch nálezů nestačowala, spjś zagisté dohádá se lid prawého ponětj z významu na kořeně slowanském urostlého, než ze slowa cizogazyčného; čjmž i to zjskáno, že se zásoba gazyčnj w lidu rozhognuge, a lid k wyššjm známostem

zdwjhá,*) pokud gen wýznam podobný podlé zaražených prawidel gazyka našeho se byl utwořil.

Ze pak *laciné* býti musegj knihy pro lid náš, a čjm obsahem swým důležitěgšj a zanjmawěgšj, tjm laciněgšj: o to nebude s těmi, kteří se do okolností mohowitosti u nás wůbec znagj, žádného odporu; ale spjše budau, kteří smeyslegj, aby se dobré knihy docela zdarma mezi lid rozširowaly; gakéhož smýslenj giž proto potwrditi nelze, že si člověk toho wůbec málo wážj, čeho lehko nabýwá, a muozj do čtenj gen proto se dáwagj, aby peněz za knihu naložených užili.

Ale kde takowých knih wzjtí? A gsau-li které, brzo-lise nepřčtau? Gednau, dvěma knihama se ta weliká potřeba w národu neukogj, a žen tu weliká; obilj giž bjlé: promeškáno ne hodin a dnů, ale stoletj. Odkud tedy wezme lid dobrých knih, aby ukogil swąg djlem přirozený, djlem přjsným nabjzenjm ke škole do něho zewnitřně zastjpený hlad dušewnj? S oblak mu nepadagj; na poljch a stromjch nerostau; a snad i to byl by do-

*) Kniha pro lid také z té přčiny cizjch wýznamů se wystjhey, že pauhy Čech každé cizj slovo powahau swého gazyka měkčegi wyslowuge, z rychtářů, lichtáře, z farářů, faláře, z numerá lumera, z Burgermeistrů pūlmistry a t. p. nadělá, čjnuž na se gen posměch uwaluge, a předs se buď citem buď wědomjm do ohebnosti swého gazyka zdržeti nemáže, aby se o wyraženj wšeho nepokusil, co mu zwlášť z ust předstawených do neha padne. Kdo tedy lid náš dost málo miluge, měl by giž z té přčiny wystjhati se cizjch wýznamů, aby mu wýsměchu uščřil.

brotiwý Bůh učinil, kdyby k ukogenj potřeb dušewnych cesty giné od wěčnosti uloženo nebylo. Na Bohu dosti, pakli že po wšecky časy lidské srdce láskau ku skládánj knih rozpaluge, i duši lidskau dary sw. Ducha oswěcuge, i také čas po čase snadnějšich prostředků k rozšjřenj dobrých myšlének podává.

Na wšecky ty wěci giž dáwno se mysliło, perem i gazykem naráželo, ano také o ně znamenitým založenjm swatého Wáclawa pečowáno bylo: ale zloba časů nepoprála tomu blahočinnému ústawu ani dlauhého žiwota ani působenj zřegmého. Na prahu, u samých dwěrj chrámu prawého národnjho vzdělánj shaslo swětlo swatowáclawského založenj, a od těch dob nedostal lid dobré postyly ani dobrého kalendáře; lačněl podlé ducha, a wláda otcowská nakládala tisjce a tisjce k gehu nasycenj, a kterj mu chléb ten lámatí měli, přigjmali tisjce; žili a umjrali, neposkytnuwše, žigjce a umjragjce, lidu swému ani dobré postyly ani dobrého kalendáře. —

Tu prostý kněz, gménem Antonju Hanikýř, rodem Pražan, zastáwage dlauhá léta úřad residentnjho správce duchownjho w Šamersku*) bljže

*) Gen z omylu stogj tedy w 1. swazku tohoto časopisu na rok 1834. na str. 164. Ant. Hanikýř „lokalista Bernardický.“

() Žiwotě a působenj muže tohoto mohly snad toliko etih. p. Wáclaw Pohan, býwalý kaplan Jana Hanikýře, též bratra našeho swatojanského zakladatele, obšjrnějšj zpráwu podati. Zasljalateli genom to o Antonjnu Hani-

Gindřichowa Hradce; w sešlém ale wěku po několik let u swého mladšjho bratra Františka, faráře w Bernardicjch na odpočinutj, a konečně w Táboře přebýwage, cjtě od dáwna ten weliký nedostatek dobrých knih we swém národu, ugjmal ústům i pohodlj těla, a co tak za dlauhá léta dost krušně nastrádal, všecko geště *za žiwa*, nechtě smrti zásluhu přepustiti, na wydáwánj dobrých pauze českých knih wěnowal.

Wida pak, gak Slawná a wždy wěrná Konsistor Pražská, hnutá welikým nedostatkem welikých pramenů, gimiž by se českosłowanské duchowenstwo k hodnému zastáwánj swého úřadu náležitě vzděláwati mohlo, sama vlastnjm puzenjm, gako matka českomorawských cjrkwj, o wydáwánj časopisu theologického wraucj láskau pečowati začala: obrátil k nj zřetel swé naděge a prosby, aby swau zkušenu wěrnostj oběi geho w opatrowánj přigawši, sama na se péči wzala, gak by se účel geho oběti neylépe dosáhnul. Znage ale také, že každé lidské počjnanj na zmar přicházj, nenj-li Bohem zaswěcené, poručil celau tu

kýři známo, že wlast i náboženstwj Kristowo wraucně milowal; z přeswěděnj o nesmjrném pusobenj pollawj ženského na lidskau mrawnost a blaženost Dobřenského „Abecedu pobožné manželky“ na swůg náklad přetisknauti dal, a obětowánj základu Swatojanského, ne bez schwalowánj našeho, cjrkwj i vlasti přjliš časně odgátého, Wlastimila Kamaryta, se propůgčil.

obět též pod ochranu SW. JANA NEPOMUCKÉHO, věda, že tento *Sprawedliwý*, genuž vzdělanj a blaženost národu českého na zemi tolikéž na srdci ležely, zagisté i wnebi přjmluwy za swé bogugjej geště kragany neušetřj. — Tu půwod i účel DĚICTWJ SW. JANA NEPOMUCKÉHO.

Gakau ochotnostj se Slawná Konsistoř Pražská k žádosti w Pánu zesnulého zakladatele propůčila, gaké práce o dosaženj zákonnj platnosti pro tento blahoděgný ústaw podnikla; wšecko to četli gsme w obsjrné zprávě o založenj geduoty pod gménem DĚICTWJ SW. JANA NEP. w 1. swazku theol. časopisu na rok 1834: nečtli gsme ale, žeby až potud mnozj kragané ku podporowánj tak krásného účelu se byli prohlásili.

Čemu ten podiwný úkaz přičtati, že tu *Swiŋ* mezi *Swými* zase ani wjtán ani wšjmán nenj? Uznáwá se snad, že to wěc zbytečná, a cesta nebezpečuá lid pjsemně a knihami poučowati? A gsau skutečně, kterj na zkušenost u cizjch národů bázwě přstem okazugjce, prawj: „Wiztež k západu na to sličné owoce, kteréž tam hustě wyrogowánj knih přinášj! Nenj třeba lidu žádných knih; aniž se to zdá býti w radě božské prozřetelnosti, aby se národové pjsem a knihami wyučowali. „Gděte do swěta a *kazte*,“ prawil náš božský Wykupitel, wysjlage swé učednjky šjriti swěto swého učenj.

Námjtky tyto negsau opravdu tak lehké, gak se na oko zdagj, a mnozj na ně swěděj. Než

gakekoliw truchliwé úkazy naše i minulé stoletj na země západnj Ewropy uwedlo, wyplynula owšem neywjce ze knih, ale ze *zlých a špatných; a takových našim kraganím z pramenů pod stjnem swat. Jana Nepomuckého se wyrinugjcjch podléwáno nebude.* Dobré pak knihy, proto že dobré gsau, nemohau podobných úkazů ploditi, gakými nás západ děsj; spjš za hradbu nám poslaužj, kterauž by zlé knihy ze západu podwrátiti nemohly. A toho nepřjtele u nás negen se bati, ale do zbraně naň wolati a bogowati s njm gest giž třeba. Rozšřřená známost německého gazyka po wsech wesničkách našj vlasti wydrážila wšem zlým spisům našich neybližšjch sausedů na západě až k srdci kraganů wolný přjstup; a málo bude tak řečených knihowen ručnjch, zwláště mezi swětskými nowowzdělanci našimi, aby tam také knih hnedle proti náboženstwj a mrawům, hnedle proti wládě nalezeno nebylo. Sypá-li se pak ged z nich čerpaný mezi lid i na robotách, i w hostinských domjch, nemá ubohý žádného léku při ruce, kterýmž by tráweninu rychle ze sebe wywedl, nebo newсатаu gestě odrazil. Ljky takové — ač ge-li co po tom, chodj-li náš lid we tmě nebo we swětle, w prawdě či w bludu — mohau toliko dobré knihy lidu poskytnauti.

Co se pak toho odwoláwánj na slova Páně: „*čtěte a kažte*“ týká, z nichž některj ohniwým duchem swárliwé polemiky zanešeni giž zbytečnost každé knihy, giž také nepotřebnost samých pj-

sem swatých proti odpadlým bratřim wywozugj, pochybugjce, žeby to w radě Wěčného stálo, aby národowé knihau ku poznánj prawdy přicházeli, těm odpowjdáme: žet wykupitel náš božský, wysylage swé učednjky do swěta, k nim owšem neprawil: „Gděte a pište.“ A však, nechťjce nahrnowati mjst biblických, uwozugeme to gedno, že se giž samým učednjkům Páně za dobré widělo také *pjsemně* králowstwj Božj šjriti. Že pak tyto samým Pánem zwolené nádoby Božj, negednaly proti rozkazu, ale s wůlj i s wědomjm Páně a při zwláštnjm wnuknutj Ducha sw., tomu wsickni katoljci pewně wěřjme. Tudjž sám Pán, nečině rozdjl, pogjmá-li se prawda Božjm čtenjm či slyšenjm, to gedno přikazowal, aby „kdo slyšj i *kdo čte*, rozuměli.“

Tak gen dostalo se nám psaných ewangelij a listů o křjži, a přjklad tento swatj otcowé před očima magjce, zastáwali swůg pastýrský úřad též hlasem i *pjsmem*. A byl by to opravdu nesnadný úkol k rozhodnutj, zdaž se cjrkwj Božj hlasem či *pjsmem* wětšjch služeb prokázalo a po dnes prokazuge? To však netěžko twrditi, že to w samé radě Božj od wěčnosti uloženo, aby se Dřewo Páně o pero tak dobře gako o gazyk opjralo, a žeby dáwno giž ten pramen wody žiwé, genž se byl swým časem u studny Jakobowy wyprýštil, až na dno byl wyprahnul, kdyby geg maudrost Božj tolika třtinami a pery byla nezastjnila. Pro to wzbuzowal Bůh každým wěkem kazatale, kteřj

w geho domjch srdcem sobě swěřeného lidu, kam chtěli, mocně pohybowali; ale za tauž přjčinau oswěcowal také po wšecky wěky muže wywolené, gegichž prsty ze suché třtiny sladkost newysušitelnau prawého žiwota wytěsnali, nebo perem lehkým hradby tak stále wystawěli, že za nimi prawda Božj wšem útokům nepřátel směle odolati může. —

Kdosi z našich dáwných mistrů prawil, že kniha knihu otwjrá, gako se železo železem odmyká, a neselhal; ale mohl geště přidati, že také kniha knihu porážj, gako se železo železem láme. Nenj-liž podle této prawdy úhlawnjm nepřjtelem a zrádcem vlasti, kdokoliw widj nepřjtele s ohněm i mečem waliti se ke hranicům swého národu, a přede mečem ani hasiwem neopatřj krągany swé k odporu? A kdo wida tolik podezřelých, ano cjkwi i národnjmu blahu odporných spisů k vlasti se waliti, může-liž geště za přjtele swého národu a milownjka cjkwe považován býti, nepomáhá-li, aby se také dobré knihy w lid dostávaly, gimižby opatřen směle a snadno útoky nepřátelské na swau wjru, ctnost a lásku k vlasti odrážel?*)

*) Této potřebě wyhowěti chtjce, podáváme právě do tisku důkladnau knihu důst. Minického p. faráře *Jana Jirsjka*, kterau pro gegj důkladnost slawná arcibiskupská konsistor na swůg náklad mace wydati, od p. spisowatele sobě wyžádala.

Wszak giné přjčiny zdagj se mi geště w tom, že tento spasitelný ústaw : *Dědictwj sw. Jana Nep.* až 'potud tak malé podpory nacházj, gež tu srdcem upřjmným, gak mi známo, powjm : Omlauwagjť se někteřj tenkými důchody, stačugjcejmi sotwa k vlastnj obžiwě, z nichž tedy ku podpoře podobných ústawů ničehož newybýwá. Omluwa tato má zwláště w ústech některých mladých duchownjch welmimnoho prawdy do sebe, ač také ti, magjce toliko srdce wraucj láskau k dobrému rozhraté, při důchodech neytenějch předce diwy z té strany působiti uměgj. Ano právě mladšjmu duchowenstwu náležj ta čestná zmjnká, že za tohoto wěku z té strany walně wynikagje, ani dlauhých přjmluw nečeká, aby časem pro knihu a podporu dobrého ústawu na potřebu oděwu pozapomnělo.

Neomlauwagjť se ale gen wždy mladj a na mjstech newýnosných usazenj duchownj tenkostj swého důchodu; také ústa bratřj mohowitých a staršjch přjmluwy podobné odrážela, as těmito slowy : „*Gsu těžké časy ; chudých gest mnoho, přjgem mug malý.*“ Slyšel gsem ge; a zacházelo slunce, a widěl gsem některé z nich zasedati za stoly, a při gasnu swětel pěnilo se před nimi wjno drahé, láhew za láhwj, a šustěli w gich prstech listy pansofické, gak ge náš výborný — ř — wtipně okřtil; a gegich ruce wyndawaly a sypaly plné hrstě střjbra do korbony, a newzpomněl žádný, že „časowé zlj; přjgem že malý a chudých

mnoho. — Mne se zmocnilo spanj a nemohl gsem se dočkati, brzo-li se nabažj těch všenučnjch listů; ale čas po čase geště gsem k nim i k giným téhož smýšlenj zřetel obracel; a zašlo slunce geště několikrát, a widěl gsem ge náhle chřadnauti, a klesati slabé na lůžko: a tu bylo patrno, že *na-stal čas zlý, a přjgem gegich že nebyl tak malý.* Neprawili toho wjce gazykem, ale na oějch bylo to čjsti, na oějch bjdně se po služebnjčku otáčegjcejch a hasnaucejch. — Zase se pěnilo wjno na stole, za njnž oni wjce neseděli; ale na stěnách a we skřjncjch a na sýpkách nebylo wjce k spatřenj, co gim patřjwalo: Kam se dělo *to?* ěj bylo *to?* — ale nemodlili se na hrobě gegich chudj. Wsak ke cti našeho stawu nenj podobnjch mnoho; wje těch, *gešto podnesk našemu gazyku chladnau ba nepřátelskau mysl chowagj,* a tjm samým, magjce osady české na správě, také swého powolánj nehodni a cjrkweswaté špatnj i chatrnj služebnjci gsau.

Pohrdagjce gazykem swé osady, gakž mohau nepohrdati osadau samau? A pakli tau pohrdagj, kterak se geště dobrými pastýři nazwau? Kterak gj hognau a dobrau pastwu podagj? Rjkawagjt sice sami: „Co pro můg lid, aby mně rozuměl, češtiny potřebugi, tolik gj umjm z dětinstwj.“ Ale nenj třeba teprw do školy ge wyprowázeti, nebo na gegich kázanj choditi, abychom se, gak lhau, přeswědčili. Dosti nepatrného předmětu z pastýrské nauky wyberte, a s njm oň w

gazyku materském porokugte, chcete-li se na mjestě přesvědčiti, že gako netrefnj kowáři na cwoček neuhodj. Těch pak ač mnoho, marně bylo by ku podpoře podobných ústawů wybjzeti. Ti se s tau českau chátrau nikdý nepomjsj; gegich staw se nad češtinu vysoko pozdwihl; čemuž by se geště z češtiny přiučiti mohli? Pakli ale národ sám mohl by se z dobrých knih něčemu přiučiti, poklady swého uměnj, swé wjry a etnosti rozmnožiti: co gim po tom? Tohoť práwě žádostiwi negsau, aby s wětšj prawdě podobnostj dokládati mohli, že nenj lid náš ani milowánj ani wážnosti hoden.

Wěda konečně, že Slawná Konsistoř, přigjmagjc Dědictwj sw. Jana Nep. pod swau ochranu, netoliko swoliti, nobrž také wybjdnauti ráčila, aby kragané dobrého milownj sami w známost uwáděli, zdali by tento ústaw buď w účelu swého působenj nebo w prostředcích k swému rozkwětenj zwolených něgaké proměny nežádal, osmělugi se tuto po dotazu mužů saudných k uwáženj, a pakli se za dobré uzná, i ku přigetj za pravidlo, některé myšlénky progewiti.

Aučel wšeho působenj swatojanského Dědictwj, gak se nám w I. swaz. VII. ročn. běhu theologického časopisu na str. 164-166. we třech powšechně a w 10 podrobně pronešených člancjch gewj, gest tak welký, mnohostranný a wznešený, žeť owšem gen ze srdce lid český upřjmně milugjcjho, a gehu weliké nedostatky dobře znagjcjho

tak wytknut býti mohl. Oprawdu rozbjrage článek po článku, nemohl bych se k setřený gediného rozmyslit. Nikdež nenalezám, čeho by ku blahu cirkwe nebo národu neyweyš potřebj nebylo, a čeho by ten to pěkný ústaw docjlili netaužil.

A však ohlédage se ke skrowné sjle a malým posawádnjm přjtokům našeho swatojan. Dědictwj, domnjwám se, aby mezi potřebnými knihami napřed neypotřebněgšj podporau téhož ústawu wydáwány byly, a potom teprwa ku potřebným, a po těch k užitečným a přjgemným se přistaupilo.

Neypotřebněgšj ale knihy w Čechách gsau zagisté populárnj, pro lid sprostý našich wesnic a městeczek psané. To pole u nás až potud ladem ležj. Mimo „Isidora, sedláka Lhotského“ a „Wáclawa a Dorotu“ nenj hrubě žádné knihy při ruce, giž bychom smělegi lidu ke čtenj swěřiti mohli; a práwě tyto knihy potřebugj při druhém wydánj nemalé oprawy. —

Nemáme ale také žádné dobré postyly, a co do mravnosti nazwjce wplýwá, nižádných hnedle žiwotů swatých, psaných perem pobožným a spolu kritickým, gako „Žiwot sw. panny Teresie“ od našeho, bohužel, tak časně w Pánu zesnulého Jos. Černého. Takowých a gim podobných knih gest u nás swrchowaná ano neywětšj potřeba.

Knihy wědecké, budže bohoslownj, budže historické, negsaut owšem užitečné genom, ale dosti potřebné, a k žádánj bylo by, aby gsme giž w každé haluzi bohoslownjho uměnj aspoň gednjm

rázným djlem wykázati se mohli, gešto podnes ani doĝmatiky české geště nenj! Ale, domnjwámť se, že ge-li s to *lykowěda* za krátký čas při malém počtu swých podporowatelů, ale arci při obětech bezpříkladných vlasteneckého doktora Presla, tolik haluzj swé nauky gako diwotworně w češtinu uwáděti: budeť zagisté také bohoslownj nauka při tak hogném počtu českoslowanského duchowenstwa bez přjspěwků swatojan. Dědictwj dosti sjly mjeti, znenáhla pole swé česky vzdělati, až dokudby aspoň neywětšj potřeba w lidu se neukogila.

Tauž měrau nezdá se mi potřebj ani s wydávánjm Pjsem swatých pìjlišně kwapiti, k nimž by, pro potřebu lidu, s pomjgenjm učených a doktorských ĝlos, spjše *dělsjch* než *kratsjch* výkladů mohlo se připogiti! — Gestli by čehož ne tolikéz pro lid gako pro duchowenstwo pomocj swatojanského Dědictwjna swětlo vycházeti mohlo — mimo oznámené ĝiž „Rozĝjmánj o přjrodě“, tohoto welezaslaužilého památnjku na hrobě zwěčněného Jos. Černého — mohly by to snad nazwjce podařené překlady swatých Otců býti, mezi nimiž by Jana Zlatoustého řeči w čele stály, a pak dle stawu a potřeb nyněĝšjho wěku uspořádaný úplný kancionál český.

Ale bogjm se, že ĝiž tu prostranněĝšj okow bednjm, než mělkost posawádnjho zdroge našeho ústawu připauštj; aniž geště tolik rokowanj o to třeba, co by se dřjwe, co pozděgi na swětlo wydávalo, gako o prostředky, kterýmiž by se tento

blahočinný ústaw brzo rozhognil, aby neprodleně a mocně působiti počal. A právě z té strany, tuším, že se *paubým zústawowánjm na dobran wůli wlastenci*, ku prospěchu a rozkwétánj toho ústawu gakoby nic nestalo. Nenjt owšem možná, aby při takowém duchowenstwu, gjmž se země tato opravdu honositi může, aspoň neywětšj djl z něho dosti dobré wůle neměl, tak blahočinný a neyweyš potřebný ústaw ze wšj sjly podporowati, ano znám sám muže, kterj dřjwe než geště pocitu o swatojan. Dědictwj bylo, znamenité částky swé mohowitosti — owšem že teprwa po smrti — k témuž nábožnému a spolu národnjmu účelu odhodlávali: ale nám na tom záležj, aby ústaw ten brzo a mocně působil, a k tomu by zagisté prospjwalo, aby po přjkladu Wjdenských Mechitaristů nebo našj musegnj Matice k wydávánj dobrých knih Slawná Konsistoř určitě a wyslovně také prostředky wygádríti ráčila, kterýmiž by se základ ten rozhognil, zaraziwši určité wýmjnky, pod kterými by geho podporowatelé za údy swatojanského Dědictwj přigjmáni byli.

K témuž účelu, zdá se, žeby dálšj podobnj článkové, gako w druhé oddělenj základnjch prawidel swatojanského Dědictwj, geště přiwtěleni býti mohli.

Podáwage přjtomně takowé nawrženj Slawné Konsistoři s powinnau šetrnostj k uwáženj, mohu ubezpečiti, že mne k němu giného nic newybjdlo, než ta upřjmná žádost, aby se brzo potřebám ná-

rodnjho vzdělánj wyhowělo, a mimo to geště to slechetné srdce, kteréž o zdokonalenj tohoto časopisu žádné snahy aniž nákladu nelituge, wěrně do šlepěgj swých vlasteneckých p. p. předchůdců wstaupiwši.

Get mi naděge, že se brzo hogný počet podjlnjků po přjkladu ušlechtilém welebného a vlasteneckého duchowenstwa vikariátu Nowo - Koljnského, a Rożdalsowského kaplana Frantiska Šoreyše kolem Dědictwj sw. Jana Nepomuckého shromáždj, aby sgednocenau sjlau blaho cjrkwě a vlasti wymáhali, gak mile Slawná Konsistoř dle uznánj swého gisté články gako druhé oddělenj základnjch prawidel téhož ústawu zarazj. Tak zjská se po celých Čechách, na Morawě i w Slowanech učinliwých odbjratelů knih i šjřitelů obecné blaženosti; tak nabude slawné ředitelstwo ústawnj aspoň něgakého přehledu strany čjsla knih nákladem Dědictwj swatojanského wydagných; tak rozhognj se rychle sjla toho blahočinného ústawu, a wywine w krátkosti nesčjslně dobrých následků swým působenjm.

Ohlášenj pražské kněžej arcibiskupské Konsistoře stranu swatojanského Dědictwí.

Od počátku G. Mstj. nynj w Pánu odpočjwagjejm cjsařem a králem Františkem I. neymilostiwěgi potwrzeného Dědictwí swatojanského, ustanoweného k wydáwánj laciných katolických knih gazykem českým a ohlášeného weškerému ctihodnému duchowenstwu w I. swazku tohoto Časopisu lonského roku, ustanowila se na tom kněžej arcibiskupská konsistoř pewně a nepohnutě, wšech uchopiti se prostředků, kteréžby ku podpoře téhož ústawu neypřjhodněgislaužiti mohly, chtějgc tjmto způsobem gak obětem zakladatelůw geho, tak i žádostem ostatnjho duchowenstwa učiniti za dost. I nenechala za tau přjčinau bez powšjmnutj hlasůw, o nichžto z ohledu ústawu tohoto nabyła wědomosti také od ctihodného duchowenstwa z ostatnjch diocesj, a wynasnažugjc se wyhowěti žádostem gegich, přjtomným ohlášenjm činj pozwánj na weškeré ctihodné duchowenstwo, by obljbilo sobě ponawrženým tuto způsobem nadřečený ústaw dále podporowati.

§. 1.

Kdokoliw k Dědictwí sw. Jana Nepomuckého

100 zl. na stř. přispěge, považován bude za spoluzakladatele samého ústavu, a činj se účastným práwa, ponawrhovati témuž ústavu k vydávánj knihy, gež uznává býti potřebné lidu anebo užitečné.

§. 2.

a) Kdo k Dědictwj sw. Jana Nepomuckého přistaupj s 40 zl. stř., stává se ústavu toho spoluaudem I. třjdy;

b) kdo 20 zl. stř. složj, stává se audem II. třjdy;

c) kdo s 10 zl. stř. přistaupj, stává se audem III. třjdy;

d) kdo neyméně 5 zl. stř. přispěge, uznán bude za dobrodince téhož ústavu, a gméno geho do památnj knihy zvláště k tomu zřizené se zapjše.

§. 3.

Doplněnjm základu we vyššj třjdě, také do též třjdy wolno každému přestaupiti.

§. 4.

Celé vikariáty nebo farnj okrsky, činj-li základ z gednotliwých přjspěwků, wstupugj 80 zl. stř. do třjdy I., 40 zl. do II., 20 zl. do III. třjdy; 10 pak zlatými do počtu dobrodinců.

§. 5.

Těž gedn každý, kdož by koliw w poslednj wůli swé Dědictwj podotčenému odkázal summu výše 100 zl. stř., považován bude za spoluzakladatele; při menšjm však odkazu připočte se k dobrodincům ústavu toho.

§. 6.

Základujm pravidlem wynjñná láce každého spisu tauto cestau wydaného ustanowuge se tau měrau, že náklad na knihu wedený toliko o čtwerťinu zvýšen bude; z čistého pak wýnosu přirazj se třetina k hlawnj gistině, dvě třetiny pak wynaložj se na dalsj knih wydávánj, což potud platnost měg, pokud by staw celého fondu giného rozdělenj nepožadowal.

§. 7.

Wýhody prispjwagjcjch spoluauďů na ten konec se ustanowugj, že z každého wydánj kteréhokoliw spisu obdržj ctj a darem:

- a) Každý spoluzakladatel 4 wýtisky;
- b) Audowé I. třjdy „ 3 —
- c) — II. — „ 2 —
- d) — III. — „ 1 wýtisk.

Dobrodincům ústawu toho kupowaný wýtisk w polowičnj ceně na pěkněgým papjě a wázaný wydáwati se bude.

Ze slušné wážnosti a wděčnosti k zesnulému w Pánu zakladateli *Dědictwj swatojanského*, welebnému panu *Antonjnowi Hanikýřowi*, na slušnau památku zásluhy geho, budau při každém wydávánj knih ze základu swatojanského, geho panu bratru, důstognému Josefowi Hanikýřowi, faráři w Kondratícjch, 4 wýtisky darem se podáwati.

§. 8.

Každý spisowatel wydaného tjmto ústawem půwodnjho spisu, měl-liby honorár za swau práci

obětowati k témuž Dědictwji, obdržj 12 pěkných a wázaných wýtisků ctj a darem, každý pak překlada-
datel 6 wýtisků. Mimo to požjwá prwnj na bu-
daucnost všech wýhod spoluaudů I. třjdy; druhý
pak oněch III. třjdy.

§. 9

Wydánj každého spisu uweđe se w známost duchowenstwu skrze důstogné pany vikáre, gakož i prostředkem tohoto časopisu.

§. 10.

Knihy wydáwati se budau wázané w určené a na prwnjm listu postawené ceně.

Konečně zůstawuge sobě knjžecj arcibiskupská konsistoř, co by koliw na přjštj čas ku zwelebenj tohoto dobročinného ústawu poslaužiti mohlo, tjm-
to časopisem pokaždé oznámiti ctihodnému du-
chowenstwu.

Dáno w Praze w konsistornjm sezenj ode dne
12. Března 1835.

František Wiljm Tippmann,
biskup Satalský, knjž. arcib. konsist. praeses.

Wáclaw Pešina,
kanownjk, konsist. rada a redaktor.

Oznámenj.

W poslednjm swazku minulého roku na stránce 682 gsme sice dali návěštj, že na náklad Dědictwj swatého Jana Nepomuckého neyprwé tištěn bude wzdělawatedlný spis nebožtjka výborného P. Černého našeho, gmenowitě „Rozgjmánj o přirodě.“ Ale však při pilněgjm prohledánj pozůstalých spisů tohoto přjkladného kněze a horliwého vlastence se nalezlo, že tato práce nenj dokonána, a toliko přičiněnjm některého učeného literátora wydati se moci bude. Tau přjčinau mjsto nj nákladem Dědictwj swatého Jana Nepomuckého giný spis wydati gsme sobě umjnili, a tu se nám lned k welikému potěšenj našemu ukázalo, že se k tomu neyvýborněgi hodj: „Bohumil,“ gegž nám minulý rok důst. pan Jan Walerián Jirsjk, farář Minický, podal, a který giž předkem wysoce slawná konsistoř arcibiskupská na konsistornj autraty wydati chtěla; nynj ale geg Dědictwj swatojanskému přepustila. We spisu tomto, kterýž po swém wygitj w tomto časopisu plněgi wážen bude, hlawnj učenj katolická, kteráž protestanti neprávě a nedůwodně zawrhugj, w takowau wzata gsau obranu, že gj až posawáde negen w milé našj řeči vlastenské, ale i w němčině a w giných gazycjch nic rowného na swětlo newyšlo. Dle saudu našeho každý w této výborné knize mnohem wjce nalezne, nežli snad očekáwal, a bez hogného poučenj a potěšenj gi gistotně žádný z

ruky své neodložj. A poněwadž psána gest čistau, zřetelňau češtinau, a důležité prawdy ne suchau učenostj, nobrž w zagjmawém, rozkošném rauchu předkládá : i sprostému lidu našemu welmi přigde whod, a bez pochyby i české protestanty naše ke čtenj wábiti bude. Cenau knihy této na-prosto ugistěni gsauce, úmysl máme, tři tisjce exemplárů tiskem na světlo wydati, a starati se o to budeme, aby letos geště, a sice brzy, na čistém papjru wytisťena byla. Činjme pak návěštj toto w té celé naděgi, že onen spis P. Jirsjka, čjm zpráwněgšj a zdařilegšj gest, tjm wjce odbjratelů nalezne, zvláště we welebném českém duchowenstwu našem. Kdo nenj w stawu, Dědictwj swatého Jana Nepomuckého ginák podporowati, alespoň odkaupenjm tohoto wšj chwały hodného spisu gemu prospěšným býti může.

Zpěw cjrkewnj:

Dies irae.*)

Hrůza pogme nás w tu chwjli,
 Až se swět rozpadne w djly,
 Dle Dawida a Sibilly.

Gak se třásti budau lidé,
 Až ge saudit Saudce přigde,
 A los na ně přjsný wygde!

Trauba diwné vydá hluky,
 K trůnu Páně swými zwuky
 Wyzwe všeho lidstwa pluky.

Žasne smrt, lid z hrobů wstává,
 Odpowědi Saudci dává,
 W bázni nález očekává.

Kniha tehďáž bude čtena,
 W njž gest každému odměna
 Neb pokuta wyměřena.

*) Přednesli gsme horliwému přispjwateli Časopisu našeho, důstognému p. Karlovi Winařickému, žádost naši, by námu mistrným perem swým krásné hymny breviáře překládati sobě obljbil. I potěsil nás rychlým zaslánjm této mešny Sequence: „Dies irae“, pak třj zpěwů wánočnjch, gež w nasledugjejm swazku podáme.

Saudce na trůn až zasedne,
 Wšecka tagemstwj prohledne,
 Strachuplný hřjšnjk zbledne.

Kdož ohágj winu mogi,
 Gežto sám se dobrý bogj,
 Sudjmu že nedostogj ?

Králi strašné welebnosti,
 S wěrným lidem do blahosti
 Wed' mne, půwode milosti!

Připomeň, Ježjši, sobě,
 Že gsem gá twé slabé robě,
 Nezatrát mne w oné době.

Hledal gsi mne do umdlenj,
 Kaupil za swé umučenj:
 Ať ta práce marna nenj!]

Sprawedliwý Saudce winy,
 Promiň wšecky mé zločiny,
 Saudit buda zemské syny.

Ztjžená lká duše winau,
 Studem slzy z oěj plynau,
 Twé gen ať mne tresty minau!

Magdalenu gsi rozhřešil,
 Lotru odpustil, co zhřešil:
 I mnes naděgj tau těšil.

Až nehodno mé wolánj,
Nedey pro swé smilowánj
Mi hynauti w plápolánj !

Dobrych podjl rač mi přáti,
Zlého nedey losu bráti,
Na prawici kaž mi státi.

Nepočti mne k zlořečeným,
Ku plamenům odsauzeným ;
Powoley mne k wywoleným.

Z prachu vzdychám pozemského,
Ze srdce zkormauceného :
Šetři, Pane, cjele mého.

W přežalostnau onu dobu,
Člowěk až wykroči w z hrobu
Ku přjsnému saudu stane,

Ó smilug se nad njm, Pane,
Dey, Ježjší laskawý,
Dušjm odpočinnutj.

Píseň při průvodu na květnou neděli.

Gloria laus et honor etc.

Theodulf, pro učenost svou od Karla Velikého velice vážený, na biskupství Aurelianské ve Francii dosazen byl. S mnohými pány přidržel se Bernharda, wnuka Karlova, kterýž, domnívaje se právo míti k císařskému důstojenství, proti Ludvíku Pobožnému, synu Karlovi, se pozdvihl. Bernhard však, svému ucti se pokoriv byl z nabádání zlých rádců oslepen, jeho staupenci dleň odpraveni, dleň do vězení uvrženi byli r. 818. Mezi posledními i Theodulf. U vězení složil následující píseň, a gi ze žaláře, když Ludvík při slavném průvodu na květnou neděli mimo šel, s tak pohnutým hlasem zpíval, že král, dávno již své přísnosti litovav, obměkčen geg z okovů propustil a spolu nájídl, by tento zpěv ku konci toho průvodu se zpíval, čehož se pro jeho přiměřenost až posawáde w církvi zachovává.

Oslawa, chwála a čest tobě buď Messiáši a Králi,
 Kriste, genuž mládež zbožné hosanna pěla.
 Tys král Israelůw, Dawidowo plémě slowutné,
 Genž se we gměnu Božím k nám blaze přibližugeš.
 Angelštj zborowé w nebesjch twau sláwu welebnau
 Prozpěwugj, zde lidé a všeliký spolutwor.
 Národ Hebreyský s ratolestmi tě naproti wjtal,
 S modlitbau a zpěwem myť se ti zaslibugem.
 Před twým umučenjím oni vzdávali chwálu powinnau,
 My kralugjećmu w dar ti zpěw obětugem.
 Obljbiš si hosanna gegich, naši píseň i oblib,
 Dobrý Králi, genuž etnost všeliká ge milá.

D. K.

II. Oznamowatel.

A) Literatura.

1. Kázanj swátečnjch a přiležitostnjch swazek prwnj, gegž rozmilé wlasti podává František Xav. Jedina, děkan w Swatěmpoli blíž Dobříše, arcibiskupský vikář Přibramský, kanownjk Staroboleslawský. W Praze 1834. Tiskem Jana Nep. Geřábka. 8. S. VI. 305.

We swazku tomto dewětmecjma řečj se podává, mezi nimiž tři, při kněžských prwotínách konané, se nacházej. Každý téměř kazatel zwláštňho ducha swého má, čjm pak blíž kazatelský způsob gednoho k řečnické powaze druhého přistupuje, tjm wjce se djlo gednoho druhému ljbj, tjm snáze gedn pracj druhého užjwati může. Gá si neywjce libugi kázanj, w kterémž znamenám určitost pomyslů, důwodnost a pořádné wšeho sestawenj, a kteréž logickau prawidelnostj swau skaumagiejmu, chladnému rozumu zadosti činj. Naproti tomu ginj právě této logické spráwnosti nemilugj, mluwenj k obrazopłodné moci ducha a rozněcowánj srdce na neywejš sobě libugjee. Neylepšjt kázanj gest owšem to, w kterémž se logickau pracj básnická gakás žjla táhne, a

dokonalý duchownj řečnjik nĕgen rozum a paměť, nobrž i obrazotvornost a mysl zagjmá: ale málo komu dáno gest, o náboženských prawdách mluwiti tak, by rozum posluchačů nabýwal swětla, srdce ale rozkošných citů a spásitedlných wášnj. Pracuge-li hlawa, srdce rádo odpotjwá, a přjliš žiwá, wrancej obraznost skaumagjicjmu rozumu ráda překážj. Gaká giž vlastnost w kázanjch horliwého pana Jediny se pronášj? Welikát gest bez odporu wýmluwnost geho, ta ale wjce giných ctnostj má do sebe, než swrchu gmenowané logické spráwnosti. Geho kazatelský duch gest přjliš žiwý, a gako w praudu nĕgakém se nese, tak že mu k logickému wáženj, rozměřowánj, stanowenj, dowozowánj a spogowánj žádného takměř času nezbywá. Nepochybně se řeči geho, když austně přednášeny byly, pro hogné přjklady, obrazy, podobenstwj, řečnické figury, rozkošnau rozmanitost pomyslů, doráženj na srdce a podobné vlastnosti welice ljbily, a každému kazateli se žádati musj, by tak gadrně, žiwě a pronikawě, gako on, mluwiti uměl

„Tu w chrámě obzwláštně roznĕcugj se srdce lidská. Tu se rodj bázeň, tu hrůza swatá, tu uctiwost, tu plesánj. Tu gako w towaryšstwu Cherubjnů a Serafnů se klanj — klanj se, poskakuge srdce, plesá, prozpĕwuge. Tak nikde se nepohybuge to slabaunké srdce. Tu w chrámě se ho dotýká přebýwagjicj moc wyššj, tu působj ten na nebesa powýšenj, který wyřknul: Dům můg gest tuto. Ó, tu padá giž mázdra s očj mých; giž se nediwjm, odkudž zde změny mnohé. Že wstupuge sem hrjšnj skamenilý, a obměkčený odcházj, giž se nediwjm; že pln neprawosti a lichwy bljžj se Zacheus, a čtwerňasob nahražuge, a slyšj pak ugištĕnj spasenj; že swětačiwá Magdalena gako na nĕgaké diwadlo wkročuge, ale slzami kagicnosti skropená, s hořem se wracj; že také hrjšnjk weřegný, že i publikán přistupuge, a uznáwage

nehodnost swau, bige se w prsa swá, a gde odtud o-
 sprovedlněný: tomu, kdo se může diwiti? Komu může
 býti tagné, odkud ty změny? Kdo zde působí ten bož-
 ský zármutek k spasení? Kdo zde budí hrěšny z děj-
 moty smrti? Kdo zde osvěcuje gegich umdlené oči, by
 prohlédli, by spatřili ohniwau propast, ku kteréž wykro-
 čugj? Kdo se jim představuge zde, že očí swých stý-
 dliwě sklopugj k zemi? Kdo tu pohybuge gegich srd-
 cem? Kdo w něm plodí nepokog, bázeň a žádost? Mů-
 že se tak kdo tázati?“ S. 212. Tím způsobem toliko
 prawj řečnjkové mluwj. Prostať prűpowěď, že kněz má
 welikau moc, wýmluwný p. Jedina tjmto práwě řečnickým
 rauchem odjwá: „Kam nedosáhne moc wladaře a hrdiny
 neyoslaweněgšjho, tam až, do kragin, tomuto oku zakry-
 tých, do kragin nebes až dosahuge moc pastýřůw kře-
 stanských. Co rozwázete na zemi, bude rozwázáno i na
 nebi! Tu moc dal pastýřům Ježíš Kristus. Weleslawná,
 užasnutj hodná moci kněžská! Ne ruka Anděla, ne Ar-
 chanděla, ne Cherubjnowa, ne Serafjnowa ruka, ruka pa-
 stýře podává nám tělo a krew Páně, to wěno budaucjho
 žiwota; on, mocj powýšen nad rytjrstwo nebes, přinášj
 ortel žiwota bjdujku na loži smrtedlném, a dědic černého
 pekla měnj se we stkwaucejho čekance nebes.“ S. 72.
 O mučedlnjch křestanských ne chladný myslitel, brž
 toliko wtipný, horký řečnjk s tauto mluwj stkwělostj:
 „Wyšel rozkaz w šjrý swět: Kdo wyzná, že gest křestan,
 strašnau smrtj ať zemře! Zněl ten hlas strašný: ale slad-
 šj hlas Kristůw ozýwal se w srdcech, hlas gistjcej: Kdo-
 by ztratil duši swau pro mne, nalezne gi. To weliko-
 mocné slowo zplodilo hrdin na tisjce. Negen Petr a Pa-
 wel, negen ti, kteřj widěli Pána, wzkrjšeného z mrtwých,
 — i mladjci, i panny, i mdlé pohlawj ženské šlo weli-
 kým, hrdinským srdcem na poprawu, gako k weselce,
 gako k hodům, s gasnau twářj; s plesem a s chwátá-

njm pospýchali k mukám sta, ha tisjce. Ó blaženj časowé, kde (když) ctitelé Kristowi nelekali se muk, nehrozili se trápeaj, neulewili w ranách, zmužile šli a srdnatě k smrti. Kdo ztratj žiwot pro Krista, nagde žiwot wěčný! Ta gasná naděge přemohla bolest každu, a ačkoli smrt řjhala wšudy, wšudy se mmožili ctitelé Ježjše Krista.“ S. 102.

Ačkoli však swrchu poznamenaná kázanj, co se týče kazatelské žiwosti a srdce gmagjej výřečnosti, wysoko chwáljme, a w některých částkách řčem Jana Zlatoustého nenepodobna býti ohlašugeme: nieméně s nemalau bolestj wyznáwáme, že Čěština wysoce učeného a nad obyčeg wýmluwného gich skladatele nenj čistan, klassickau Čěštinau. „Když udatný hrdina odwážil se žiwota swého, a w krwawém bogi wymohl swobodu vlasti swé: etj ho wšecko wákol. K geho gměnu polybuge se w plesu každé srdce, a chwalné připomjnanj geho hrdinských činů proletá dědiny wšecky.“ S. 71. Kdyby tjnto čistým, pěkným způsobem mluwy pronešeno bylo wšecko: chwálili bychom zagisté i řeč; ale však na každé téměř stránce přjčinau řeči Čěské mnoho chybného a wadného se nacházj, čehož welectěný pan spisowatel gisté ani nepozorowal, a čehož se i pro přjlišnau we vlasti našj gako rak se rozgjdagjej poněměilost úplně střjci nemohl. Stařj duchownj bratřj naši, co neuměli německy, bezpečně mluwiti a psáti mohli, a Čěštině gegich nic nescházelo, než orthografie: my ale, genž německy mluwjme, mysljme, pjšeme, a Německé literatury wysoko etjti a bedliwě užjwati musjme, my, chceme-li psáti prawým a vlastnjm duchem Čěštiny, nesmjme přestati na známosti orthografie a giných prawidel grammatických; nobrž i česky mysliti, a protož při psanj wšj něměiny gako prázdni býti musjme. Abychom se pak vlastnjho ducha řeči Čěské znáti naučili, pilně, přepilně řku, čjsti

musjme knihy starých Čechů, anebo knihy takových spisowatelů, kteříž i w tomto našem věku starobylau pjsj Čěštinau, Čěštinau ku podiwu čistau, zřetelnau a ljbeznau, kteráž se od Čěštiny přemnohých nyněgšjch spisowatelů neginák než gako střjbro od olowa rozeznáwá. Hlawa naše nemůž gináče mysliti, leč prostředkem řeči, a kdo se ústy, anebo němým-li gest, očima mluwiti nenaučil, po weškeren swůg žiwot bezmyslným a pitomým ostáwá. Kdo tedy Čěštiny nemá dostatečné powědomosti, ten zagisté i tomu neykrásněgšjmu, což myslj a pjsje, swětla a srozumitedlnosti ugjmá. Tak u přjkladu wážený pan autor náš negeden zdravý a pěkný pomysl utwořil, tak nečesky ho ale pronesl, že gsem se do toho, cožby vlastně myslil, gednák wprawiti nemohl, a hádánjm teprw a rozumovánjm vlastnjho smyslu geho chápal. Na důkaz toho i pauhé năwěštj, gež kázanjm swým předeslal, slaužj. „Gest to swazek prwnj; — prwnj tehďáž, pakli tento spokogenosti a podpory vlastenců dogde. W druhémby následowaly kázanj na dny, genž w tomto swazku se nenalezagj. Wšak teprw, až dălsj slowo o wydánj bezpečného wůdce k nebesům, w dewětmecjteru kázanj oswětleného, splněno bude. Brzy-li to bude? Co na mne, všemožně se přičinjm. Gen na tom bude, nalezne-li se dosti předplatitelů, genžby tisk množili. Wšak o tom brzy zwláštnj zpráwu s přehledem té, gakž mysljm, newšednj práce tiskem wydám, postaraw se, gakž na smrtedlnjka slušj, o to, aby předplacenj nikoli do nebezpečenstw přigiti mohlo, gakž napotom wyslowjm.“ Tytéž věci by Komenský neb giný poctiwý staročech swětlegi a určitěgi byl předložil, u přjkladu takto: „Wydávám zatjm prwnj swazek, kterýž dogde-li spokogenosti vlastenců, a rozprodán-li bude, následowati bude druhý swazek, w němž kázanj na giné slawnosti obsažena budau. Dřjwe wšak, bych slibu swému úplně

zadost učinil, dewětmecjtna křizanj wydám, pod nápisem : „Bezpečný wůdce k nebesům.“ Kdy se to stane? Brzyť owšem, hogně-li předplatitelů naleznu. O wydánj tomto w krátkém čase zvláštnj zpráwu tisknauti dám, a spolu oznámjm, co tato moge pilná práce obsahowati bude. Oznámjm tolikěž, gak se o to, dle powinnosti swé postarati mjmjm, by předplacené penjze k ztracenj nepřišly.“

V. Zahradnjk.

2. Zpráwa o založenj Leopoldinském w cjsarstwj Rakauském k napomáhánj katolickým Wyslancům (Missionářům) w Americe. W Praze a w Hradci Králové pjsmem Jana Pospjšila. 1833. 8. Stran 130.

Posuzowánj knih, tiskem na swětlo vycházegjceh gest welmi důležitá wěc, a protož za našich časů za zvláštnj uměnj, a za zvláštnj wětew literatury se pokládá. Knihy psáti gest wěc welmi rozkošná, a kdo gednau rozkoše této okusil, ustawně by gj okaušeti chtěl. A wšak málo kdo se ku skládánj knih hodj, málo kdo ku spisowatelstwj gest powolán, špatnj ale autorowé, genž ni hlavy ni srdce čtenářů neobohacugj, prawj gsau zloděgi, genž giným ubohým lidem kradau penjze, drahý čas a — gádro duše. Mnohý panhým čtenjm mělkých, tupých, neoswjcených spisowatelů wšecek w duchu zmalatněl a schřadnul, tak že wjce spanilých prawd, a hlubokých, bystrých pomyslů nechápá, a že mu nic nechutná, leč což gest wšednj a pouličné. Gak se ale počet powolaných autorů umenšiti dá? Gak se powodeň marných galowých spisů zastawiti může? Nestrannau a sprawedliwau kritikau, kritikau, kteráž má před sebou ideál, a každou spisowatelskau práci s ideálem tjnto uměle a wtipně srownáwá. Bystré, bohaté hlavy se žádné kriti-

ky nebogj : ten ale, kterýž není sto, by rozum čtaucjch ostřil a obohacowal, srdci pak gegich ušlechtilých citů a úmyslů dodáwal, zdrawing, náležitau kritikau od spiso- watelstwj býwá odstrašen. Kritika powolané autory činj bedliwé, oko gegich ostřij, a ku klassičnosti go wede; kritika třjbj literaturu, a lehké plewy od pšeníčných zrnek odmjtá; kritika ukazuge, k čemu by každý, něgakého u- měnj žádostiwý, přede wšjm giným sáhnutí měl; kritika i také učj, gakby se dobré knihy s prospěchem čjsti měly.

Máme-li ale sprawedliwé, bystré, bezpečné kritiky? Nastogte, ze sta knih ledwa gedna hodného posauzenj docházej. Slepé wášně ruku recensentů wedau, a mnohýmť gsem poznal zkušenj, že se ani na chwálu ani na hanu literárnjch plodů bezpečiti nesmjme. Z negedné recensj mluwj pýcha, mluwj záwist, mluwj lehkomyšlnost. Mno- hý dobrý a užitečný spis toliko nesprawedliwau recensj w lehkost přicházej, mnohý ale neuměnjm anebo ospalostí recensenta zaslaužené chwály nenalezá. Smělá hana ne- gednau stáwá na mjstě důwodů, že ta neb ona práce za nic nestogj.

Co se týče vlastenské kritiky našj, nikdo si nestě- žug, žeby byla přjliš twrdá a přjjsná, a žeby podobna byla žhawému slunci, genž wýborné bylinky, ať gedwa se vyskytly, krutě spaluge. U nás utrhawau kritikau žádný spanilý, plodný duch zmalomocněn, skljčen a pora- žen nebýwá, by se opět zmoci a wztýčili nemohl. U nás přjlišné wychwalowánj powedených, a mjrné chwálenj nepowedených, špatných spisů gednák práwa a panstwj dosáhlo. Neprawjmť, žeby nám dowoleno bylo, býti ne- zdwořilými : ale zdwořilost není králownau ctností, nobrž, přjlišnau-li gest a neobmezenau, sama ctností býti pře- stáwá. Wjme, že autorowé gsau welmi chaustiwj lidé, a že se gim gen chwála ljbj, byt gj i nezaslaužili, a

byť i zřegmo nebylo, proč bychom gím kadili : tau přjčínau z přjlišné zdwořilosti wše, což se tiskne, toliko chwáliti gsme uwykli. Ti, genž magj sklady knih a knihami kupčj, wšecko, cožkoli magj na prodeg, gakožto pauhé zbožj, vysoko chwáliti mohau : zdali ale i posuzowatel wyslých spisů wšecky napořád chwáliti má ? Naše recensj gsau wětšjm djlem wychwalowánj, a dle nich téměř wšecko, což se tiskne, gest wýborné, gešto po zakaupeuj málo co wýborného býti spaťugeme. Z wětšjho djlu z recensj našich se ani autorowé ani čtenáři učiti nemohau. Chtěl-liby kdo, abychom těch toliko spisů sandili, genž opravdu chwály gsau hodny : tedy posuzowánj toho nikoli potřeby nenj, a pauhé toliko oznámenj toho, což z tiskáren wyslo, postačuje, ač i tjnto pauhým oznamowánjm málo se literatuře a čtenářům slaužj.

Posuzowánj spisů zwláště za těchto chaustiwých časů našich nikoliwěh lehkau pracj nenj. Nebo recensent, boge se, gednák spisowateli gednák prawdě ubljžiti, nio důkladného a gadrného nepřednášj, nobrž wšeho gen powrelně dotýká. I také to powáženo bud, že recensent sice posuzuge, proto ale nikoli neomylným sandcem nenj, a někdy tomu, což leč chwálj, leč potupuge, nikoli tak geho sauzený autor nerozumj. Recensent wždy toliko gen zdánj swoge wynášj ; neposkytuge nám gistoty, žeby to neb ono bylo prawo neb neprawo, nobrž gen on sám toto za prawo, ono pak za neprawo pokládá. Dle smyslu mého recensent powinnosti swé poněkud aspoň zadosti činj, neprawj-li gedno obecně, coby se mu ljbilo, neb neljbilo ; ale dowodj-li také, že wynešený sand geho, bud' gaký bud', s prawdau se srownáwá, a že nikoli ni utrhačem ni pochlebujkem nenj.

Čemu ale to wšecko zde předkládám ? Proto-li, bych na wýš oznámeném spisu přjkladně ukázal, gakby se

knihy posuzowati měly? Ne za tau přičinau, nobrž proto gediné, že spjsek tento vlastně žádné kritiky nepotřebuge, a protož o kritice bezpečně mluwiti přiležitosť poskytl. Tento spis, kterýž se rok od roku dále wede, historického gest obsahu, a nápadně k takowým náležj, kte-
 ijž práwě proto, že gen wyprawugj, což se přihodilo, nezměnitelnuu magj cenu swau. Spisowé, w kterýchž se toliko rozumuge, za nic nestogj, nenj-li rozumowánj toto zdrowo a dūmyslno; spisowé ale, pauze historiētj, wždy za něco stogj, byt i to, což se w nich wyprawuge, dokonalegšj býti mohlo. Co se spjsku dotýče, gegž mám před sebau, netřebať mi rozkládati, cohy vlastně w sobě zdržowal, poněwadž to čtenářům Časopisu našeho bez toho gest známo. Gest totiž pauhé přeloženj prwnjeh pěti swazků, genž we Wjdní od roku 1831 až do roku 1833 německým gazykem na swětlo wyšly, a sice pod tjmto nápisem: *Berichte der Leopoldinen - Stiftung im Kaiserthume Oesterreich, zur Unterstützung der katholischen Missionen in Amerika*. Poněwadž bez pochyby mnoho gest lidj, kterýmž němečtj oni swazkové pro neznámost němčiny zawřený gsau poklad utěšených zpráv o žiwo-
 bytj a apoštolském djle katolických missionářů w Americe, a poněwadž gistotně i mnohý duchownj pastýř missionár-
 ských oněch zpráv raděgi w milém otcowském gazyku čtá, nežli w německém: protož negmenowaný pan pře-
 kladatel této historické práce gistau má zásluhu swau, a negednomu zbožnému Čechowi bez pochyby nemalý učinil wděk. Při tomto spjsku vlastně nic nenj, čjmžby se kriti-
 ka objrati mohla, a což se w něm prostosrdečně od všeli-
 gakých dopisowatelů podává, gest a zůstane wzácným pramenem cjrkwnej historie. Co se však zčeštěnj spisu toho týče, upřímně wyznávám, že se w něm negeden nedostatek nacházj. O Češtině swé pan překlada-
 tel sám

w kratinké swé předmluwě toto gest položil: „U překládánj ne slow pauze, ale smyslu gich se držjm, poněwadž toto wydánj gediné obecnjmu křesťanskému lidu wěnuj, a w Češtinu uwádjm, aby i ten mi rozuměl, genž se wycwičeným duchem honositi nemůže. Gestli že wšak ale bych někde proti kterým prawidlům se prohřešil, aneb čehos neopatrnostj z pera wypustil: ělowěk gsem, a nic lidského nenj, čemužbych se podrobeným býti nesaudil, a protož za odpuštěnj prosjm. Wšickni my takowého prominutj žádáme, a zase ge dáwati máme.“ Giž z těchto slow gehu každý znatel čisté, ušlechtilé mluwy české usauditi může, že ku klassickým překladatelům nénéležj. Na důwod wynešeného saudu i tato mjsta ze spisu gehu zde kladu: „Mně bylo toho potěšenj, gim podwakráte kázati. S. 40. Gest ku překwapenj, tak mnoho ctnosti mezi těmi diwokými k nalezenj; es ist überraschend, so viel Tugend unter diesen Wilden zu finden. S. 41. Kázal na veřejném tržišti o ničem giném, gako o té usilugcej potřebnosti, Řjmanů se šjtiti. S. 62. Od času starodáwnjho francauzského missionárstwj mezi nimi, odporowali Indiáni, ačkoliwěk sami sobě odewzdáni, předce stále všemu snaženj luterských horlitelů, a skoro takowé pohnutj mysli pro naše swaté náboženstwj zachowali, žehych skoro řekl: Tito přjrodnj lidé gakohy ejtili wnitřnjm wnuknutjm, kde prawé křesťanstwj k nalezenj gest. S. 81. Ó kéžby počet Missionářů a prostředků k založenj nábožných zřjzenj se tak stegnau měrau, gak toho zapotřebj gest, brzo rozmnožiti chtěl! S. 123.“

Chwáliti se musj hodný pan překladatel, že u překládánj hleděl na sprosté Čechy, a snažil se, psáti tak, bymu každý snadno rozuměti mohl. A wšak opět i opět wážiti měl, že se do poněměilých způsobů mluwenj žádný Čech, leč wzdělaný leč newzdělaný, wprawiti nemůže, a že Čeština tjm srozumitedlnějšj gest, čjm wjce

má do sebe klassické prawidelnosti a čistoty. Za našich poněmčilých časů snadno i neyvýbornějšj spisowatel w grammatické hřjchy wběhnauti může, a protož nenj diwu, že i náš pan překladatel zde onde pochybil: co ale z toho následuge? To zagisté, že český spisowatel nikdy nenj dosti pozorným, že má práci swau giným dobrým Čechům k oprawenj podati, a že nemá dříwe Českých pracj wydáwati, pokud pilným čjtánjm starobylých spisů Českých neporušeného ducha řeči České úplně nepochopil. Geden člowěk druhému owšemť má odpauštěti, w něčem-li se proti němu prohřešil: zdaliž ale i grammatických hřjchů obapol sobě odpauštěti máme? Zdaliby se weškeren krásný náš gazyk Český neporušil a nepřewrhl, kdyby každý směl chybně mluwiti, ginj ale chybowánj toho trpěti měli? Pan překladatel oněch zpráv a návěštj missionárských bez pochyby začatou swau užitečnou práci dále powede, a tudjž skutkem prokáže, že w známosti Češtiny rozkošný prospěch učinil.

Vinc. Zahradnjk.

3. Instructio practica Confessarii in compendium redacta a Francisco Xav. Zenner, ecclesiae metropolitanae Viennensis canonico capitulari. Typis et sumtibus congregationis Mechitaristicae MDCCCXXXV. pag. XX. et 655. U Endersa w Praze za 2 zl. 15 kr.

Žádná ejrkewnj gednota, co gich koli na swětě stáwá, nemůže se z ohledu blahoděgných účinků takowým ustanowenjm honositi, z gakého se katolická ejrkew we swátosti pokánj raduge. Směle můžeme my katoljci wšecky mudrce wyzýwati, by prostředek, genžby k zwele-

benj neporušené mravnosti a k utišení lidského svědomí zpáchanými hříchy sevřeného v téže mýře spasitelný a schopný byl, vymyslíli: seč sebe bedlivějším rozjímáním nikdy zagisté nebudau. — Má-li však svátost pokání dotčeného dokázati požehnání; přede vším potřebí, takovým by způsobem spravována byla, jakž toho aučel zakladatelem našeho náboženství vytknutý žádá. K dosažení toho tedy musejí správce této svátosti, tak nazvaní zpovědníci ve správě duší — v tomto trudném úmění — zběhlí a v učeních i pravidlech své církve dobře wyewičeni býti. Co tedy koli k vzdělání zpovědníků přispívá, cokoli důležitost gich auřadu obgasňuje a o geho vedení wyučuje, s wděčnostj welikau musj býti přigato; pročez i referent djlo nadepsané za přewjetný úkaz w theologické literatuře považuje. Bytby tedy spisowatel, jakž (předml. st. VII) s chwalitebnau skromnostj wyznáwá, genom budaucím duchowním správěcím, a nikoli zkušeným zpovědníkům (neboť od těch raděg sám se chce přiučiti, než aby gich wodil) knihu swau složil: giž i tjmto způsobem mnohonásobně by nás zawázal; neboť zdažli nepotřebuje právě mladé kněžstwo neywjce náwodu ke slyšení zpovědi? Než i starší kněžj nezřídka w této knize nagdau věci, gichž se s prospěchem dá užjwati, a o nichž zkušenost newj porady. To snad tjm gistěgšj má mjsto, gešto skladatel, wedlé vlastních slow, we swém spisu ne tak swé domněnky a zdání přednášj, ale wjce to, čemu giž neyslowutněgšj spisowatelé katolické církwe byli učili.

Aby se našim čtenářům aspoň něgáká známost o hogné spisowatelem sebrané látce, i též o přiměřeném rozwáženj celku dáti mohla: klade ref. stručný přehled toho užitečného spisu.

W úvodu (1—17) gedná se o pogmu swátosti pokání, gegj potřebě, gegjm udělowateli, a o prospěšném na-

wedenj k řádnému spravovánj. Pak následuge kratičká literatura téhož předmětu a rozvrh, wedlé něhož celek spořádán. Podlé rozvrhu sestává celek ze dwau hlavnjch djlů: 1) O vlastnostech zpovědnjkových, 2) o pravidlech, gichž při udělowánj této swátosti ostřjhati dlužno.

W prwnjm djele (18—121) ustanowuge spisowatel rozdjl mezi vlastnostmi zpovědnjkowými, wedlé něhož ně— které na udělowánj této swátosti se wztahugj, giné toliko na powinnost pocházegjcej ze swěřeného w zpovědi tagemstwj. K oněm náležj *wnitřnj i zewnitřnj* schopnost.

Wnitřnj schopnost záležj w dūmyslu a w uměnj.

K *zewnitřnj* zase se žádá, aby zpovědnjk potvrzenjm a prawomocnostj byl opatřen. Prawomocnost gest k platnému udělowánj wedlé předpisu sněmu Tridentského newyhnute dlná wýmjnka *Quoniam natura et ratio iudicii* (tak w sess. XIV. c. 7. can. II.) *illud exposcit, sententia in subditos tantum feratur, persuasum semper in ecclesia Dei fuit et verissimum esse synodus haec confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam sacerdos in eum profert, in quem ordinariam aut subdelegatam non habet jurisdictionem.* Spisowatel však předce wýmjnky z toho předpisu připauštj (st. 74) a gednák netoliko w aurazu smrtedlném (*in articulo mortis*); ale we všech přípádnostech, genž obecným zvykem uwedeny a od biskupů mlěky gsau powoleny. Kněžj tedy prawomocnostj opatřenj pro gistau osadu platně rozhřešugj w celé diocesi i w giné osadě (ledahy tam bez powolenj mjestnjho faráře zpowjdali: tuť owšem neplatně); rovněž tak spráwcové duchownj w rozličných diocesijsch platně rozhřešugj, wespolek sobě napomáhagjce, pokud se to s wědomjm gich biskupů stává.

K druhé třídě vlastností zpovědníkových počítá autor zamlčení zpovědního tajemství, při kteréž příležitosti mladému knězi neysličenějšj pravidla na ruku dává. Na st. 107 dokládá dobře p. spisovatel, že toto zamlčení absolutní gest povinností a na všechny osoby se vzta- huje, ani zpovídající newygmagic. Nenít tudíž zpově- dníkovi dovoleno, s osobou, co u něho byla u zpově- di, o hřšjch gegich, krom w zpovědnici mluvit; třebaby se to neylepšjm úmyslem k ponaučeníi k napravenj dě- lo; leč by zpovídající se sám za to žádal. Cítj-li se však zpovědník k tomu přinucena: má dřjwe dotčenau osobu o powolenj prositi. Sw. Karel Boromejský takto w swé Instr. past. II. c. 20 sandj o této věci: Sacerdos necessitate coactus extra tribunal cum ipsomet poenitente de peccatis loqui si debeat, id nonnisi obtenta venia faci- at. Praktické sem příslušné pády, gichž spisow. (st. 112 — 117) několik uwádj, gsau k zvláštnj potřebě.

W druhém hlawnjm dyle (st. 122—655) gednagjejm o skutečném udělowánj swátosti pokánj, nastiňugj se w *prw- ný částce* obecné zásady, k zachowánj při samém u- dělowánj téže swátosti, w *druhé pak částce* udána gsau pravidla, kterak podlé nich zpovědník s rozličnými na- kládati má hřšjnky.

I. Částka se rozwrhug na čtyry kapitoly dle povinno- stj, gimiž zpovědník wzhledem na *zpověď a ljtost* hřš- níkowu, pak na předepsané *skutky k zadostučiněnja rozhrěšenj* gest wázán. Dřjwe totiž, než zpovědník hřj- šnjka ugistiti může, že hřjchové gsau mu odpustěni, mu- sj se přeswědčiti, zdali toho gest hoden, t. g. zdali do- stál všemu, se sja geho byla. Zpovědník musj ale wtéto věci hřšníkowi býti na pomoc, a nedostatky geho swým snaženjm dosaditi. Co se zpovědi tkne, má kagjej- ho wyslýchati, staw geho skaumatí, ho ponaučowati.

napomínatí a radau mu přispěti, z čehož ze všeho látku pro gednotliwé parağrafy prwnj kapitoly čili oné o zpo-
wědi vyplýwá. — Kapitola o ljtosti wyučuje zpowědnj-
ka, gakáže ljtost od kagjecjho gest k požadowánj, která
gsau znamenj prawé ljtosti a gaký gest způsob gi
wzbuditi. Kapitola o zadostučiněnj hlawně wyniká a hog-
nan látku duchownjmu správci podává, *trestánjm i lé-
čenjm* na hrjšnjka působiti. Obogjho způsobu skutků k za-
dostučiněnj, gakž *trestagjecjch* takž i *lécjcejch* (satisfac-
tiones vindicativae et medicinales) má zpowědnjk pouzjwati.
Předuležitá gest čtwtá kapitola o rozhřešenj. Prawem do-
kládá skladatel, že má toto ugištěnj za sandný skutek
hýti považowáno, kterýmž hrjšnjk od Boha docházj od-
puštěnj.

Co spisowatel o zadržowánj rozhřešenj a toho wý-
mjnkách (st. 387—404) prawj, gest zagisté čtenj hodno.

II. Částka gak s kagjecjmi se hrjšnjky podlé okol-
nostj má se nakládati, úplně gest wyčerpána. (st. 405—653).
Tři kapitoly obsahuge. *Wnitřnj powaha hrjšnjkowa*,
zewnitřnj geho staw a zvláštňj poměry wzaty gsau
tu na zřetel; i prawidla, gak zpowědnjk se má chowati
na tři djly gsau rozwržena. Pokládá však dvě poslednj
kapitoly za zbytečné, gešto zewnitřnj staw člověka toli-
kéž gest co geho poměry, čjmž však pogednánj samé-
mu žádná se nestává ugma. A tak se nám zdá zcela
zbytečno k dalsjmu wychwalowánj toho djla giných uwá-
dětí děwodů.

Přjhonský.

4. Die Religions-Wanderungen des Herrn Thomas Moore, eines irländischen Romantikers, beleuchtet von einigen seiner Landsleute. Aus dem Englischen übersetzt und mit erläuternden Anmerkungen begleitet von Dr. Joh. Chr. Wilh. Augusti, k. pr. Consistorial-Dir. ord. Prof. d. Theol. zu Bonn.-Köln a. R. Bachem. 1835. S. S. XXVIII. 476. 1. Thal. 8 Gr.

Znamenitá kniha Tomáše Moora: „Wanderungen eines irländischen Edelmanns zur Entdeckung einer Religion“ minulého roku w prwnjm a w druhém swazku tohoto časopisudůkladně oznámená, protestantům náramnou ránu wskla, a swrchowaně ge popudila. Neb protestantj, gakož známo gest, welmi se tjm honosj, že prawé, čisté, půwodnj ewangelium u nich se nalezá, katoljci ale že dokonce giného cos wěřj, než w prwnjch stoletjch ejrkwe křesťanské držáno bylo. Tomáš Moore gim ale důmyslně ukazuge, že na hroznémť gsau omylu, a že nynějšj wjra katolických křesťanů gest právě ta, kteráž se i w spisech prwotnjch křesťanských spisowatelů nacházj. Katoličtj theologowé totěž tisjkráté dokázali, ale protestanti, genž wůbec čtenj katolických spisů nemilugj, až dosawáde málo si toho wšjmali. Tomáš Moore ale, obljběný básnjk, giž proto, že z básnického swěta w theologický se zabral, zraky protestantů na sebe obrátil, a geho „pauť k nalezenj prawého náboženstwj konaná,“ přemnožstwj protestantských čtenářů nalezla. Snadno si tedy pomyslití můžeme, že kniha ta, katolickau ejrkew proti protestantům mocně bránjej, protestantům nikoli nepřišla whod, a že negeden odpornjk kritickéswé pero naostřil, by gi w potnpu a lehkost uwedl. W anglické řeči zwláště třj mužowé proti té knize Moorowě psali, a wysoce učený D. Augusti knihy wšech třech, pod nápisem swrchu položeným, na německo přeložil, onde vlastnj

zdánj připogiw. Gak giž ti odbogajci knihu Moorowa posuzuj? Prawj, že gest gak formau tak i obsahem swým pauhý román, a že žádné zhola ceny do sebe nemá, a w rukau každého učeného sama sebe wywracuge. Že nicméně přišla na slovo, to přičítajj tomu, že má mnoho barwitosti a pichlawého wtípu, a že w krásném způsobu psanij gest složena, čjmž pak nedoukové oklamání býwajj. Prwuj odpůrce gegj, kterýž se negmenowal, wše, což obsahuge, směšno činj, a i nápis gegj, parodickým obyčejem přetwořil: „Second Travels of an Irish Gentleman in Search of a Religion.“ Bágj, že Irský onen šlechtic k wyhledání prawého náboženstwj na druhau pauť se wydál, a gakž dějwe byl marným, náruživým bagitelem Řjmské cirkwe, tak že právě w Řjmě láskau a přátelstwjm k lepšjmu smyslu přišel, a wyznawačem čistého křesťanstwj byl učiněn. Bylo-liby to čisté křesťanstwj, ku kterémuž se onen šlechtic na druhé swé panti obrátil, učeníj Luthera neb Kalwjna, puritanské neb sie gaké nekatolické cirkwe, to gest mlčenjm pomínuto, a zdá se, že to čisté křesťanstwj autorowo nikde se nenacházj, leč we vlastnjm mozku geho. Druhý odbogujk ukázati se snažj, že Moore w negednom kuse blandj, a čtenáře oklamává, neprohlédá ale ktomu, že prawda zůstává prawdou, by třebas i obránce gegj lehkých důwodů přiwozowal, a některá zdánj geho se nesrownávala s prawdou. Všickni těj odpornjci na šlechtetného Tomáše Mooru welmi se hněwajj, že se učeníj katolické cirkwe hágití opowázil. Ale právě ta welká zluč gegich očitým gest důwodem, že Moore psal prawdu, oni ale že swjtěžití nad njm nemohau. Na které straně býwá mnoho lřmotu, mnoho zluči, mnoho úštěpek, na té se téměř nikdy čistá prawda nenacházj.

Vinc. Zahradnjik.

5. Schullehrer-Kalender des Jahres 1835. Für alle Lehrer, wie auch für Eltern, Hausväter, Erzieher und Jeden, dem die Sorge für Jugendbildung anvertraut ist und am Herzen liegt. Herausgegeben von Ignaz Jaksch, Weltpriester, bischöflichen beeideten Notar, Protokollisten und Archivar des bischöflichen Consistorium in Leitmeritz. Zweiter Jahrgang. Leitmeritz gedruckt bei C. W. Medau.

Poněwadž se prwnj ročnj běh učitelského kalendáře bedliwého P. Jakše wůbec zaljbil, a tak mnoho odbjratelů nalezl, že wytištěnj tisjcowé exemplárů ani nepostačowali: nadjti se gest, že tento ročnj běh mnohem wjce milowujků nalezne. Nebo ozdoben gest krásným obrázkem z řemeslné ruky geniálnjho Führicha našeho, a netoliko wjce archů we welikém oktáwu, ale i wjce prospěšných wěcj obsahuje. Kalendář na šesti listech obzwláštne gest wytištěn, a krom toho sto a sedmdesát osm stránek se čjtá. Předně se na každý den podává nastjněnj žiwota některého swatého, a na každau neděli a každý swátek kratinké rozgjmánj, na základu připadgicj částky swatého ewangelium postawené. Rozgjmánj tato, od friedlandského katechety, P. Josefa Lichtnera zhotowená, ušlechtilá gsau práce, plna gadrných, wznešených, srdce gjmagjcjch pòmyslů, na tento způsob: „Tré gest pokušitelů, před nimiž tobě dáváw výstrahu: Tělesná rozkoš, pýcha a penjze. Trogj ale také gestit zbraň, a tau buď oděný: Střjzliwost, prawá pokora a modlitba. Slabit gsau pokušitelé, a lehko přemáháni býwagj, chceš-li ty gen silným býti. Gdeš-li ozbrogený do každého boge, a pewně-lis na tom ustanowen, že nebudeš pjti z opogné čjše hřjšné rozkoše, že nebudeš stjhati marnau sláwu, že nebudeš otrokem peněz; tedy satan od tebe utjkati bude, nebo se ti otewře, a swatj angelé Božj

ssťaupj dolů, by tobě slaužili. Neděle prwnj w postě.“ Po překrásných rozgjmánjch nasleduge pěkný nekrolog Františka Kohla, od Litoměřického gymnasiálnjho praefekta P. Effenbergra k zaslanženému oslawenj onoho muže gadně sepsaný. Pogednánj se táhnau od strany 58 až na stránku 110, z kterýchžto neyobšjrnějšj gest to, genž o pečliwém opatrowánj čistoty a newinnosti mládeže gedná. Na prwnjm mjstě práwě gsau položena některá wzdělauatedlná rozgjmánj. Neb to gest klassická práce gednoho z neywzdělanějšjch a neypřjkladnějšjch kněžj, práce býwalého gymnasiálnjho katechety, P. Antonjna Gau, kterýž letos při začátku měsjece Ledna krátký sice, ale překrásný běh žiwota swého dokonal. Ostatnj, naprosto půwodnj pogednánj gsau: O některých poswátých řasech, od Litoměřického kanownjka P. Josefa Lanermanna; přepowědi k předpisowánj a diktowánj od Mariana; o wyprawowacj methodě wyučowánj mládeže, ode mne; o tom, gak by se děti k numerowánj wěsti měly, prospěšná práce od Josefa Hellmanna; Manzerowo rozgjmánj; přjhadné školnjm učitelům básně Heydenreichowy; posléz důkladná, čtenj hodná práce Litoměřického lékaře pana Tomáše Laudy o hlawnjch wěcech, na kteréžby učitel při cwičenj dětj w zpěwu hleděti měl. Potom připogeny gsau některé půwodnj zpěwy a básně, z kterýchž se mně neywjce poslednj legenda o swatém Iwanowi ljbj, gegjžto wtipný skladatel gest mladý práwnjk, pan Anton. Na to se podáwagj tři podobenstwj, powjodka o ušlapané cestě ku hrobu gednoho faráře, osm anekdot, sedm a tři-deet aforismů o wedenj a wyučowánj mládeže. Posléz se přiwozugj cjsarská nařjzenj roku 1830, 1831 a 1833 ze strany národnjch nižšjch škol, zpráwa o stawu škol Litoměřické diocesy w roku 1833, a posléz poznamenánj školnjch mjst, dětj, patronátů a učitelů žiwých i zemřelých, gakož i aučty ústawu k opatrowánj učitelských wdow a sirotků.

Ctěný, hodný wydawatel tohoto užitečného spisu o to se postarati chce, aby třetj ročnj běh učitelského kalendáře byl netoliko předešlých dwau dokonalegšj, ale i laciněgšj. Gá, giž na patnáctý rok w Němejch gsa farářem, newjm, zdali se geště w Čechách „Přjtel mládeže“ wydává: to ale wjm, žeby podobný Český kalendár Českým učitelům welmi přišel whod. Nemohu wsak mlčenjím pominanti, žeby Český kalendár tento při giných ušlechtilých ctnostech musel býti Český.

Vinc. Zahradnjk.

B.) R o z l i č n o s t i.

Cjrkewnj zpráwy.

Stručný přehled historie o stawenj chrámu sw. Petra w Řjmě.

Wrch *Vatikán*, nazwán z latinského vaticinium (věštbá), poněwadž ptakoprawci tam wůli bohů rozhlašowali, znamenitým byl od starodáwna. Strměge za Tiberau téměř w čele Marsowy prostory (campo de Marte), často radostným prokřikowánjm mladého woginstwa, které republiky gsauc poslušno, den co den wogenským se cwičilo běhům, často i hlučným tleskánjm se rozljlhal, gjmž Řjmané triumfugiejch bohatýrů pozdrawowávali.

Aby neypřjměgšj se proklestil přjstup od Marsowy prostory k rowinám vatikánským, t. g. k oné rozlehlé zemi, genž od paty hor až ku břehům Tibery se táhne, ustanowila republika most zaraziti přjmě prostředkem těshito rowin a města gdaucj. Most tento triumfálajm nazwaný poznenáhla sochami a kořistmi byl ozdobowán, a mezi tjm, co se stále okrašlowal, wynesl se i Vatikán Neronowým cirkem a krásnau mohylau, kterau cjsař Hadrián

sobě dal wystawiti, sám řjďě stawenj mostu k nj wedau-
cjo, genž od zloby časů gako neporušený až podnes gest
ohdiwowán. Leč cjsař Konstantin zakládage léta 324 prw-
nj řrunty nádherného chrámu sw. Petru zasvěceného,
způsobil Vatikánu podiwenj a užasnutj budaucjch poko-
lenj, onť také welice ozdobil triumfálnj most, wystawiw
naň na mjsto pohanských okrasek znak (symbol, t. křjž)
našeho wykaupenj. Wšak po přenešenj cjsarského sjdla
do Carohrada brzy opuštěná a barbarskými wpády dran-
covaná cirkew všech ozdob byla zhawena. Most trium-
fálnj rozmetán barbarstwjm Ğothůw, a chrám sám téněř
docela zbořen.

Tento chrám, mage býti neyskwostněgšjm památnj-
kem náboženstwj křesťanského, neyprwé založen byl na
zřjeceninách Neronowa cirku: a z wětšj částky tytéž látky,
kterými neyslawněgšj obecné stawby, ba i slaupowé a mohyly
Hadrianowy byly zhotoweny, brány byly k wystawenj toho
chrámu. W 15tém stoletj po přešlých baurkách nadmj-
něných umjuil sobě papež Mikuláš V., wida chrám Kon-
stantinůw na spadnutj, geg zase sprawiti, a wznesl tuto
práci na Bernarda Rosselini a na Lwa Baptistu Alberti,
florentínské stawitele, ale aumrtj papežowo přetřhlo toto
djlo, neb aspoň bylo přjčinan, že gen s welikau wáha-
wostj bylo konáno. Genom Juliowi II., bogownému a
pěkným uměnjm přegjecmu papeži byla sláwa zůstawe-
na, půwodcem býti ohromného chrámu, kterýž od celého
swěta nynj se běře w podiwenj. Tomu papeži musili
neyslawněgšj stawitelé plány swé předkládati, z nichž
onen od Bramanta Lazzari z Castel Durante papež obral.
Wykreslen byl totiž chrám w způsobě řeckého křjže o
dwau zwonicech, z obau stran šjtju mage náramnau báni
w prostředku. Julius II. sám položil prwnj kámen 18ho
Dubna I. 1506 na tom mjstě, kde nynj stogj pilř sw.
Veroniky; než úmrtj papežowo (1513) a hned potom

Bramantowo učinilo práci této přijíž. Lew X., wřelý přijzniwee pěkných uměňj, rozkázal brzy zase w tomto djle pokračowati a dozor na stawenij poručil Juliánowi swatohawelskému, Jokondowi Veronskému dominikánowi, a Raffaelowi Senziowi Urbinskému. Tito z řeckého křjže Bramantem nawrženého udělali kř ž latinský a silněgi upewnili piljře báni podporugjej. Když tito stawitelé smrtj sešli, dosadil Lew X. na mjsto gich Baltazara Peruzzi, který giný plán podal, kdež všeho, co posud stawěno, ponecháno; ale sotwa že dále stawiti začal, přetrhlo nagednau drancowánj Řjma l. 1527 všecku práci. Pawel III., Lwa nástupce a gako geho dědic w milowánj pěkných uměňj, s horliwostj se dal do pokračowánj na řas přetrženého djla, za mistra zwoliw Antonjna Picconi a po geho zemřenij Mjchala Bonarotti, který w patnácti dnech zhotowil plán nacele nový, zase křjž řecký stawiti a báni zdwognásobiti chtěl, gakž z plánu geho podnes widno, w němž též štjť chrámowý podlé onoho na Pantheonu wyznačil. Mjchal Bonarotti stále až do poslednj chwjle swého žiwota (17 Unora 1564) dohljžel k wystawowánj, až se té radosti dočkal, že widěl chrám wystawený až k swršku, na němž položena býti měla bání. Ze všech ostatnjch stawitelů až do Pawla V. toliko Jakuba Baroci Vignolského připomjáme, rovněž tak skrowného, gakož právem oslaweného.

Pawel V. chtěge, aby všecky starého chrámu djly w nowém se obsahowaly, poručil, aby přednj toliko strana nové basiliky se prodlaužila, zwoliw k wywedenj toho plánu Karla Maderna Kámského. Tento měl za nástupce rytjře Wawřince Bernini Řjmana, který ozdobil a zdokonalil tento oddjl budowy za papežstwj Řehoře VI., Urbana VIII. a Innocencia X. Začal za papežstwj Alexandra VII. eliptické slaupořadj před chrámem a skončil ge za Kljmenta IX. Posléz dal wystawěti Pius VI. Řjmanem Kar-

tem Marchionni sakristii, která dávno žádající byla věc, a pro kterou až po ony doby nadarmo plány se ukazovaly.

Takováť gestí w krátce pogať historie toho úžas působícího chrámu, na němž neyslawnějšj pracowali stavitelé, a který podivné spogenj dwau stegně vyhlášených památek poskytuje. Neboť skwostnj oblaukové chrámu sw. Petra připomínajj nám ony, kteří byli při chrámu *Pokoge*, a bání ohromná gest odważným Pantheonu následownictwjm.

Oswětlený Křjž

na zelený čtvrték w chrámu Vatikánském Sw. Petra w Řjmě. Z Prwotin pěkných uměnj 1814.

Saumrká se večerem; — gestě západnj záře temným dennjm swětlem oswěcuje stěnu kaple syxtinské*), tam kde mistrným wyobrazenjm saudu poslednjho od Mjchala Anžela strana zatracených namalována gest; — ljezná nad slawjky zpěwáků hrlla, srdce kagjeným Miserere změkčugjcej, umlkla. — Zdwhjá se papež s hedbáwných polštářů, na kterýchž před Swátostj wrauciě klečel — a tisjcowé lidu hrnau se z té giž saumrakem wje a wje tměgjej se

*) Kaple syxtinská, gest kaple papežská welmi prostranná w paláci watikánském, k welkému kostelu Sw. Petra připogeném, w které papež obyčegně službám Božjm, zde skrze kardinály konáwaným, přjtomen býwá, a w které na zelený čtvrték Neyswětějšj Swátost přes celý den se wystawage.

kaple do welkého chrámu Sw. Petra dolů. Co to gest? co se to děje? — co tam wábj ty nesčíslné zástupy lidu? —

Gest tu w prawdě něco neobyčejného — co gen zde widěti — gen zde w Římě — w tom hlawnjm sjdle sluzeb Božjch celého křesťanského náboženstwj.

Když totiž se setmělo a noc nastala, wegdeš-li na zelený čtvrtěk do welkého watikánského chrámu, zhlédneš něco welmi wznešeného, něco welmi krásného : — přemnohými swětly *obgasněný kříž*, kterýž nad welkým oltářem pod nesmjrným chocholatým krowem kostelnjm w powěříj vysoko strmj nepohnutedluě a tiše.

Pohled naň gest občerstwenj — sladkost — ukogenj ducha. Ta tichost, w které ten nebeský kříž tu w powěříj stogj, naplňuje duši člowěka rágským pokogem; ta gasnost, w kteréž tak říci splýwá, lahoď oku negiznak, než kterak před chwílj gasnj oni zpěwáků hlasowé sluch wábili; — ta pak vysoká nad zemj pozdwiženost toho *swjtcejšho kříže* wynášj ducha k hořejšjm cítm nebeským.

Kříž ten zdá se w té nesmjrné obšjrnosti býti dost malý, wšak ale gest mnoho množstwjkrate wětšj; má w swém změřenj neykrásněgšj a neywyborněgšj srownalost, kterau gen pro tak slawný kříž Kristůw vynaleznauti možné bylo. Krage toho kříže ostře zsečeny gsauce, ani nawlas od swého tahu w rownosti se neuchylugj; což diw? an kříž ten wypracowal Mjchal Anželo, onen neywyborněgšj řezbář a maljř, kterému posawád rowného se nenalezlo; ten swého wtipu a mistrnosti ina tomto kříži dokázal, tak že wida geg člowěk, pogatý tau wygasněnau, krásau, cítem ljbé milosti weškeren trno.

Zewnitřnj osvětlenj vatikánského chrámu nenj nie neobyčejného w Říme *) a za nie podivného se nedrží: — tu ale gednjmkrátém gen gedno vycházj světlo, gako slunce swjťej kříž, a geho gasné paprsky neobyčejným vyraženjm a tahem padagj na wznešené řezby a vůkol postawené sochy! — *Gedno slunce nedáwno zapadlo, — a giné slunce tu wzešlo*, a i to oswěcuge swět! totiž swět mistrných wěcj w tom slawném chrámu utworených.

*) Každoročně večerem před swátkem SS. Apoštolů Petra a Pawla chrám vatikánský wně nesčjslnými lampami oswěcugj; pak okolo hodiny desáté nočnj na mosazné makowici té weliké kobky chrámové zapalugj lauč, a potom hned wšecky vůkol na střeše kostelnj rozstawené a na kotljky železné wložené hraničky dījwj. Tento zůatý oheň okamžitě noc w den obrátj, tak že hořcej lampy, kterými prwé kostel se swjťil, předtjm gako hwězdy před sluncem mizj. Krásný gest w tomto smyslu od Elpidy, chotí učného Boeciusa latině složený chwalozpěw, kteréhož cjrkew katolická na den SS. Apoštola při hodinkách duchownjch užjwá, a kterýž w češtině tuto kladu:

Přjgemná nesčjslných swětla plaménkũ
a záře ohniwá pozlacugj sláwau
den apoštolů, genž wěncuge knjžata,
a hřjšnjky na cestu k nebesũm zůwe.

Swěta vyučitel s kljčnjkem nebeským,
Řjma rodičowé, a saudcowé wěkůw,
ten mečem, onen wjtěz křížem, w žiwota
wěčného radě korunowanj sedj.

Ó Řjme přešťastný, gešto gsi knjžat dwau
mučedlnictwjm drahým přeslawně poswěcen,
rděge se krwj gegich, stkwjš se nad wšecky
tohoto swěta, gakčkoli okrasy.

Neboť známo gest, kterak všeliké řezby, buď celé, buď polowydaným djlem pracované, při světle nočním mnohem krásněji se oku představuj, nežli při světle denním, a kterak řezbářského mistrného djla milownej při světle pochodnj starobylé řezby skaumawým okem obcházegj, radugjce se z krásy gegich autlých při světle nočním znamenitěgšjch stjnů.

Medlo, může-li krásněgšj světlo pomyšleno býti, nad tento *osvětlený kříž*, gehožto záře a paprskowá gasnost až do neytemněgšjch skulin se zabjrá, a všelikýn wúkol wěcem ohniwěgšj barwy, ostřegšjho světla a tmawěgšjho stjnu dodává?

Hle, tak ten osvětlený kříž gest nowé slunce, konagje nowé stwořenj okolo sebe.

Welikánské u weyklencejch nesmjrných piljřů stojicj sochy stawj se žiwěgi před oči, a rozmnožugj krásu slawných piljřů; — točenj ua hlawnjm oltári kowowj slaupowé pnau se autlegi wzhůru, a obhraubuj piljřowé toho náramného stawenj hrubnau wjce. Wšerko při tom osvětlenj přicházj oku neobyčegněgšj, proměnněgšj, nesměreněgšj, newjdaněgšj; daleká prostrannost, w které člověk se nacházj, wjce se mu šjřj, a welikost té nesmjrné wydutiny daleko wjce mu hlaubne; — až tam do nedohléné kobky wzhůru wrážj záře gasné paprsky; — tu widěti nenáhlé ubýwánj světla, a ztracowánj se we tmách gasnosti.

Prostora walná

Otwjrá se tu nekonečně; tu patřiti vzdálj
Mjhawý blesk, až kde od kříže poslednj záře
W prázdnotě nesmjrné se bludným ztracuge světlem.

Tu newj oko člověka kam se dříwe obrátiti, a na čem dříwe ustrnauti, až posléze na obzwláštně krásném předmětu se ustawj. Gest to hrobka papeže Ganganelli od rytjře Kanowy, řezbáře wzácného, w mramoru wypraco-

waná, na které podobizna náboženstw, pak truchljej genius a dwa statuj lwowé překrásně odpoław oswjce- ni gsau; — zdá se, že žigj, gednag, mławj

Ale přimysjš-li k těm němým podobám, k tomu tě- mno mistrným sochami co twory okrášlenému kostel- njmu swěta, též žiwé twory, rozumjm oněch dwadcet tisjc lidj, kterj tento wečer chrám watikánský naplňugj: — snadnoť pochopjš, že tomu diwadlu sotwa kde co podob- ného se nalezne; neb těch dwadcet tis c lidj za ten we- čer snad desetkrátě se změnj, a odcházegjej ginými při- cházegjejmi se dosazugj.

Řjm přicházj — Řjm odcházj.

Celý ten chrám watikánský sw. Petra podobá se dnes p ewelkému wečeřadlu, w kteréu gedenkaždý ljlosti a naklonnosti srdce swého wůli dáwá. — Tu patřiti natisjce klečejcch — stogjejch — chodjejch — rozmlauwagjejch — modljejch se.

Okolo křjže gest neywěšjš daw. Tu gsau obywe- lé řjmšjš wesměs shromážděni, — tu mezi kardinálem a mešnjm pacholetem, mezi knjžetem a žebrákem nenj roz- djl, ni přednosti; — tu ge rownost gako při wykaupenj

Obljčegem ku křjži a k welkému oltáři obráceným klečj tu papež — ale nesnadno až k němu se prodrati, neboť množstwjm kardinálů a prelátů, pak swau strážj a zástupem lidu obklopen gest.

Wšak wystaupjš-li za welký oltář na schod, kudy k němu se wstapuge *) a odtud kostel přehljdněš, tu u-

*) Weliký neb hrubý oltář w chrámu watikánském nestogj u zdi, ale skoro prostřed kostela pod tau kobkau neb chocho- latau wěžj, gest co dlahý stůl, čtyřmi toliko mosaznýmj a pozlacenýmj slaupy obkljčen, k němuž po schodech se wstapuge, tak že duchownj u něho služby Božj konage, obljčegem k lidu neb ke dwěrjm kostelnjm gest obrácen, mage před sebou toliko ten dlahý stůl, na němž mimo oswjcnúa křjž postaweno nic

strneš se nad wzácným podjwánjm. Uwidjš, gak tisjcowé w tom oslaweném swětle se mjhagj, nynj se vyskytugi, nynj w stjnu nízj, a zase w silněgšjm swětle na gowo wycházegj. Gest tu člowěku, gako by, gsa při poslednjm saudu swěta, mrtwé u wzkrjšenj wstáwagj a w oslawenj z hrobů wycházegj spatrowal.

Eyhle! nebyl den slunečnj; bylotě zhaslo

aneb zakryto slunce. Oswěcował blesk trůnů

pěkně a strašně podál zkrjšenců končiny drahně.

Tato Klopštokowa slowa wypodobňugj poněkud to podjwánj; neb tak slawné diwadlo gen zase slawnými slovy wypsati lze.

Mimo tyto poznamenáné citedlné myšlénky, při tom slawném oswjcenj krjže geště dvě věci paměti a pozorovánj gsau hodny, kterýchž snad geště nikdo nešetřil.

Mezi těmito nesřjslnými zde na ten den shromážděnými zástupy tisjcowé lidu sem a tam w tom prostranném chrámě se procházegj a rozmlaazagj wespolek, co w něgakém stkwostném hospodnjm wečeřadle. — Půgdeš-li s nimi ke dweřjm kostelnjm, tuť zšickni wstřje tobě gdaucj s obgasněnau twárj přicházegj, gelikož k swětlu krjže gdau: — obrátjš-li se ale gda s nimi i sám ku krjži, tuť měnj se úkaz, a wšech, kteréž widěti, obljećg zmizel w stjnu, tak že ničeho nespatriš, kromě toho *oswetleného slawného krjže*.

Pohled ten gest obzwláštně neočekáwaný a diwný, když se gde ke dweřjm kostelnjm, kudy se wen vycházj; nebo obljećg wšech gako oslawený zářj se třpytj, ač přjčina toho člowěku hned nenapadne. Zde umělec skaumatí můžestjny a swětlo, neb gen od gedíného welikého swětla, totiž od toho nebeským gako swětlem se swjtjcjho krjže, vycházj záře, a žádný cizj swětlý papršlek se k tomu nepřj-

měšuge; také těch sto a osmnáct lamp okolo hrobu Apoštolů Petra a Pawla gest sčasnuto *).

Druhá pozornosti hodná věc gest ten přepodiwný gekot a hluk, kterým celý ten vatikánský chrám se rozljbá, totižto, hmizegjećho lidu bez čjsla množstw mluwenjm, šeptánjm, dusánjm působj diwný gakýs šum a gek, kterýžto vysoké klenutj kosteln zarážj, pak do té nesmjrné kobky wzchěr se walj, a odtud zpět co z něgakého sudu do ucha hlučj.

Dwoje hučenj gsem we włacké zemi slyšel, gešto slowy popsati se nedá. *Gedno* na powydané pawlači kláštera rehole Karthusianů u S. Elma — nad městem Neapolj, kamž ony tisjceré hlaholy z lidnatých toho města ulic vstupugj; — *druhé* zde w chrámu vatikánském. Ono prwnj nedá se ničemu přirownati **); to druhé má neobyčegnau podobu s gekotem hučjećho wodnjho spádu reky w Tivoli. Kdo tam někdy u geskyně Neptunowy byl a stál, a tam gekot a hučenj toho diwoce dolů pada-

*) Těla SS. Apoštolů Petra a Pawla ležj pod welkým oltářem, nad kterým ta weliká chocholatá věž se wznášj, w které také ten oswětlený kříž w powětřj stogj. Ty lampy, w počtu sto a osmnácte na mramorowém raubenj, na podlaze nad tjm hrobem rozstawené, gednak přes celý rok dnem a nocj hořj.

**) Něco tomu nápodobného w Praze na wrchu Petřjnu slyšeti, kamž rovně hluk gezdjećch wozů a rozdjlné hlaholy w městě pracugjećho a hmizegjećho lidu w gedno smjšené wynikagj, a duté hučenj působj, které gsem sám, když gednkrátě brzo po polednj při gasném tichém powětřj a od wýchodu wěgjećm wětřu na Petřjně nedaleko těch třj křížů twáří k zámku gsa obrácen gsem stál, k podiwenj swému, newěda dřjwe, gaké by to hučenj bylo, slyšel, až bljže rachoťcj wáz, kterýž to hučenj rozmnožowal, na přjčinu mne uwedl.

gjcjho a strašliwě wzhôru zase se nadýmaggjcjho wodnj-
ho žiwlu slyšel, ten máže rjel, že také dnešnj hluk a
hučenj we watikánském kostele slyšel; — nebo mezi
tjm a oným takowá gest podobnost a stegnost, že sotwa
kdo uwěřj, a gá, zrowna z Tivoli do Řjma přišed,
mohl gsem to obzwláštně pozorowati, neb když gsem oči
zamhauřil, tu přicházelo mi, gakobych právě w geskyni
Neptunowě w Tivoli stál.

Geště gedna wěc při tom oswětlenj Křjže byla hod-
na zkausky a pozoru, které wšak pokusiť mně se ne-
dostalo. Mysljm, pohled s železné a w klenutj kosteluj
kobky wnitř powydané pawlače na oswjcený křjž a pak
dolů na zástup.

Giž we dne shlédnutj odtud wzbuzuge wznešenau
myslénku o welebnosti toho stawenj, w kterém se člowěk
nacházj, ano lze spatřiti pod sebau propast, a nad sebau
wěžatau wysost rozpiaté báně ! Kterak wjce w no-
ci, při swětle toho *oslaweného křjže* spanilé muselo by
býti pohleděnj dolů, co s nebe do hlubokosti na oswjce-
nau zemi šjrého chrámu ? — kterak utěšené podjwánj by-
lo by ono, kdyby člowěk, stoge tam w oslawené prostran-
né wysosti, co w oslaweném rozlehlém nebi spatřowal daw
dole hmizegjcjho se na zemi lidu — sám pak tam na
bljzku welebného křjže osloněnj od záře gehu w poklidu a
tichosti wšecko wúkol zlatými paprsky okrášlené, a zářj ob-
gasněné wida — rozkoš nebeské sláwy pocitowal a srd-
ce swého potěšenj swobodně požjwal ? — nebyl by to
předcit onoho nás očekáwagjcjho w nebeském dworstwu
krásného přebýwánj ? — To utěšitedlné diwadlo, kteréhož
gá požiti gsem nemohl, budiž ginému zachowáno.

Ostatne wisj ten *oswětlenj křjž* na prowaze z hč-
ry, a na obau ramenách swých též tolíko prowazy k

stranám přitažen, by tak nepohnutelný stál. Sám kříž ale gest pobitý pozlacenými plechy, a osázený čtyřmi sty lamp, z kterýchž každá dwa horjěj knoty má, a tak osmi sty swětly swjťj.

A poněwadž toto diwadlo gedno z neykrásněgšjch gest, které w poslednjm témdni postnjm w Řjmě widěti, j stálo by za to, aby ho kdo následowal. Když gsem naposled w Řjmě byl, změřil gsem sám srownalost a spůsob toho kříže, genž napotom něgaký čas w kostele složený ležel, a také gsem se snažil potřebná změřenj a wpodobněnj geho dostati, což se mně i podařilo, tak sice, že gestli kdy následowánj toho krásného a nábožného diwadla možné bude, mně se podařj, gako w Řjmě se děge, toho dowěsti *). A to gest neypotěšitelněgšj má myslénka, kdybych vlastimé toho potěšenj mohl zgednati, kterého gen tak málo lidu, gen w Řjmě, může použiti, a kterého slawného diwadla žádné gakkoli wznešené popsání nenj w stawu wpodobniti.

*) Pan spisowatel rozumj zde takowé křestánské kostely, které chocholatými věžmi gsau stawěny, gako u příkladu we Wjdni S. Karla, nebo w Praze u mostu PP. Křížownjka kostelové, aneb farnj malostranský Sw. Mikuláše, a gaký neb podobný každý, kdož tomuto popsánj rozuměti a gečjtiti chce, musj w myslí swé sobě sám předstawiti.

Zřízení Benediktinského kláštera w Augsburku.

Neymilostiwějšj král Baworský, Ludwjk I., wyslyšeti ráčil prosby a žádosti katolického měšťanstwa Augsburského w roce 1829 sobě přednešené, a swatoštěpánský ústaw katolických studií w Augsburku, záležegjej ze škol malých djtek, auplné latinské školy, auplného gymnasium, neauplného liceum, řízenj a správě řádu Benediktinského swěřil, ku kterémuž ejli w tamnějšjch budowách opatstwj benediktinské se zřídilo, kteréž spolu nowiciát, gakož i ústaw ku vzdělánj mladých řeholnjků w sobě obsahowati má. Mimo to welel král, aby se dwogj přeworstwj téhož řádu w městech Metten a Ottoheuern co neydíjwe zřídilo, a k zaprawenj všech potřeb téhož řádu djlem wýnos starých gistin, djlem nové přjgmy postačitelné wyměřily a wykázaly. Opatowi Swato-Štěpánskému uloženo gest, aby sem k učitelskému auřadu schopné Benediktiny Mettenské powolal, weškeré po Baworjch dosawáde žigjej exbenediktiny pozwal, by w témž nowě zřízeném klášteře swau pensj stráwili, tak též aby se ucházal o dokonalé ejrkewnj kněžj, gmenowitě o čekance úřadu učitelského, a bylo-liby potřebj, aby k obsazenj mjst učitelských též některé Benediktiny ejesarstwj rakauského králi předstawil, z kteréhožto ohledu aby se s opaty téhož mocnarstwj náležitě srozuměl, napotom počátkem měsjece Března r. b. aby se s biskupem Augsburským osobně na cestu do Wjdně wyprawil, odkudby do klášterů rakauských nahlédnul, a mezi tjm časem od rozdjlných opatů k těmž ejli zwolené kněžj aby seznal, po kterémžto osobnjm seznánj aby náležité předstawenj králi swému učiniti mohl. Sw. - Štěpánský klášter má neydale do neybližšj welikonoci těmž řádu býti odewzdán.

Gedenkaždý opat má spolu býti předstaweným škol,

a kdyby do ustaweného času řád weškerá učitelská místa audy swými obsaditi nemohl, cirkewnj kněžj, tento auřad prozatjm zastáwagjej, opatu magj býti podržjeni, gako učitelowé swému rektoru. Takť magj ostatnj přeworstwj bez prodlenj zřizena býti. Ministerium wnitřnjch záležitostí w srozuměnj s biskupem Augšburským a nowě zwoleným opatem Hubrem, co potřebného bude, ustanowj.

Opatowi od biskupa co neydržwe bude nložena rewisj řeholnjch prawidel, při čemž se na to neywe zřetel wzjti má, aby weřegně modlenj w kůru, gak možná genom bude, k prospěšenstwjl hlawnjho aučelu, auřadu totiž učitelského, obmezeno bylo, a wůbec aby řád takowě nabył spořádanosti, kteráby auplněmu vzdělánj mladých řeholnjků we všech k auřadu učitelskému přináležejících wědách, gakož i wychowatelské aučiniłivosti konwentuálůw potřebné wywinutj pogistila a proti všemu uchýlenj se řádu od práv zákonem potvrzených bezpečně dával rukogemstwjl. Přehlednuté statuty řádu po přigetj kráľowském neywyššjmu biskupu také předloženy budau k potvrzenj cirkewnjmu. Prozatjm wůbec toto se stanovuge: a) Žádný Bawor nesmj do řádu wstaupiti, kterýžby předběžně stanoweným wýmjkám budaucjho připuštěnj k duchownjmu stawu neučinil zadost. Žádný cizozemec nesmj do řádu přigat býti bez powolenj kráľowského, a prwé než by dosáhl baworského indigenátu. — Žádný řeholnjk nesmj ani na winnici Páně, ani k auřadu učitelskému připuštěn býti, lečby všechněm, zákonu a nařizenjmi wyknutým wýmjkám učinil zadost. b) Řád přigjmá na se powinnost, tolik duchownjch pastýřů a učitelů wychowáwati, kolik gich od vlády zemské zapotřebj uznáno bude. c) Prwé než zřetelněgi stanowena bude téhož řádu podržzenost biskupům, řád negenom we směs, nýbrž gednotliwjudowé geho podržzeni budau náležejejm wrehnjm auřadům buď swětským, buď duchow-

njm, gelikož wýhradně buď učitelský, buď pastýrský auřad zastáwati budau. Králi pak swobodno gest, gednotliwému řeholnjku zakázati učitelský auřad, aneb z fary geg odstraniti.

Z Mníchowa dne 7. Unora. Zakládánj nových klášterů w Bawořjch postupuge rychlým krokem. Z wůle a rozkazu králowa má se w Landshutě založiti klášter františkánský, a po něm hned giný kapucjnský. Také poručeno gest wšem politickým auřadům co neypřjnsněgi na to dbáti, aby w katolických kosteljch žádné neslušnosti od přjtomného lidu trpěny nebyly, anø i hned se káraly. Wůbec mnoho se nynj w Bawořjch děge k zwelebenj katolietwj a k roznjcenj lásky a uctiwosti k němu.

Staw katolické cjrkwě w mocnarstwj Rakauském

roku 1834.

Ku katolické cjrkwě se	nawrátilo	židů pokřtiti dalo	wesměs	od cjrkwě odpadlo	přibýlo
w Čechách	185	23	208	49	159
na Morawě	97	13	110	34	76
w hor. Rakausjch	20	2	22	0	22
w dol. Rakausjch	60	33	93	2	91
w Štyrsku	13	3	16	0	16
w Haliči	69	22	81	0	81
w Kraginsku a Korytanech	19	0	19	5	14
w Illyrii	7	4	11	0	11
Dohromady	460	100	560	90	470
r. 1833 rozmnožila se o	.	.	.	.	402
Wjce letos proti lonsku	.	.	.	.	86

Stav Dědictvĳ Swatojanského od počátku swého až do
1. Dubna 1835.

Gistina od weleb. zakladatele <i>Hanikýře</i>	1000 zl.—
W 282 kněžkách „ <i>Odměna djtkám</i> “ od srb- ského lokal. W. Žitka darovaných výprodeg	47 -- —
W375 wýtisejch <i>Řeci</i> Neyd. Lince. p. p. bi- skupa Ziglera, od redaktora darovaných	62 — 30
Základnj gistiny	1109 — 30kr.

Auroky z Hanikýřowa základu do 31. Pro- since 1834.	127 zl.36kr
Wýnos odprodanych knih Žitkových	33 — 20 —
Duchowenstwo Nowokoljn. Vikariátu darowalo	42 — 40 —
P. František Soregš, kaplan Rožďalowický .	40 — —
P. Jos. Šmidinger, kaplan w Němčiejch .	5 — —
P. Frant. King ranhogič s Annan manželkau .	10 — —
P. Wáclaw Horáček, farář Ondřegowský .	10 — —

Wydagných peněz k tisku 268 zl.36kr.

Wěškeré tedy dosawádnj gměnj dědictwĳ swatojan-
ského 1378 zl. 6kr.

Powýšenj

G. cjs. kr. Milost *Ferdinand I.* ráčil uzawřenjm od
 10ho Března h. r. wysoce důstogného Pána, *pana Josefa*
Raucha, kandidáta bohoslownjho doktorátu, wždy wěrné
 metropolitálnj kapitoly kanownjka, seniora na hradě Praž-
 ském sw. Wjta, kollegiálnjho kostela sw. Apolináře dě-
 kana, wysoce důstogné arcibiskupské konsistoře radu a správ-
 ce kanceláře, též ústawu přátel k zwelebenj kostelnj hud-
 by člena, neymilostiwěgi powýšiti za skutečného prae-
 láta skolastika, národnjch škol po arcibiskupstwĳ Praž-

ském nevyššjho dozorce, a direktora skladu knih normalnjho, kterýžto tjo Dubna w kapitolnjm sezenj w hodnost tu instalowan, kancelěrem kapitoly a archiwářem, opatrownjkem kapitolnj pečeti, rektorem protokollu a inspektorem kapitolnjch panstwj spolu gest učiněn.

Powýšenjm tjnto uprázdněno gest kanownictwj českého kazatele na hradě Pražském, a od toho dne k obsazenj geho konkurs veřejně se wypisuje.

A u m r t j.

Z Ostrihoma. Dne 21. Ledna odpolednj doba skonal w Pánu wys. důst. ostrihomský kanownj a probošt St. Stephani de Castro Strigoniensi, *Giřj Palkowič*, po dlouhotrwagjej těžké nemoci na wodnatelnost, mage 72 léta věku swého. Dne 23. bylo tělo geho slawně pohřbeno w katakombách pod kaplj swatého Štěpána. Otomto wýtečném muži, který r. 1763 w Ompitále w prešpurské stolici se narodil, připomenauti slušj, že mimo mnohé jiné zásluhy o ejrkew a národ swůg také té sobě dobyl, že celau biblj Slowákům přeložil a také swým nákladem w Ostrihomě vydal, na kterémžto přeloženj přes třidecet let pracowal. Mimo to na penjz geho vyšlo i několik jiných spisů na slowenském nářečj, nejwjce práce Jana Holého, gako: Eneida, Swatopluk a t. d. Tjnto mužem ztratila strana katolických Slowákůw w Uhřech, asilugjejch gedno ze slowenských podnářečj w té zemi (tak nazwanau Bernolačinnu) za spisownj gazyk pozdwinauti, swého nejhorliwějšjho a neyzámožnějšjho podporowatele.

Dne 24. Ledna h. r. skonal w Pánu důst. p. *Jan*

Pavljik, bisk. litoměř. konsistornj rada a vikář okrsku Mlado-Boleslawského, děkan w Bezně, horliwý kazatel, a přitel mládeže i lidu, od něhož vyšlo několikero kázanj.

Z Kladna. Všem p. p. vlastencům a odbýratelům našeho časopisu smutnau dáváme zprávu o aumrtj našeho od důstogné konsistoře hned w započetj téhož časopisu zvoleného řádného spoludělnjka a spisowatele, wysoce učeného, důstogného p. P. *Kašpara Valentina Weinigra*, mistra libomudretwj a swobodného uměnj na vysokých školách Pražských a zásluh plného faráře na Kladně.

Tento učený a horliwý vlastenec a pastýř duchownj narodil se w Praze dne 5. Ledna r. 1765., kdež i napotom studijm se oddal, a za mistra mudretwj prohlášen byl. Na kněžstwj posvěcen byw od G. bisk. M. pana Erasma Dionysia Kriegra, biskupa Tyberiadského a tehdegšjho Sulfragána Pražského, spolu i probošta kapitoly na hradě Pražském dne 1. Zárj r. 1788. wyslán byl do Družce, kdež s mnohau horliwostj pastýřskau až do poslednjho Prosince roku 1796. a napotom we Zwoleňowsi až do 10. Zárj r. 1798. kaplanem a prawau podporau farnjho auřadu byl. Načež byla mu dána za odměnu snažnosti geho expositura Zeměšská, a hned dne 10. Ledna r. 1799. fara we Zwoleňowsi. Potom na žádost † p. Vincence Richtra, faráře w Kladně a těchto osadnjků we srozuměnj s wrchnostj přegal a nastoupil faru Kladenskau dne 4. Kwětna r. 1814.

Wšude sobě zjskal dāwěru, lásku a wážnost osadnjků swých, nashromáždil sobě zásluh o faru, školu i osadnjky. Za čas swého pastýřského aučinkowánj 13 židů a 13 nekatoljků do lůna ejrkwe katolické přiwedl, ústawy pro chudé, dřjwe než wyššjm zákonem přikázány byly, uwáděl w swé osady s mnohým prospěchem; — očkowánj ochranné slowy i swým vlastnjm spolupůsobenjím

welmi podporowal a rozširowal, a při každé příležitosti obecné dobro působiti snažně hleděl.

Práceri swými literaturu theologickau i historickau obohacowal, wydaw tiskem mimo jiné drobnůstky bez gména swého — onu oblíbenau liturgickau knihu pod názvem: „Vollständiges katholisches — liturgisches Lehr- und Erbauungsbuch“ — jenž již 3krátě vyšla; — o swátosti birmowánj — Komenského srownánj 4 Ewangelistů o umučenj Páně — kázani při poprawě paliče, gehožto přjprawu k smrti pro zvláštnj schopnosti z rozkazu vyššjho přegmanti se nezpěčowal — potom přjspěwky historické w časopisu tomto. W rukopisu zanechal: Památnosti starobylých kostelů českých — gako i weliký djl historie cirkewaj &c.

Do poslednjeh dnů wěku swého wedl auřad pastýrský na Kladně, až geg gediný a sprawedliwý Odplatitel zásluh geho a všeho dobrého k sobě powolal, dne 19. Března 1835.

Z B o n n u nad Reynem. Časopis pro duchowenstwo wydáwaný od professorů bonnské university we 12. swazku 1834 str. 246. prwnj ze všech německých časopisů zmiňuje se o Časopisu našem, welice se tomu diwě, kterak spis tento, magiej na 900 odběratelů a již po 7 plných let vycházegiej, docela neznámým mohl zůstati vše-wědaucjm Němcům, našim sausedům, kterj přede na wlas vše wědj, co se w politickém i liternjm životě po celém swětě děge až tam do nejzazšj Thule.

Při tom nadmujněný Bonnský časopis předkládá čte nářům swým příčinu geho uwedenj do žiwota, geho aučel a celau saustawu, podotýkage zvláštněgšj stránky geho a slibuge čas od času dalšj zpráwy dáwati o něm.

Liternej zprawa.

Arcibiskupská konsistoř Pražská schválila zvláštním dopisem spis: Katolická liturgie od důst. Mělnického děkana pana Antonjna Hnogka, k odkupování weškerému welebnému duchowenstvu, a poukázala, by se gedenaždý odbýratel tohoto spisu u kteréhokoliw kněhkupectwj ucházel. Redacej Časopisu theologického, gsane přesvědčena o výbornosti dotčeného spisu, a panu spisowateli též jakožto podporowateli Časopisu tohoto zawázána, všem, kteří by, buď skrze swého důstogného pana vikáře, aneb psaním na swé nejbližší poště vyplaceným, na redacej se obrátili, ochotně w tom se propággěj, že oznámiwši každý djl vyšlého toho spisu nowinami, geg buďto poslem poukázaným, anebo spolu s časopisem p. předplatiteli odeslati neopomine.

We všech knihkupectwjch rakauského cjsarstwj léře se předplacenj na spis :

Denkwürdigkeiten aus dem Leben Aloys Klars,
Doktors der Philosophie, k. k. öff. ord. Professors der lateinischen Philologie, der klassischen Literatur und der griechischen Philologie an der Karl - Ferdinands Universität u. s. w. von Franz Weinolt, Weltpriester, Doktor der Theologie an der Karl-Ferdinands Universität, Professor der Pastoral an der Leitmeritzer bischöflichen theolog. Lehranstalt &c.

Ačkoli prawá zásluha po slávě spoluwěkých i potomnjch nebažj, předce se ráda objrá wděčná přítomnost pomnjky a spisy weřegně gj poctu wzdáwati. Za tau

přijemau i bez ohledu na to, že takové zdjlenj k podobným skutkům powzbuzuge, lze gest se nadjiti, že nekroloğ muže, který co křesťan a vlastenec nesmrtných si zjiskal zásluh, obecné pochwały a zaljbenj nagde. Tjm většjho zaljbenj očekáwati mohau dotčené památnosti w úřadu učitelském sešediwělého a wysoce wáženého professora na universitě, který s neyšlechtnějšjmi muži našj vlasti osobně zacházew, na gieh smejšlenj a ejtěnj bezprostředně působiw, nezmaritelné a stálé sobě položil památky. Čili kdo že z nesčjslných žáků c. k. pana professora A. Klara netaužilby zdáwna zbjrku mjti před rukama, w njžby se věci neydůležitějšj ze žiwota gehu tak aučinliwého nalezaly? Kdo z přátel gehoby si nežádal památky mjti o wěrném a zkušeném pjřiteli? Ba i kdo zesnulého toliko dle gména znali, zaradugj se zagisté shledagjee w tom spisu celý charakter a mnohostranné působenj gehu. — Mnoholeté obcowánj, upřjmná zdjlnost, wraucná láska a pjřatelstwj s etěným panem professorem, gakož i hogný literárnj pozůstatek uschopnili skladatele, žiwot a působenj bohužel záhy zwěčněného wěrně, neljčeně a tak wystawiti, že se gehu obraz w trefných rázjehw skutku a w prawdě paměti čtenářowě wtiskne. — Zwlaštnj cenu této knize přidawagj hogné wýtahy z nebožtjkowých listů, které netoliko drahé pjřspěwky k gehu charakteristice poskytuğj: ale mnohonásobně poučugj, obweselugj a wzdlěwagj. Aby však i w tomto spisu duch gehu wanul, ustanoweno, celý čistý wýnos z této knjžky k ústawu dobroděgnému wynaložiti. —

Neytrwanliwějšj památku totiž, kterauž w našj vlasti wystawěl, gest *ústaw pro zaopatřenj a zaměstknđnj dorostlých slepců w Čechách*. Plán gehu při té věci mnohostranný teprw tehďáž bylby úplně wyweden, kdyby ústaw byl s to 300 bezzrakých zaopatřowati. — Ten-

to spis tudjž jako kamének přivrhluge k tomuto chránu dobročinnosti aumyslem wydaný, aby ústaw zase o gedno mjesto přirůstal.

Úmysl tento zagisté ode všech blahomysljejch žáků přátel a ctitelů nebožtjka professora bude hogným odbjránjm i uznán i podporován.

Wygde kniha broširowaná u welikém mediánowém formátu, na pěkném welinském papjře as 11 tiskacjch archů w obálce čisté, 1. Máge 1835.

Cena předplatnj gest 1. zl. 12 kr. na střjb.; krámská cena přigde na 1. zl. 36 kr.

W Litoměřicjch 15 Ledna 1835.

Redaktor časopisu, co spoluand toho ústawu, ejtj se zawázána ctihodné čtenárstwo k ochotnému odbjránj této knihy wzbuditi, gsa dobře přeswěděn, gak wždycky užitečnému podniknutj napomáhati se snažj.

Oprawa.

We 4. swazku předešlého roku str. 559 řád. 4 o-
prašen buď omyl: 8. Řjgna w čtenj: 8. Listopadu.

Náwěštj,

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně wysly ná-
sledugjcej knihy :

Slownjk Česko-německý Josefa Jungmanna, Doktora Filosofie, Praefekta na c. k. gymnasium akademickém Starého města Pražského, Auda učené společnosti Pražské, a zboru pro wědecké wzdělánj řeči a literatury české při národnjm muzeum. Djl I. swazek 3. *Dočjtám — Generál.* Swazek se prodává p. p. Předplatitelům po 2 zl. stř.

Zeměpis, čili úplné popsánj oboru zemského, podlé neynowěgjcch zpráv s přjprawným úwodem, s porownánjm neydůležitěgjcch mincj, měr i wah, a s dokonalým registřkaj slowi *wěcj* Podlé Francauzského *Abrégé de Geografie* pana *Hadriana Balbiho.* Djl I. swazek 2. Obsahuge: Anglicko, Skotsko, Irsko, Šwédsko a Norwěsko. Cena předplatnj gednoho swazečku gest posud 20 kr. stř.

Popsánj kr. hlawnjho města Prahy pro cizince i domácj. Od Karla Ladislawa Zapa. Weliký 18, w Praze 1835, w knjžecj arcibiskupské knihtiskárně u Josefy wdowy Fetterlowé, wedenjm a nákladem Wáclawa Špinky; stran 360, s kamenopisným plánem Prahy, dvěma náhledy a s vinětkau; w tuhé obálce wáz. za 48 kr. stř.

P R E H L E D

duchovenstva w Morawě a čjs. Slezku roku 1833.

Arcibiskupstw a biskupstw.	Krag.	□ Mje	Počet dušj.	wel. kapitoly		fary.	loka- lie.	bohom. školy				
				počet.	osoby.			profe- sorové	alum- nove.	mimo alum- natů.	W Sum- mě.	
Holom. Arcibiskupstw	Holomaucký	82	432.127	1	13	132	74	6	45	-	45	
	Prerowský	51	260.018	1	8	66	55	-	-	-	-	
	Hradišský	65	259.045	-	-	68	50	-	-	-	-	
	Oppawský w čjs. Slez.	45	252.831	-	-	57	51	-	-	-	-	
	Summa	243	1184.021	2	21	323	230	6	45	-	45	
Brněnské biskupstw	Brno	-	35.948	1	6	6	-	5	64	24	88	
	Brněnský krag	82	333.580	1	5	116	82	-	-	-	-	
	tižhlavský	46	181.219	-	-	61	31	-	-	-	-	
	Znoymský	52	164.866	-	-	81	31	-	-	-	-	
	Summa	180	715.613	2	11	264	144	5	64	24	88	
Těšínský Generál Vic. w čjs. Slezku (*)		38	187.459	-	-	47	15	-	-	-	-	
Holomaucké Arcibiskupstw		234	1184.021	2	21	323	230	6	45	-	45	
Brněnské biskupstw		180	715.613	2	11	264	144	5	64	24	88	
Těšínský Generál Vic. w čjs. Slezku		38	187.459	-	-	47	15	-	-	-	-	
Hlavní Summa		461	2,087,693	4	32	634	389	11	169	24	133	

(*) Patří k biskupstw w ratislavskému

Imena klášterů	Počet kláš- terů	W klášterjch				Mimo klášterů				Sum. ma.	Dobro- ma- dy.
		kněžj.	klerí- kowé.	fráte- ři.	Sum- ma.	na farách ustano- wenj.	na hospodářstvj kněžj.	na jiných místech ustá- nowenj.	fráte- teri.		
<i>Augustiánů</i>	1	11	5	1	17	.	.	.	3	3	20
<i>Benediktínů</i>	1	10	2	.	12	3	.	.	2	5	17
<i>Dominikánů</i>	3	12	.	1	13	.	1	.	1	2	15
<i>Františkánů</i>	3	11	.	9	20	.	.	.	7	7	27
<i>Kapucjnů</i>	5	27	22	21	70	.	.	.	2	2	72
<i>Milosrdných</i>	5	6	.	56	62	.	.	.	.	.	62
<i>Minoritů</i>	4	21	10	5	36	.	.	.	1	1	37
<i>Piaristů</i>	11	72	27	3	102	.	.	.	.	.	102
<i>Premonstrátů</i>	1	7	4	.	11	2	.	.	1	3	14
Summa	34	177	70	96	343	5	1	.	17	23	366
Imena Septickéjch klášterů											
		septi- ček.	sester.	nowi- ček.							
<i>Alžbetinek</i>	2	19	3	6	28	.	.	.	.	.	28
<i>Hoffmillerk</i>	2	23	6	5	34	.	.	.	.	.	34
Summa	4	42	9	11	62	.	.	.	.	.	62
Hlavnj Summa	38	219	79	107	405	5	1	.	17	23	428

ORATIO

IN SACROSANCTA METROPOLITANA ECCLESIA PRAGENSI
IN COENA DOMINI 1834

dicta

et

Reverendissimo Domino Joanne Aloysio Fenner, Theologiæ Candidato, S. M. E. Canonico Capitulari, et Archiepiscopalis Consistorii Consiliario.

Qui nondum omni exutus est humanitatis sensu, in cuius pectore adhuc pro veris, pro cælestibus atque divinis vigent affectus, mirari certissime, obstupescere, et pulveri ad-volutus tota anima adorare debet, id cum considerat, ad cuius institutionem hodierna, exinde in terris lectissima, in cælis mirabunda, et angelis et hominibus gloriosissima recordamur dic.

Acternitatem enim cum omnipotentia, omnipotentiam infinita cum bonitate, hanc cum misericordia, misericordiam cum amore, et amorem cum profundissima cernimus conjunctam humilitate Christi.

Hic enim unigenitus Dei, *in cuius nomine omne genus flectatur coelestium, terrestrium et infernorum*; a) hic Deus homo, ad sanandam gentem humanam, serpentis morsu vulneratam, ad lavandam, et exaltandam nostram — Adæ lapsu collapsam naturam, deserto sinu patris, humanis indutus exuviis, et lumine suo in terris accenso, *quod in tenebris lucet*, b) ut firmissimum, nullo tempore lacerandum, nulla vi perfida dirrumpendum, se et nos inter nexum dilectionis vinculum, et felicitatis augmentum præstet, ut spiritalis sui cum nostro, nostri cum suo prodat conjunctionem, *ut unum simus in eo, sicut ipse in patre, et pater in ipso*. c) En quantum pignus instituit charitatis suæ! — quid autem ajo pignus? minimum dico, si dixerò pignus; se

a) Philip. 2, 10.

b) Joann. 1.

c) Joann. 17, 11.

ipsum nobis tradidit et reliquit *in nomine suo congregatis*.

Nobiscum enim esse, et usque ad consumationem sæculi voluit manere, quod sæpius affirmavit et promisit.

Ast non modo nobiscum esse, — noluit ita limitare suam infinitam charitatem Salvator; — sed noster ipse ut sit et maneat, apud se ipsum statuebat.

Ita enim in fine, qui ipse finis est et meta, in fine, qui sine principio erat, et sine fine erit, in fine dilexit suos, ut corpus suum, *cujus livore sanati sumus*, a) ut sanguinem suum, quo sterilis fructificata et fertilis facta est terra, ut corpus et sanguinem suum nobis in escam, et nutrimentum tradens, sic cum terrenis cælestia, humana cum divinis copulaverit, quod conditio nostra mortalis, terrena hæc compago limosa ista, pænis consumpta, et putredini subjecta natura, æstimare non sufficit, capere non valet, et unde promereri potuerit, haud quaquam potest invenire. b) Eadem namque tritici medulla, qua caducum corpus nostrum nutritur, ad parandum cibum utitur cælestem, quo animus, ad similitudinem divinitatis suæ erectus, ad vitam fruatur æternam. Eandem vini materiam, cor hominis lætificantem, c) et faciem in aleo exhilarantem in potum convertit divinum, ut anima nostra ad finem hunc celsissimum vigeat consequendum. Et ita cænæ Domini Nostri nutrimento, quo corpus et sanguinem suum, humanitatem divinitatemque suam nobis sub panis et vini speciebus tradidit, hoc sanctissimo Sacramento nos omnes in unum coaluit mysticum corpus.

Recte igitur Apostolorum princeps spem acquisitionis *gentem appellat sanctam*. d) Recte gentium Apostolus Corinthiis et omnibus in uno spiritu baptisatis acclamat: *Vos autem estis Corpus Christi et membra de membro*, e) Ephesiis mandans et nobis, *ut per omnia*, per vires et habitus, et sensus, et rationem, ceterasque facultates nobis

a) Jesaias.

b) Chrysol.

c) Ps. 103, 15.

d) 1 Pet. 2, 9.

e) 1 Cor 12, 27

collatas. ut per omnia crescamus in ipso, qui est caput, ex quo totum corpus compactum; ut pax Christi, exspoliato veteri fermento exultet in cordibus nostris. a)

Cur etiam ipse, qui caput est, en ad pedes suorum, quos retia lavantes vocavit, prostratus singulos lavit.

O exundantem, pedibus effusam Dei hominis humilitatem!

Ignoramus autem, an magis nobis sit obstupescendum super dilectione hac infinita Salvatoris in homines, quam super hominum huic dilectioni Salvatoris opposita perfidia, et sanctæ Religionis suæ infestatione, præcipue modernis diebus facile animadvertenda. Cur etiam *hanc Religionem Christi infestantem perfidiam* hodie in sermonis nostræ objectum ponentes quæramus: I quænam hujus sint causæ, II quinam effectus, et III quomodo possit huic ferri medela. Responsis ad hac quæstiones datis, solutum erit argumentum nostrum. Cui fate mihi in Nomine Jesu inchoanti.

I.

Quod Salvator multoties jam pridem discipulis suis est vaticinatus: *Filius hominis veniens, putas inveniet fidem in terra? b)* Triste efatum: venturam esse horam, ut omnis, qui Evangelium conspurcat, præceptis ejus irridet, et interficit assecus Christi, Deo arbitretur se præstare obsequium. Quod Apostolus fleas repetiit: *Multos ambulare inimicos crucis Christi; c)* hoc ab incunabulis ecclesiæ christianæ ad nostros usque dies triste cernimus adimpletum.

Nam quum Christus ecclesiæ suæ navim, mare sæculi transfretaturus ascendit, jam gentium flabra, Judeorum turbines, et persecutionum procellæ sic ruerunt, ut totius mundi fieri videretur una tempestas; et crux Salvatoris, qua sanati sumus, jam olim *insania ethnicis, & scandalum Judeis*, qui conciliatis viribus cunctis lucem, illuminantem omnem hominem venientem in hunc mundum, sacrilego ausu extinguere intendebant.

a) Eph. 4, 15-16.

b) Joann. 16, 2.

c) Phil. 3, 8.

Necato auctore fidei & consumatore, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem; a) lapidato Stephano teste in coelo fidei b) trucidatis Apostolis, adversarii leonum rugientium instar circumierunt in horto Dei, quærentes, quem devorent, carceribus quos includant, et flammis tradant christianos ut purgamentum hujus mundi factos.

Ferreo stylo, Aud. spectat., ferreo stylo pectoribus inscripsit historia christiana Nomen christiani, præcipue cognomen Catholici nullo non tempore plurimis fuisse abominabile delictum, quod hominem separabat adversus patrem suum & filiam adversus matrem suam, et nurum adversus socrum suam — sanguine luendum c).

Quibus autem non obstantibus, lapis, quem reproba-verunt ædificantes, tamen in caput anguli factus, & granum synapis projectum, per Apostolos plantatum, et sanguine eorum rigatum tantas inter procellas in arborem cel-sissimam accrevit, ramos suos ad ultimos fines terræ exse-rentem; sub cujus umbra corda reficiuntur in vitam æter-nam. Sedata persecutionum tempestate jam non rogis con-cremantur, virgis non ceduntur ob Religionem, quam ample-ctuntur christiani; ast vero irrisionibus pestiferis, scriptis ve-nenatis, et obtrectationibus sacrilegis adhuc morderi et lacerari videmus dogmata fidei dictis nostris; cum perpendimus, quæ et moderno ævo contra Redemptorem, et redemptionem, Petrum et petram, Religionem et religiositatem, contra dogmata sanctissima et officiorum præcepta aut in ligato, aut soluto, — dissoluto inquam sermone dicta, scripta, cantata, prolata et repetita fuere, ut irrideant, suffodeant et quamquam in cas-sum, evertant fundamentum, quo posito nemo aliud pone-re potest. d)

Quum apperto impetu hostili finem turpissimum non consequantur, aliis utuntur mediis, vestimentis ovium invo-luti incedant, Religionis umbra tecti calorem pro veritate fin-gentes celeberrima dictione, zizania dormientibus hominibus

a) Hebr. 11, 2.

b) Ps. 88.

c) Math. 10, 35.

d) 1 Cor. 3, 10.

superseminant in medio tritici, et ecce zizania apparent, — videt mater ecclesia et plangit, cernit sancta civitas et plorat, et ullalatus in Roma auditur. Unde autem hac lacrymae, graviter nos adgreditur quæstio; cur quæso sanctissimum Evangelium, quo alligati sumus Deo per Jesum, cur nostris diebus tot adhuc numerat inimicos, et quidem hos inter, quos generavit et regeneravit verbo suo vitæ?

Responsum ad hanc quæstionem facile inveniemus. —

Sicut illi, Sct. Chrysostomus ait, sicut illi, qui nauseam adversus cibos sentiunt, causam tædii quidem in cibis quaerunt, sed in semet ipsis, in corrupta eorum valetudine rationem invenirent; sicut hi, qui oculis debilibus laborant, incusant radios solis, sed lepitudinem potius oculorum incusare deberent: ita etiam tristissimum de quo loquimur statum in perversa animorum conditione, *in corruptione rationis detegimus ꝑ cordis.*

Ipsimet, quæis non arridet Religio christiana, ipsi negare non possunt, Evangelium Christi, tantis miraculis probatum, totque vaticiniis firmatum, non hominis, sed misericordis Dei opus esse.

Confiteri, cum rubore confiteri deberent, si impudentes adhuc erubescere possent, quemlibet felicissimum fore, *qui candide ꝑ sine macula ꝑ irreprehensibile ipsius servat mandata; ast excoccati sunt mentes infidelium, a)* quod jam S. Paulus adfirmat, *et ideo non fulget illis illuminatio Evangelii Christi.* *b)* Quam debilis et limitata sit cognitio humana, quilibet etiam nullo monente facile intelliget, qui ipsius usu destitutus non est. Multa jam didicisse oportet, ut scias Te nihil scire, qui nec graminis foli¹ potes perscrutari naturam. — Et qui terrena non intelligis, quomodo coelestia poteris penetrare, nisi Te Deus edocuisset, *ut credens salvus fias.*

Credere ergo oportet accedentem ad eum, quum sine fide plane impossibile est ipsi placere. c)

Ast hic ordinem sæpe pervertunt perversi, scrutari

a) 1 Tim. 16, 14.

b) 2 Cor. 4, 4.

c) Hebr. 11, 6.

volunt, ubi credere, intueri, palpare volunt, ubi admirari, obijcere, dubitare, sanctissima Religionis mysteria coram tribu-
nali coecae suae rationis fronte praefricta examinare inten-
dunt, quae adorare oportet; intelligere volunt, ut credant,
etsi jam S. Augustinus graviter monebat: *Noli quaerere
intelligere, ut credas; sed crede, ut intelligas, quoniam ni-
si credideris, non intelliges.* a)

En hic principem et tristissimam causam, *cur non con-
fiteantur ipsi populi omnes, qui nationes judicat & gentes
in terra dirigit.* b) In isto perfido et superbo rationis ab-
usu profundissime jacent radices, unde zizania cuncta in vinea
Dei, et haereses et schismata pristini, et irrisiones Religi-
onis, et infestationes moderni temporis creverunt et crescunt.

Novimus equidem rationis officium esse, *omnia probare,
& quod bonum tenere,* c) *& quaecunque vera & pudica &
justa & sancta sunt cogitare;* d) sed novimus etiam nil
magis contra rationem esse posse, quam rationem ratione
transcendere velle, et nihil magis esse contra fidem, quam
credere nolle, quidquid ratione non possit attingi, (uti prae-
clare S. Bernardus ait.)

Profundius autem si adhuc videmus, alterum germen
hujus *impij conatus* detegimus in corde. Legibus Chri-
sti salutaribus ligamur omnes ad eum. *Si vis ad vitam in-
gredi,* mater ecclesia filiis filiabusque acclamat suis, tum
ipsos ad fontem regenerationis ducit, *si vis ad vitam in-
gredi, serva mandata.*

*Si quis vult venire post me, abneget semet ipsum,
tollat crucem suam, & sic sequatur me,* dixit ipse Sal-
vator.

Ast cum Paulo quilibet etiam *legem aliam detegit in
visceribus suis, repugnantem legi mentis, & captivantem
eum sub lege peccati;* e) — et sic agitur quasi influxu et
refluxu undarum debilis nauta et lanquens. *Hic legi divi-*

a) Tract. 29. in Joann.

b) Ps. 66, 5.

c) 1 Thes. 5, 21.

d) Philip. 4, 8.

e) Rom. 7, 23.

nae alligatus, ibi concupiscentia sua abstractus & illectus, et duobus dominis servire impotens, servit huic — relicto priori.

Si Religio christiana sensualitati blandiretur, cupidini consentiret, et omnes poenas et castigationes expungeret, o quanta dilectione amplecterentur dogmata Christi! Ast non credunt, quia credere timent. Inde excusatio mentis, inde votum funestissimum: „si aliter foret!“ et ex his votis dubia, et ex dubitationibus rejectio, et hinc lacrymales nascuntur infestationes Religionis doctrinae; *numquid autem colliguntur uvae de spinis, aut de tribulis ficus?* a) Igitur non nisi funestissimi exinde expectandi sunt fructus, quos adhuc intueamur.

II.

Quum in nemine alio salus, nisi in solo Jesu, nec aliud nomen datum sit hominibus sub coelo, in quo nos oportet et salvos fieri; b) *quum palmes, separatus a vite arescat,* c) prouti scriptum est in Evangelio, et legibus roboratur naturae: jam exinde facile colligi potest, eorum conditionem fore turpissimam, qui *veritatem Dei convertunt in mendacium, et cum Christo non congregant, sed spargunt.* d)

Ad felicitatem verum, in harmonia mentis, in concen-
tu intellectus cum voluntate, in spe certa, et amore summi
boni positam et quiescentem, ad hanc felicitatem, effigiem Dei
transfigurantem in homines, et eum clarificantem, plane inhabi-
les esse, *qui creaturae potius serviunt quam creatori:* e) nemo
non videt; — etsi non negamus, illas saepius frui his in
terris gloria quadam externa.

Haec enim gloria instabilis et fugax unicus eorum finis
est et unica meta.

a) Math. 7, 15.

b) A. A. 4, 12.

c) Joann. 15, 4.

d) Rom. 1, 21. Math. 12, 30.

e) Rom. 1, 25.

Medio converso in finem, et fine ad media detruso nullam aliam legem agnoscunt, nisi comoda n. terrestre, votum nullum, sin laetitiam et gaudia humana; quapropter etiam omnia sibi ad hunc finem consequendum sunt accepta. Super dorsum fabricant, quod jam fleus cecinit regius Psaltes, *super dorsum fabricant, prolongantes iniquitatem suam; a)* et sic etiam obtinent saepe, quod optant, quoniam leges Religionis non tollunt naturae cursum, et longanimis est Deus non irritans actionum libertatem.

Haud raro opibus auctis *ex mamone iniquo, in vestitu deaurato, circumdati varietate, voluptatibus b)* cummulatis lactantes incedunt, et exultant in malis, risu despicientes, *qui Domino serviunt in sinceritate cordis.*

Quod Evangelium narrat, quod notarunt Prophetæ, quotidiana repetit experientia adhuc. *Multos epulari impios, & pios jacere ad januam ulceribus plenos, c)* usque ad hanc horam cernimus saepe Herodiadem saltantem, et Joannem catenis vinetum, et Paulum colaphis caesum.

Corticem solam si respiceremus, felix et secunda eorum sors saepe sapins nobis aparet, qui Religioni irrident, ejusque dogmata sanctissima spernunt. Ast non invidemus felicitati eorum, qui novimus: pace interna orbatos pauperissimos in divitiis, et miserissimos in deliciis manere; *et pauperum non est,* ait Propheta, *pace, quam mundus dare non potest,* homo tandiu non fruetur, quamdiu separatus a Christo. Nam coacervet sophismatibus sophismata, accumulet sententiis sententias falsas, superstruat argumenta argumentis: eo perficere tamen nequibit, ut tota anima sua convincatur, mendacia, quae amplectitur esse veritatem, et tenebras, in quibus versatur, esse lucem. Judex enim sanus mentem inhabitat, graviter contradicens hisce commentis; *lux tamen in tenebris lucet semper, etsi tenebrae eam non comprehendant. d)* Itaque jam hic ignem inextinguibilem in visceribus suis infidelis habet accensum; qui sine intermissione

a) Ps. 128.

b) Eus. 11, 16.

c) Luc. 19, 19.

d) Joann. 1

ardet et urit; et *dubiis mordet* amaritudine et anxietate semper repletum.

Animo in dubiis versante certe nullus tristior status.

Sicut errans viator, deserta semita recta modo illam, modo aliam ingreditur viam, et inexplicabiles circuit ambages; non refecitur in gemitu suo plagis amoenis, non recreatur aurora hilari: ita aversus ab eo, *qui via et veritas est*, semper sibi manet peregrinus; nullibi locum inveniet fixum, ubi requiescere possit, amplectitur hodie, quae heri rejecit, rejecit cras, quae hodie est amplexus, et erroribus novis mutat pristinos errores.

Corpora, a centro divulsa, quo graviora sunt, eo celerius in praecipitem ruunt; ita in abyssum cadit spiritus humanus, si solvitur a centro suo, a capite, quod est Christus; et eo celerius, eo profundius, quo magis caducum et vanum id, in quod posuit felicitatem suam. Omnia sub sole esse vanitatem jam Salomo animadvertit; conquisita eventu fortuito secundo perduntur adverso, et quis describere, quis verbis eloqui potest miseriam hujus, qui illud amisit, in quod felicitatem posuit; *abyssus abyssum deinde invocatur, in voce cataractarum a)* suarum; ubi felicitatem quaesivit, inveniet poenam; nam inde punietur, ait S. Bernardus, unde delectabatur; et ubi quaerat deinde solamen? — num apud Deum? — sed deicidium comisit, quantum in se erat, ait S. August., *negavit patrem, negavit filium, & ideo negabitur a filio & patre; b)* an in spe anihilationis? O spes desperanda, ast non extinguetur, sed damnabitur peccator, quum *verbum Dei manet in aeternum, & Deus justus, & justa judicia ejus.*

Alia vero e parte si consideramus hanc aversionem a ligamine Evangelii, eo luculentius adhuc tristissimos hujus videmus effectus. Sicut verme rodente in arbore folia flaccescunt, et pro *dulcibus visis vides facit labruscas amares*, sicut incendium devastatis parietibus internis, flammam ad exteriores partes aedificii effundit: ita infidelitas, necato

a) Psalm. 41. 8.

b) Math. 10. 32.

mancipio proprio, etiam totam societatem veneno coinquinabit suo; nam ubi sana non est fides, Sct. Augustinus ait, ibi etiam nulla esse potest justitia; ubi justitia nulla, ibi dolus et fraus, et deceptio, ordinem rectum omnem subvertens; inde tot scelera, et zizania, et tribuli et lacrymae, quas obstupescences cernimus in societate hominum saepe. — Sed quomodo huic detestabili conditioni feramus medelam?

III.

Spumante procella navigans certe, ne se et sua perdat, ante omnia quaerit portum securum, ubi tutus requiescere possit; et parvulum, pericula cum sibi minantur externa, confugere videmus ad matrem, ibi quaerit solamen.

Jam hic ceu in speculo cognoscimus, quid nobis faciendum in his turbinibus vitae. Gaudeamus, nam et nobis aedificatus est portus, ubi invenire possumus securitatem, ne in profundum mergatur animus et pereat; habemus et matrem, *quae fluctuantes, & circumlatos omni vento doctrinae trahit ad se, ad pectora sua*; matrem ecclesiam *non habentem maculam aut rugam, quam Christus dilexit, quam sanctificavit, a)* et ad quam confugiendum est nobis.

Revertente enim Salvatore ad patrem noluit suos, quos dilexit, relinquere orphanos; noluit, *ut percusso pastore iterum dispergantur oves in unum congregatae*, et veritates Religionis suae sanctissimae *hominum tradantur disputationi*; sed ut verbum suum, sublato coelo et sublata terra maneat in aeternum, quod ipse dixit: *coelum & terra transibunt, verba mea autem non transibunt. b)*

Propterea etiam medium ad hunc celsissimum finem consequendum instituit, medium sanctissimum, cujus divinitas eo clarior dignoscitur, quo attentiores illud intuemur. Non scriptis totum complexum Religionis suae tradidit, quae acile perdi, temporis fluxu interire, ausu praefricto corrumpi, aut animo perverso adulterari potuissent, et quibus nec S. Augustinus recedisset nisi ipsius ecclesiae auctoritas traxisset,

a) Eph. 5. 27.

b) Luc. 21, 33.

on miraculis semper continuatis et iteratis, quae ab incredulis saeculi nostri non crederentur, aut vera pro falsis apernerentur, aut falsa pro veris venderentur, et sic infalibilitatis nota carerent; non his confirmare et conservare voluit dogmata sua, sed institutum posuit sanctum, *columnnam, firmamentum veritatis* super petram exstruxit, ad consumationem saeculi duraturum, adversus quid nec *infidelitas*, nec *crudelitas*, nec *cavilatio*, nec *porta inferi praevalerunt*, nec *praevalerunt*, nam ille, cui omnis potestas data est in coelo & in terra, cum ipsa est omnibus diebus.

Hunc igitur ad portum veritatis, hanc ad ecclesiam Christi confugiendum nobis, quo, ut verbis Lactantii utar, a) quo si quis non intraverit, aut a qua si quis exierit, a spe vitae et salutis alienus est. Haec mater piissima, sine qua Deum habere non possumus patrem, b) amplectenda non quidem sola rationis curiositate, sed in fide, quae per charitatem operatur, et erimus in veritatis perscrutatione securi et in ejus intuitione quieti; et poterimus inde etiam his, qui in saeculi undis aut periclitantur aut naufragantur succurrere, et vario modo lucem adferre, qui adhuc in tenebris et in umbra mortis sedent. Legem enim habemus cordibus nostris et Evangelio inscriptam: Diliges proximum tuum sicut te ipsum; omnibus dictum: Sic luceat lux vestra, ut videant opera vestra, et glorificent Patrem, crimen laesae majestatis divinae perduellionem in veritatem sanctissimam committeret, qui erranti potest viam rectam monstrare, et non monstrat.

Non modo Petro, sed et omnibus in portu veritatis, in sinu matris ecclesiae quiescentibus impositum: *Tu conversus confirma fratres*, praepimis vero iis, quos vocavit in sortem suam, in universum mundum quos misit, ut doceant, baptizent & de quorum manibus, sanguinem peccatoris, si non annuntiaverint, requirit. c)

Ad vos igitur, ne longe abutar patientia vestra, ad vos adhuc me converto paucis verbis, olivellas ecclesiae sanctae, quas mox piissima mater segregabit, sicut quondam Barna-

a) Lib. 4. de div. instit. c. 30.

b) Cyprian. de verit. ecclesiae. Gat. 5, 6.

c) Ez. 3, 18.

d) A. A. 13, 2.

bam a Saulo in opus, ad quod estis assumti, d) ut eatis, et fructum afferatis, et fructus vester maneat. a)

Ex his jam, quae nunc meditati sumus, intelligetis gravitatem muneris sancti, quod vos expectat, in quo portabitis pondus diei et aestus, *b)* ubi maledicentibus benedicere, pro blasphemantibus orare, *c)* oportune et importune instare, obscurare, castra hostilia contra ecclesiam sanctam extracta demoliri, et animas naufragantes piscari, ad portum veritatis ducere et salvare debetis. — Non ut confundam vos, haec dico, sed ut mentem vestram conjiciam ad illum, qui *velle dat q̄ posse, qui potenti non denegat gratiam*; — et hac gratia confortati excolamus vineam suam, et gaudeamus, et exulemus, quoniam merces nostra copiosa erit is caelo. *Dixi.*

a) Joann. 12, 16.

b) Math. 20, 12.

c) Cor. 4.

*W kněžecj arcibiskupské knihtiskárně w Praze,
čisl. 190, w Seminári, se přigjmá před-
placenj na následugcej knihy:*

ZEMĚPISNÝ ATLAS,

čili

auplná sbírka map,

we zvláštnjm ohledu na vlast a země s nj zpřizněné.

Ročně wygdau as 3 neb 4 krásné, we mědi ryté, na
hezkém, pewném papjru tištěné, čistě malované mapy.

Předplatnj cena *gedné* mapy gest 16 kr. na stř. Při
zapsánj zaplatj se hned 48 kr. stř. za tři poslednj ma-
py napřed.

Na zvláštnj zamluwenj obstaragj se též skwostné vý-
tisky po 24 kr. stř., na něžto se 1 zl. 12 kr. stř. tjmž
způsobem předplácj.

Zběratelům odběratelů dáme 7mý wýtisk nádawkem.

Gména p. p. předplatitelů budau wytištěna.

Prwnj mapa wygde w měsjei dubnu h.r. 1835.

Zwýšenau krámskan cenu ohlásjme při wydánj prwnj mapy.

Potřeba zeměpisného atlasu byla u nás dlanho giž
a bolestně ze všech stran ejtěna; wydávánjm z e m ě -
pisu dle H. Balbiho zwětšila se geště wjce. Ze
předběžného, při ohlášenj zeměpisu toho wydaného ná-
wěštj poznali gsme s potěchau, žeby djlo takowé mezi
našemi, vlastenského gazyka milownými kragany ochotně
přigato bylo; a wšak po seznánj všech, djla toho týka-
gjejch-se okoličnostj, a po mjstném wyšetřenj welikých

s dostogným geho wywedenjm spogených wýloh s bolesj poznali gsme, že bychom tau dobau po obyčegně cestě nikoli s to nebyli, podati za lewný, snadno dostupný penjz kraganům našim takowé mapy, gakowěž by co do wnitřnj i zewnitřnj zpráwnosti hodny byly i národnj naši literatury i nyněgšjho stawu mapopisectwj. Horliwá láska několika ušlechtilych p. p. Wlastenců, gimž tuto neywirelegšj djky skládáme, odstranila zlé ty překážky, a gediné znamenitými, i na delšj čas pogištenými obětmi gegich stalo se možným, že giž nynj

ZEMĚPISNÝ ATLAS

platně ohlásiti a we skrowné té ceně wydáwati můžeme. Naděgeme se, že i ostatnj milownjci wzdělánja vlastenské literatury neopominau hogným odbjránjm přispjwati k djju tomu přenákladnému a každému, buď si kdo buď, kněz, úřednj, studujcej, měšťan, čjatel nowin i kdokoli giný, negn užitečnému, ale w tolikerých přjležitostech i neywš potřebnému. Zagisté ať přeswědčeni gsau, že se gim cestau tauto mapy do rukau dostanau, genž obyčegně toho druhu zbozj daleko za sebau zůstawugjee, krásau, swětlau patrnostj a wědeckau důkladnostj se schwalowati, a wšecko to a tak obsahowati budau, co a gak to neynowěgšj pokroky zeměpisu a giných snjm spřjzněných wěd podagj. Za to dostatečně ručj gméno p. P a l a c k é h o, genž i péči o wědeckau atlasu toho část na se wzal.

Poněwadž s wydáwánjm map těchto weliké antraty spogeny gsau, obyčegným knihkupeckým prodagem se ale penjze dlauho nesezdau, žádáme wšechněch, kdož si atlas ten obljbj, aby na něg laskawě co neydrjwe předplatiti, a takto důležitěmu podniknutj tomu se swé strany přispěti ráčili.

Předplacenj přigjmagj:

W Praze: arcibiskupská knihtiskárna w Seminárii.

Bud. Neureutter, knihkupec; pak
knihkupectwj Kronbergra a Webra, Calve a všickni knihkupci w Praze.

W Králové Hradci: Jan Hostiwjt Pospjšil.

W Gjeině: Fr. Kastránek.

W Brně: Seidl a Gastl, knihkupci.

W Olomanci: Jan Neugebauer.

We Wjdni: Wenediktské a Dirnbökwow knihkupectwj.

W Prešporku: Ondřej Šweiger, knihkupec.

W Sw. Mikuláši: Fejerpataky, knihař.

Dále a wúbec všickni, kdož se prodávánjm knih objragj.

Celý ten atlas záležeti má neyméně ze dwaceti map; kterýžto však počet, nalezneli podniknutj toto přjzeň a náležitau podporu w obecnstwu, podlé potřeby zdwognásobněn, i ztrognásobněn býti může.

Wycházj též:

Z E M Ě P I S

č i l i

auplné popsánj oboru zemského podlé poslednjeh státnjeh změn a neynowěgšjeh zpráv, s přjprawným úwodem, s porownánjm neydůležitěgšjeh minej, měriwah a s dokonalými registřjky slow i wěcj. Podlé francauského *Abrégé de Géographie p. Hadriana Balbiho*. Spis ten wygde we třech djlech čili as w 15 šestiarchowých swazkách, na něž se 20 kr. stř. předplácj.

Cena ta trwá však jen až do wygítj celého prwnjho djlu, načež o třetinu zwýšena krámská cena nastaupj

Zběřatelé předplatitelů obdržij sedmý wýtisk ná-
dawkem.

As w 6 nedělech wygde wždy gedén swazek.

Že Zeměpis slawného geoğrafa, p. *Balbiho*, neylep-
šij toho druhu posud vyšlá kniha gest, dokazugj gedno-
swornj úsudkové wšech netoliko francouzských ale i gi-
nogazyčných literanjch časopisů, gakož i to, že se za rok
w půwodnjm gazyku dwogjho a to silného wydánj doře-
kal, a hnedle na to i do giných řečj, do německé i dwa-
kráté přeložen byl. Podiwu hodno gakže p. *Balbi* do-
wedl, s welkau stručnostj *auplnost* spogiti, a wšude ku
krátkosti a prostosti w řeči hledě, weliké *bohatstwj*
hognau *rozmanitost* a podstatnau *dukladnost* we spis
swůg uwěsti. Gasné a pohodlné, nazwjce *tabelárnj* pře-
hledy dowršugj užitečnost té knihy.

Co se pak našeho na vlastenskau půdu spisu toho
přewedenj týká, poukazugeme gediné na prwnj dwa giž vyšlé
swazečky; zagisté že wšude co neywjce možná srozumi-
telnosti šetřeno; mimo to budau neznáměgšj slowa pi
gednotliwých swazečkách gakož i opět na konec celého
djla wyswětlena.

Že Zeměpis ne bez práwa schwalugeme, dokazugem
w *České Wcele*, w čjsle 6 a 7 pronešený přjzniwý úsudek.

BIBLIOTÉKA ZÁBAWNÉHO ČTENJ,

obsahugjej powjdky, nowely a romány, djlem půwodnj,
djlem z cizjch gazyků přeložené.

Nenjt nikoho tagno, že gakkoli wzbuzená od nedáw-
na naše literatura právem giž honositi se může mnohý-

mi a přewýbornými pracemi učených a horlivých mužů
zvláště z oboru přejasnějších věd a umění, gakkoli rok
do roka zdařenými ducha plody pilných vlastenských
spisowatelů hogně se množj a bohatj: nieméně spisů ta-
kowých, ktereby rozumnau zábawu s užítkem spogugjce,
rozširowaly mezi *wětšj* částkau lidu vzdělanost a oswj-
cenj, wstěpowaly w srdce mravnost, wzbuzowaly chut k
gazyku materskému a rozučowaly lásku k milé vlasti,
až posawáde nehrubě se nám dostávalo. A gest to část
literatury nikoli nepatrná, ano zvláštnj hodua pozornosti,
neboť spisy zábawné z neyčtetněgšjho se radugjce čtenár-
stwa, neywětšj na národ magj působenj, což nám historie
každé literatury ukazuge, pročez také shledáme, že u
giných národů počtem swým giného druhu knihy daleko
přewyšugj a gako hlawnj tělo literatury činj. *Dobré zá-
bawné spisy magj tu wýhodu do sebe, že mluwjce k
mladým srdcjm lidským, a všeliké okolnosti našeho ži-
wota, od dětské k rodičům lásky až k powinnostem star-
cowým, od oběana sebe menšjho až k mužům, kterj
weliké aneb neywětšj působenj magj na spráwu země, a
wšecky ty rozmanité udalosti, we kterých osud, láska,
náruživost a wůbec ducha lidského mocnosti působj, i
toho všeho dobré i zlé následky w živých barwách ta-
kořka před ōci gim kladauce, snáze ge mohau wěsti na
cestu k dokonalosti, nežli knihy wjce učeného obsahu,
gelikož tyto pro dospělegšj a staršj toliko čtenár-
stwo ustanoweny gsauce, základu potřebugj takowého
gaký z částí položen bywá *dobrými* zábawnými spisy. A
mimo to gest powaha člověka wůbec takowá, že neyraděgi
hrawě se učj, a neydele onu prawdu w paměti chowá,
která mu w neypěkněgšjm rauše podána byla. Každý
tedy zábawný spis uložiti má sobě za úkol, ony prawdy a
zkušnosti ze žiwota, genž prostě wyřknuty snadby gan*

ztěžka průchod k lidskému duchu nacházely, podávati we
twárnosti přijemné a lahodnan zahalené rauškan, a takto
přispjwati k ušlechťenj rozumu a srdce. Že newšecky
zábawné spisy takowému aučelu slaužj, wědomo gest, o
špatných ale spisech slow daremně šjřiti nechceme. Taldi
tomu, diwuliž, že od každého vlastence nedostatek takow
ýchto spisů těžce se nese, a že denně nájčkati naň
slyšjme?

Toto na myslí nwážiwše, a o zwelebowánj národnj
literatury, gako o rozšjřowánj wyššjho mezi národem
wzdělánj rovně pečliwi gsauce, umjnili gsme si, nadznj-
něný nedostatek alespoň poněkud nahraditi wydávánjm
Bibliotéky zábawného čtenj. Cokoliw ýborného od
obljbených spisowatelů ruských, polských, anglických,
španielských, německých a g. w nowěgšjm čase wygde,
to co neyrychlegi we zdařeném a naskrze srozumitelném
překladu podáme, aniž zapomenauce na překlady staršjch
a wýtečných spisů, pokud geště méně gsau znány. Zwlaštňj
ale zřetel obrátjme na to, abychom co neyčastěji i do-
brými půwodnjmi pracemi čtenárstwo naše potěšili a
uspokogili.

Této bibliotéky wygde každoročně asi 8 swazků
6ti archowých na pěkném, hjlém papjře, nowým, au-
hledným tiskem w ceně 20 kr. stř. Prwnj swazek obsa-
hugjcej drobne powjdky z Bulwera, Washingtona Irwínga
a g. wygde neyděle do poslednjho dubna, a béře se před-
placenj w Praze, w njžepsané knihtiskárně a w knihkupec-
twjch Jos. L. Eggenbergra a M. Neurenttra. Kdo však by
na wenku laskawě propůgčiti se chtěl ke shjráunj předplatitelů,
nádawkem dostane 7mý exemplár, a gméno geho, gakož i
každého předplatce, přitištěno bude ku knize. Předpla-
cenj trwá do wygiti každého gednotliwého swazku, načež
krámská cena nastaupj.

Pročež žádáme všech wenkowských p. p. sběratelů, by nám neydéle do 10. máge počet swých předplateů oznámili račili. Druhý swazek, genž sobě brzo za prwnjm přispjšj, obsahowati bude *půwodnj romdn* z vlastenské historie oblíbeného a čtenárstwu našemu dobře známého spisowatele. Každý budaucj swazek zwláště se ohlásj s udánjm obsahu. Činjce uctiwé pozwánj k předplacenj na prwnj swazek, ugištugeme všech milownjků ducha obweselugjejho čtenj, že wšecku práci wynaložjme, bychom wážné čtenárstwo wezdy gak gádrným obsahem, tak i zewuitřnj ozdobnostj uspokogili.

Gešto ale takowé naše podniknutj žádné stálosti mjti by nemohlo, kdybychom i od slowůtnych p. p. spisowatelů hogně podporowáni nebyli, známo činjme wšem, kterjbykoli bud' překlady, a wšak gen neywýborněgšjch a co možná neynowěgšjch spisů, bud' půwodnjmi pracemi k bibliotéce našj přispjwati chtěli, že za každý překlad, který se přigme, $\frac{5}{6}$ čistého užitku, genž po zaprawených autratách wybude, pogištugeme; $\frac{1}{6}$ uložj se jakožto cena za práci půwodnj, tak aby skladatel netoliko celý užitek podržel, alebrž i nad to slušné odměny došel.

Nehledjce při takowém podniknutj nižádného zisku, naděgeme se se strany gak odběratelstwa tak i spisowatelů náležitě podpory.

W knjžeczj arcibiskupské knihtiskárně w Praze
wycházegj tiskem :

ČESKÉ PJSNĚ S NÁPĚWY.

Z všech stran docházely nás stjžnosti, že welmi málo pjsnj máme, kterými by se vlastenské djwky a zpěwu milownj kragané naši poobweseliti mohli. Tyto stjžnosti gsau owšem prawdiwé, a však odstraněnj gich přjliš těžké. Wydávánj pjsnj s melodiemi rytými žádá welké výlohy, a poněwadž odbyt s nákladem w stegném poměru nebýwá, wydawatelé i německých pjsnj — magjej mnohem wjee odbjratelů nežli my, skoro wždy škodowati musegj. Tato škoda má i w tom swůg základnj kámen, že i mnozj prawj milownjei zpěwu pjsně wydané nekupgj, ale wypůgčugj se a pak opisowati dáwagj. Nezbywalo nám tedy nic giného, než na to pomyslitj, gakbychom pjsně české za penjz co neylaciněgšj, ano za tak laciný wydawali, až by i gich opisowánj pauhé wjee výloh stálo.

Nadřečená knihtiskárna umjnila sobě každý měsje a sice wždy dne poslednjho gedu arch wydati. W každém archu budau dvě i tři pjsně, a mezi těmi dle možnosti wždy gedna půwodně složená. Přeložených pjsnj — které gen z neynowěgšjch a neyobljbeněgšjch zpěwoher se wybjrati budau, máme giž hognost pohromadě; co se však půwodně složených dotýče, wděčni budeme wzáctným našim kraganům, pakli nás kterými poctiti sobě obljhj. Ostatně na to hleděti budeme, aby zpěwy pro ženské i mužské hlasy w této sbjrece se střjdaly. Wycházeti bude tato zbjrka pod názvem :

W E N E C

z k

ZPĚVŮ WLASTENSKÝCH

U W I T Ý

A

O B Ě T O W A N Ý

D J W K Á M W L A S T E N S K Ý M.

S P R Ů W O D E M F O R T E P I A N A.

Předplacenj na celý ročnj, dwanaćte archů obsahjej, přijmá se w arcibiskupské knihtiskárně, a sice :
na tiskacjm papjře po 58 kr. stř.

na weljnském 1 zl. 24 kr. stř.

Páni předplatitelé na rok celý obdržj na konci roku slušnat chálku zdarma.

Abychom však odbjránj všemožně usnadnili, usnesli gsme se na tom, že i gednotliwé archy, a sice: každý arch na tiskacjm papjře po 6 kr. stř., a na weljnském papjře po 8 kr. stř. se prodáwati budou, aby si tak každý co neylewněgi i ty třebas pjsně zgednati mohl, které se komu práwě ljbj.

Že toto wydáwánj ze všech neylaciněgšj gest, každý přiswědčj, powážjli, že za opisowánj osmi stran not w Praze 24 i 30 kr. w. č. se platjwá. Tak lewnau cenu však gen wté naděgi ustanowiti w stawu gsme, že se nám hog-ných odbjratelů, zwláště w kragi, dostane.

Prwnj dwa archowé pro měsje Leden a Unor gsau giž k dostánj; prwnj obsahuje mimo titul a přjpis, gedau pjsěň ze Škraupowy opery: Oldřich a Božena; a druhau z Heroldowy: Zampa; druhý arch pro měsje Unor obsahuje: 1. Pjsěň od *Týla*: „Wane wěťjčk po

lučinách,“ pěkné skládánj horliwého p. *Škraupa*; 2. *Trápenj lásky*, w hudbu uweďl slowútň *Witásek*; 3. Pjseň Cherubiniho z Mozartowy opery: *Figarowa swadba*, začj-nagjej: „Želem, ach, a slastj wahnau.“

W kujžecj arcibiskupské knihtiskárně wysly následugjej knihy:

SLOWNJK ČESKO-NĚMECKÝ Josefa Jungmanna, doktora filosofie, praefekta na cjs. král. gymnasium akademickém Starého města pražského, anda učené společnosti pražské, a zboru pro wědecké vzdělánj řeči a literatury české při národnjm museum. Djl 1. Swazek prwnj a druhý. A — D o ě i s t i t i.

Každého čtwtřtleta wygde swazek a prodáwá se panům předplatitelům po 2 zl. střjb., mimo předplacenj po 2 zl. 30 kr. — Lhuta předplacenj trwá do wygitj prwnjho djlů, totiž do konce měsjece zárj 1835, gelikož prwnj djl bez mála z pěti 25ti archowých swazků záležeti bude.

ANTONJN A ANĚŽKA aneb: O s u d d o b r é h o b r a - t r a a s e s t r y. Powjdka pro čtenáře wěku mladistwého, zwlášť pro odrostlegšj české djwěinky, dle Kr. Šmida. 12. 1834. stran 120, wáz. w obálce 10 kr.

ATALA, aneb láska dwau diwochů na paušti. Přeložená z francauského gazyka. Druhé wydánj. 1832 stran. 128, za 12 kr.

BÁGKY Vincencia Zahradnjka, faráře w Křešicjch. 12. 1832. Djl prwnj, stran 104, za 12 kr.

BIBLIOTÉKA MLÁDEŽE. Zbjrka mrawných powjdek od J. W. Wlasáka. Djlek čtwtřtj. 8. 1832. Stran. 80, za 10 kr.

BITWA S TATARY. Powjdka z roku 1241. Gunima, powjdka z osmnáctého stoletj. 12 1832. Stran 160, za 20 kr.

ČTWERO ŘEČÍ M. Tula Cicerona proti Luc. Katilinowi. Přeložil, vysvětlil a opravený text původnj připogil Simeon Karel Macháček, cjs. král. professor poetiky a rhetoriky na Gymnasium Gičjnském. Wel. 8. 1834. Stran 190, za 40 kr.

DIWADLA MALÁ pro okresy domácj. Obsahuge: Emma, aneb djtěj láska. Kwětný wěneec. Krádce wagee. 12. 1834, stran 142, w obálce wáz. za 10 kr.

DJWČÍ BOG. Powjodka z druhé čtwrti osmého stoletj. 12. 1832. stran 192, za 20 kr.

DŘEWĚNÝ KRÍŽ. Powjodka pro djtky a gegich přátely; dle Kr. Šmida od J. Wlasáka. 12. 1832. stran 48, za 6 kr.

DOBŘÝ MIROSLAW A ZLÝ GETŘICH. Poučitedlný přjbeh pro rodiře a djtky od Křištofa Šmida. Zřeštěný od Františka Jachima. 12. 1834, stran 190, wáz. za 12 kr.

FAIDON, aneb: Sokratesowo posleduj rozmlawánj o nesmrtedlnosti duše, s připogeným žiwotem téhož mudree; dle Mendelssohna přeložil Josef Černý, cjrkewnj kněz. 12. 1833. stran 236, za 40 kr.

HAUSLJ ŠKOLA, čili sbjrkka prawidel a rozma-
nitých přjkladů, dle kterýchžto začátečnjkw veden
zecla bezpečně w taktu se upewnj, a potřebných o-
hubbě známostj nabýwá. Od J. N. J. F. 4. 1834.
Stran 94, za 36 kr. str.

HESIODOWY NAUKY DOMÁCJ, českým hlaholem wy-
dané od J. W. Weliký 12. 1835, stran 34, w obálce
wáz. za 6 kr.

HOSPODÁŘSKÁ KNIHA pro všeobecné naučení.
Od Josefa Fr. Kauble, cjs. král. professora w
Litomeřích. 8. 1833. Stran 288, za 36 kr.

KATOLICKÁ MISSIONÁRNÍ KNÍŽKA, nebo uведен
ku křesťanskému životu. Wydaná od shromážděný
mysvětějšího Wykupitele. Velký 18. 1834. Stran
498, newáz. za 26 kr.

KAZANÍ (KRÁTKÁ) na všechny neděle a svátky celého
roku, ku vzdělání obecného lidu, a gegich duchovnímu
prospěchu, kteráž svým osadníkům přednesl František
Kautský, farář w Hostiwaři. Dwa djly. 8. 1834.
Stran 234 a 242, za 1 zl. 12 kr.

KRAKOWIAKY, aneb pjsně národaj polské s připoge-
ným půwodným textem. Od W. H. 18. 1835. stran 112 a
(zpěwu) 6, za 16 kr.

KROK. Weřegný spis wěšнауěný pro Wzdělance náro-
du Českoslowanského. Wydáván přispjwáním mnoha
učěných vlastenců od Jana S w a t o p l u k a P r e s l a,
doktora w lékařstwj, c. k. weřegného professora, přj-
rodopisu a ředitele c. k. přjrodowny na vysokých sko-
lách pražských. Djlů III. část 1. 1833 a 2. 1834,
každá část stran 160, za 48 kr.

KUČERY M. PROKOPA, kněze řádu Premonstrátského
na Strahowě, a býwalého kazatele w hlawním chrámě
Páně sw. Jakuba w král. městě Gjhlawi. Nedělní
a Swátečnáj kázanj. Djl 1. 8. 1834, stran 388,
w obálce wáz. za 1 zl. Druhý djl se tiskne.

LÉKAŘ OČNÍ. Zpěwohra we dwau gednánjch. Z fran-
cauzského die Emanuela Veitha. 12. 1832. Stran 109,
za 10 kr.

LIBUŠIN SAUD. Smutnohra w jednom gednánj. Od
W. Klieperry, c. k. professora humanitnjho na gymna-
sium Králowohradeckém. 12. 1832, stran 48, za 8 kr.

LUCIANA (NĚKTERÉ SPISY). Přeložené od Ignáce Hágka, c. k. profesora humanitního na gymnasiu Litoměřickém. 8. 1832. stran 208, za 20 kr. stř.

MRAWNÝ KALENDÁŘ, s připraveným nawedením ke zpěwu. Zbírka útlěšená, kteráž se rozličným způsobem ve školách potřebovati dá. Od J. N. J. Fileýka. 12. 1832. za 10 kr.

NAWEDENJ (NEYKRATŠJ) ke čtenj. Wydáním Františka Studeného, učitele u sv. Filippa a Jakuba. 8. 1834, stran 72, za 10 kr.

NEWOLNJCJ, aneb Isidor a Olga. Truchlohra we pěti jednáních. Dle Arn. Raupacha od S. K. Macháčka. 12. 1834. stran 108, za 18 kr.

OBRAZ STARÉHO SWĚTA, to gest: Všecobecná politická historie prvnjho věku, od počátku společnosti lidské až ku pádu západnj říše říjmské. Od Františka Josefa Smetany, kněze řádu Premonstratského w Teplé, profesora na ústavu filosofickém w Plzni. Djl prwuj. 8. 1834., stran 240, za 40 kr.

PISNĚ w národnjm českém duchu. Od Frant Jaroslawa Kamenického. 12. 1833. stran 108, za 10 kr.

POVSTA, aneb: Hrad laupežnický w Sardinii. Zpěwobra we třech děgstwjch. 12. 1832 stran 54 za 10 kr.

POPSÁNJ kr. hlawnjho města PRAHY, pro cizince i domácej. Od Karla Ladislawa Zapa. Weliký 18. 1835, stran 360, s kamenopisným plánem, dvěma náhledky na Prahu a s vignetkau, za 48 kr.

POUKÁZANJ k důkladnému naučenj českého i také německého čtenj, gakož také praktické cwičenj w rozuměnj a mluwenj nypotrebnějšjch /pogmenowánj i průpowědj w obau gazycějch. K obzwláštnjmu užjwánj při prwotnjm wučowánj české mládeže, kteréž cjl gest, německé řeči lehce a důkladně se naučiti. Sepsáno od Jana N. Sýkory, učitele na hlawnj škole k. kragského města Plzně. 8. 1833., stran 116, za 12 kr.

PŘJRODOPIS, co kratochwilnj k školnj, pro mládež dospělegšj českoslowanskau. Od Jana Nep. Filcýka, učitele wzornjho na Chrasti. Weliký 8. W Praze, 1834. Stran 208, s 26ti kamenopisnými obrazy; wáz. 1 zl. stř.

PSACJ STOLEK. Činohra we čtweru gednánj, od Aug. z Kocebue, kterauž zčeštil Norbert Waněk. 12. 1832. stran 166, za 14 kr.

Barona Giřjho Cuviera

ROZPRAWA O PŘEWRATECH KÚRY ZEMNJ a o proměnách w živočistwu gimi způsobených, w ohledu přjrodopisném a děgopisném. Podlé pátého wydánj přeložil a rozmnožil Jan Swatopluk Presl, doktor w lékařstw, cjs. král. professor přjrodopisu, ředitel cjs. král. přjrodowny na vysokých školách pražských, aud několika učených společnostj. Weliký 8. W Praze 1834 stran 318, s 4 obrazci, za 1 zl. stř.

SEDMMECJTMA SWÁTEČNJCH KÁZANJ Vincencia Zahradnjka, Faráře w Křešiejch. 8. 1833 stran VIII. a 320 za 1 zl.

SERAFKA. Dárek deerkám městským od Marie Antonie Druhého wydánj. 12. 1832, stran 102, za 12 kr.

SKREYŠ DUCHOWNJCH POKLADÚ, aneb: wraucné modlitby z hlubokosti ducha k Bohu vždy wolagjejho

Katoljka. 12. 1832, stran 165 na psacjm papjru newázaná za 36 kr.

UWEDENJ K WNITŘNĚJ MODLITBĚ, poukázané w mnohých modlitbách, dle potřeby katolických křesťanů; od J. N. Pfeiffra, opata kanownického řádu Premonštrátského, kláštera Strahovského w Praze. Přeložil z německého wydánj Gotthard Holubář, kněz téhož řádu. 18. 1832. za 24 kr. newáz.

UWEDENJ K WNITŘNĚJ MODLITBĚ a t. d. Materským gazykem wyložené od Tomáše Kubelky. 12. 1833. Hrubšj literau tištěné; newázané za 16 kr.

WYSKAUMANÉ A WYGÁDŘENÉ TAGNOSTI HAUSLIJ, gak pro učence, tak i pro wycwičenějšj hauslisty a milownjky téhož stroge hudebnjho; kteréž složil a wypracowal Karel Wlček. 4. 1833. Stran 21, 40 kr.

ZBJRKA NEYDÁWNEGŠJCH SLOWNJKŮ LATINSKO-ČESKÝCH, s obsahem neznámých slow w abecednjm pořádku českolatinském. Wydaná od W. Hanky. 12. 1833. Stran 440. za 1 zl.

Zde se též přijímá předplacenj na následujcej spisy:

ČASOPIS PRO KATOLICKÉ DUCHOWENSTWO. Wydáván od knjžecj arcibiskupské pražské konsistoře. Na ročnj běh 2 zl.

SWĚTOZOR, neylacinějšj spis obrázkowý k rozšjřenj užitečných známostí pro Čechy, Morawany a Slowáky. Pololetnj předplacenj 1 zl. 12 kr.

KWĚTY. Národnj zábawnjk pro Čechy, Morawany a Slowáky. Čtvrletnj předplacenj 48 kr.

ČASOPIS ČESKÉHO MUSEUM. Na ročnj běh 2 zl.

Těž gsau zde k dostánj tak nazwané:

LJSTKY PILNOSTI, na odměnu pilných a mrawnjch záků; tucet po 12 i po 18 kr. Na šest tuctů dáme sedmý nádawkem.

In der Fürsterzbischöflichen Buchdruckerei in Prag ist zu haben:

BLÜTHEN NEUBÖHMISCHER POESIE, übertragen von
Joseph Wenzig; g. 12. 1833, Seiten VIII u. 164, 40 kr.
ERÖRTERTE UND ERLÄUTERTE GEHEIMNISSE
DER VIOLIN zum Behuf der Lernenden und geübte-
ren Violinspieler und Liebhaber dieses Instrumentes.
Verfasst und bearbeitet von Karl Wlček. 4. 1833.
40 kr.

*Auch wird daselbst Pränumeration mit 2 fl.
C. M. auf den ersten Theil des folgenden Wer-
kes angenommen:*

CHRISTCATHOLISCHE LITURGIE, zunächst zur Aus-
übung für Pfarrer und Kapläne des Weltpriesterstandes
in der abendländischen Kirche, mit Berücksichtigung der
in den österreichischen Staaten, dem Königreiche Böh-
men und der leitmeritzer Diözese insbesondere, über
die katholische Liturgie bestehenden Verordnungen. Von
Ant. Adalb. Hnójek
